

Harkanon Jouluku 1992

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksot, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä	6. Dokumentit
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia	7. Lasten ja nuorten kirjoitukset
3. Runoja	
4. Pienoisnäytelmiä (enintään 10 arkkia)	
5. Kaskuja Parkanosta	

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Leena Perälä, Kanahaukankuja 9, 39700 Parkano 31.5.1993 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan palkintoja. Palkinnonsaajat määrittelee lehden toimikunta.

Parkanon Joulu

Joulutervehdys Parkanosta

**Parkanon rahalaitokset
toiuottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 1993**

**PARKANON
OSUUSPANKKI**

YHDYSPANKKI

PARKANO

**KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
PARKANO**

**PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI**

POSTIPANKKI

Parkanon Jouluku

NUMERO 21

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Parkanon Kirjapaino 1992

TOIMITUSKUNTA:

Altti Mansikkamäki (pj.), Leena Perälä (siht.),
Tellervo Harju (piirroksot), Markus Käenmäki,
Heikki Pentti, Tarja Puolanne, Reino Lehtisalo.

KANSIKUVA: Parkanon kaupunki on oivallisesti hyödyntänyt Salosen sillan pielessä kasvavan kuusen rakentaen sen valaistuksella kuntalaisten ja vieraitten iloksi sekä tunnelman luojaksi kaupunkimme joulunaikaiseen katukuvaan.

Kaunismuotoinen kuusi tervehtii tulijaa valaistun maamerkin tavoin Parkanontietä ydinkeskustaan etelästä saavuttaessa.

Talvisen tunnelmallisen hämytuokion on onnistuneesti kameralla vanginnut Edit Ratinen.

Kulttuurityötä ja ”kulttuurityö”

Parkanolaisen nuorisoseuraliikkeen aura on yli 90-vuotisen toiminnan aikana kyntänyt syvän vaon parkanolaiseen, yläsatakuntalaiseen ja jopa valtakunnalliseen kulttuurin sarkaan. Tästä on selvänä todisteena lukuisat kunniakirjat seuran toimitilojen seinällä ja arkistoissa. Näitä voiton ja hyvän sijoitumisen tunnustuksia on saatu sekä ruumiinkulttuurin — voimistelun ja urheilun — että henkisen kulttuurin eri osalajien harrastus- ja kilpailutoiminnasta.

Erityisen suuri painoarvo on jo vuosikymmenet ollut tanhutoiminnalla ja kansantanssiharrastukseen seuran nykytoimintakin pääosin nojaa. Tanhua-jat aloittivat kansainvälisen kanssakäymisen jo 1960-luvulla ja jatkavat sitä edelleen.

Luulisi, että yli 90-vuoden ikä painaa, mutta siitä ei ole puhettakaan. Päinvastoin seura jäsenen pursuaa toimintatarmoa, mikä voidaan todeta vireästä toiminnallisuudesta ja mm. siitä, että seura uskaltaa ottaa vastaan myöskin suurten tilaisuuksien järjestämiseen liittyviä haasteita.

Kuluvana vuonna järjestettiin kaksipäiväinen Kalevan nuorten Satakunnan alueen kulttuuritapahtuma, jonka eri lajeihin osallistui alle 16-vuotiaita lapsia ja nuoria huoltojoukkoineen, säästäjineen ja ohjaajineen yli 300 henkeä. Mittava järjestämissuoritus seuralta ja sen jäsenistöltä.

Kaikki tämä on kulttuurityötä parhaimmillaan tuoden Parkanon nimeä positiivisella tavalla esiin maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla.

★★★★★

Parkanon ns. vanhan pappilan puinen päärakennus ja kivenavetta on rakennettu vv. 1901—1904, joten ne muodostavat samanaikaisen kokonaisuuden. Päärakennus on kaavallisesti suojeltu, mutta navetta on syystä tai toisesta aikoinaan jäänyt vastaavaa huomiota vaille.

Jokin aika sitten kaupunginhallitus katsoi oikeaksi tehdä kivenavetan purkamista koskevan päätöksen siitä huolimatta, että ehdotonta asiantuntemus-

ta edustava museovirasto pitää tärkeänä rakennuksen suojelua kulttuurihistorialliset arvot huomioiden. Lausunnossaan virasto ”pitää asianmukaisena, että rakennuksen suojeluasiassa menetellään rakennussuojelulain 3 §:n 1. momentin tarkoittamalla tavalla, eli rakennuksen suojelu turvataan rakennuskaavassa annettavalla SR-määräyksellä”.

Valituksen ansiosta purkupäätöstä ei ole pantu täytäntöön tähän päivään mennessä. Toivottavasti näin ei tapahdu jatkossakaan, jotta ei menetettäisi mitään sellaista, mitä myöhemmin ei voida korvata.

Kehittäkäämme kaupunkiamme rakentaen, ei purkaen.

Hyvän Joulun
toivotuksen

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Rinnalla- kulkija

Kuinka avuton ja hento onkaan vastasyntynyt pieni lapsi. Se tarvitsee jatkuvaa huolenpitoa ja hoitoa. Kuitenkin Jumala tuli keskellemme juuri vastasyntyneenä lapsena. Eikä Jumala lähettänyt Poikaansa syntymään loistaviin oloihin vaan pieneen talliin, jossa seimi — eläinten ruokintakaukalo — sai toimittaa vuoteen virkaa. Tuo joulun keskeisin sanoma mietityttää ja ihmetyttää minua yhä uudelleen. Olihan Jeesuksella mahdollisuus valita vanhempansa. Miksi Hän ei valinnut ketään rikkaita ja mahtavia, vaan Joosefin ja Marian; kaksi aivan tavallista ihmistä! Olisihan Jeesus Jumalan Poikana ansainnut paljon arvokkaamman ympäristön kuin vain pienen tallin ja köyhät vanhemmat. Samaa vaatimattomuutta osoittaa myös ilmoitus Jeesuksen syntymästä. Sanomaa ei kerrottu ensimmäisenä hallitsijoille tai muille merkkihenkilöille, vaan paimenille — aivan tavallisille ”kansanmiehille”.

Ymmärrän, että Jumala halusi antaa meille esimerkin. Tärkeintä ei ole ulkonainen loisto ja hyvinvointi, vaan rakkaus ja toisesta huolehtiminen. Tätä Jeesus halusikin opettaa: ”Totisesti: kaiken minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle” (Matt. 25:40). Nuo Raamatun sanat meidän olisi hyvä muistaa joka päivä, mutta erityisesti jouluna. Unohdammeko me toiset ihmiset pyrkiessämme tekemään itsellemme hienon juhlan? Meillä on mahdollisuus välittää jotakin joulun todellisesta sanomasta — Jumalan rakkaudesta — muillekin. Jo pienikin ajanjakaminen tai muutamien ystävällisten sanojen sanominen voi tuoda toiselle jouluisen mielen. Olen saanut huomata, että tuollainen toiminta ei todellakaan ole pois mistään omasta. Sen sijaan myöskin oma joulumieli voi paremmin löytyä, kun huomaa voivansa ilahduttaa toisia.

Joulun tärkein sanoma, sanoma Jeesuksen syntymästä, on kuitenkin paljon enemmän kuin vain kaunis esimerkki. Joulun sanomaan sisältyy valtava toivon sanoma. Jeesus ei syntynyt maailmaan hallitsemaan ja johtamaan eikä Hän syntynyt tänne vain tiettyjä ihmisiä varten. Hän ei valinnut helppoa elämää arvostettuna kansanjohtajana, vaan Hän oli valmis kohtaamaan kärsimyksiä, surua ja tuskaa rinnallamme. Jeesus oli valmis kohtaamaan kaikki elämässä eteen tulevat asiat voidakseen olla tukemassa ja auttamassa meitä. Tuo on osoitus siitä, että Jumala hyväksyy meidät yhteyteensä juuri tällaisina. Voimme tuoda kaikki elämämme kysymykset ja asiat — ne kaikkein arksammatkin — Hänen käsiinsä.

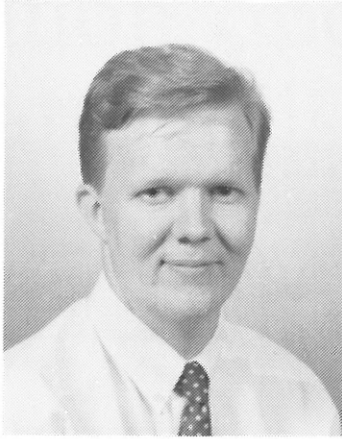
Joulu on meille ilon juhla: Jumala on tullut keskellemme kulkemaan rinnallamme.

Seuraavilla Anna-Mari Kaskisen sanoittaman laulun sanoilla haluan toivottaa jokaiselle lukijalle

*Hyvää ja Taivaallisen
Isämme siunaamaa
Jeesuksen syntymäpäivää*

*”Hän valon toi kuoleman maahan.
Hän murtanut on pimeän.
Hän luonamme asua saahan?
Hän löytäähän ymmärtäjän?
Soi huurteessa helinä huilun.
Niin kirkas on tähtinen yö.
Hän kulkenut on yli kuilun.
Maa taivaalle kättä nyt lyö.”*

MATTI HJELT
nuorisotyönohjaaja
Parkanon seurakunta

Joulumieltä — parkanolaiset!

Arvoisat parkanolaiset, haluan Parkanon kaupungin puolesta toivottaa Teille kaikille rauhaisaa joulua.

Itsenäisyyden 75-juhlavuoden joulua vietetään melkoisen ankeissa tunnelmissa. Suomi elää lamassa, lähes viidennes työtätekevästä on työttömänä ja hyvinvointipalveluja supistetaan. Talouden tiukkeneminen koskettaa meitä jokaista. Parempien aikojen tulemiseen ei uskota. Maamme hallituskin on keskittynyt vain säästöjen saavuttamiseen ja pessimismin lisäämiseen. Miten tähän tilanteeseen on ajaututtu; missä on se optimismi ja yrittämisen halu, joka kuuluu suomalaiseen perusluonteeseen?

Myös kotikaupungissamme on hyvinvointipalvelujen tarjonta kriisissä. Koulu-, sosiaali- ja terveystalvet sekä muutkin julkiset talvet ovat karsinnan kohteena. Julkiset hyvinvointipalvelut on luotu kuntalaisten tarpeen ja valtion tavoitteiden ohjaamana. Lain-säädannöllä on pyritty toteuttamaan alueellisesti tasapuolinen hyvinvoinnin jako ja kansalaisten elinolojen parantaminen. Nyt näistä ylevistä tavoitteista ollaan talouden tiuketessa luopumassa. Eriarvoisuuden lisääntyminen johtaa vakaviin ristiriitoihin yhteiskunnassa. Onko viime vuosien hyvinvoinnin taso maassamme mennyt olotila, johon ei ole paluuta?

Olen melkoisen tuore parkanolainen. Perheeni kanssa olemme asuneet Parkanossa vuoden. Olemme viihtyneet hyvin, vaikka muutos sadantuhannen asukkaan keskikaupungin vilinästä oli suuri. Alkuun lähinnä joidenkin kaupallisten palveluiden puute hieman häiritsti. Sopeutuminen Parkanoon on mielestämme kuitenkin ollut helppoa, sillä ihmiset tuntuvat suhtautuvan myös meihin muualta tulleisiin avoimesti, vaikka perinteen väittämän mukaan tällainen asenne ei kuulu sata-

kuntalaiseen luonteeseen.

Parkanon ominaispiirteet: hyvät aluetason talvet, viihtyisä luonnonympäristö ja erinomainen liikenteellinen sijainti ovat vahvuuksia, joiden ansiosta kaupungillamme on edellytykset kehittyä sekä luoda asukkaalleen viihtyisyyttä ja menestymisen mahdollisuuksia. Tuntuu, että tätä ei paikkakunnalla aina riittävästi muisteta. Vai ovatko nämä ajatukset vain uutuuden viehätystä? Itse suhtaudun kuitenkin erittäin myönteisesti ja optimistisesti Parkanon mahdollisuuksiin selviytyä tulevaisuudessa. Uskon, että kotikaupunki kehittyy ja kaupunkilaiset viihtyvät. Eikä tähän myönteisyyteen ole syynä joulun lähestyminen.

Olen kolmekymppinen suomalainen — ikä ei paina ja työteliäisyys on hui-pussaan. Mieltä painaa kuitenkin huoli tulevaisuudesta, etenkin lasten tulevaisuudesta. Myös yhteiskunnan kehitys hirtittää. Lukuisa määrä opiskelukavereitani, valtaosa koko ikäluokastani, on vailla työtä. Miten me voimme luoda tulevaisuutta ja vastata tämän maan kehityksestä, jos meille ei edes anneta siihen mahdollisuutta?

Aika on niin huolestuttava, että onko joulupukki ainoa, joka voi pelastaa meidät tästä kurjimuksesta. Vaikka en ole luottanut joulupukkiin yli neljännesvuosisataan, haluan kuitenkin esittää seuraavan toivomuksen:

”Hyvä joulupukki, anna meille parkanolaisille elämänuskoa, yrittämisen halua ja työtä, jotta jaksaisimme työskennellä kotikaupunkimme ja kaupunkilaistemme hyvinvoinnin säilyttämiseksi.”

Hallintojohtaja
JUKKA YLIKARJULA
Parkanon kaupunki

Puheen- johtajan palsta

Lama ja siitä johtuva korkea työttömyys pitää edelleen lujassa otteessa myöskin Parkanon kaupunkia eikä tänä päivänä ole vielä näkyvissä mitään suurempia elpymisen merkkejä.

Syyskuussa kokousta pidetty nuorisoseurajärjestön valtuusto totesi julkilausumassaan, että nuorisoseurajärjestö ei ole lamassa ja että Suomen suurin ja merkittävin nuoriso- ja kulttuuri- sekä sivistysjärjestö peräänkuuluttaa nyt ponnistuksia, joilla estetään henkisen laman syntyminen ja syveneminen, eli toimintatalkoilla henkiset voimavarat käyttöön.

Nuorisoseurojen talouteen lama on kyllä vaikuttanut esim. Parkanossa nuorisoseuran kaupungilta saatu avustus on pienentynyt alle puoleen siitä mitä se on ollut aikaisempina vuosina, joten vastaavasti seuran varojen hankinta teettää töitä paljon enemmän kuin aikaisemmin.

Mukava on kuitenkin todeta, että seurassamme ovat nämä henkisen laman torjuntatalkoot hyvässä vauhdissa, sillä tänä päättymässä olevana vuotena on ollut useita sellaisia tapahtumia, joihin on tarvittu esiintyjien lisäksi suuri joukko toimihenkilöitä erilaisiin tehtäviin, eikä ole ollut mitään vaikeuksia saada aina riittävästi väkeä liikkeelle.

Muutamien myöskin nuorisotyötä tekevien yhdistysten, sekä nuoriso-, raittius- ja kulttuuritoimen kanssa on virinnyt yhteistyötä erilaisten leirien ym. tapahtumien järjestämiseksi.

Tämän näen olevan hyödyksi kaikille osapuolille ja sitä tulisi jatkaa ja kehitellä mahdollisuuksien mukaan.

Myöskään seuramme perinteiseen harrastusmuotoon eli kansantanssiin ei lama ole vaikuttanut.

Kansantanssin suosio lasten, nuorten sekä myös varttuneemmankin väen keskuudessa on edelleen vankkumaton, sillä tänäkin syksynä tanhuryhmiimme on tullut runsaasti uusia jäseniä.

Tavoitteitakin tuntuu jo ensi kesälle olevan, sillä tapahtumia ja myöskin kutsuja on tullut aivan kotinurkilta jopa ulkomaille asti.

Mm. Sata-Häme Soi toimikunta on kutsunut Satakunnan ja Hämeen nuorisoseurojen liitot yhteistyöhön tarkoituksena tehdä v.-93 Sata-Häme Soi -juhlasta myös kansantanssin juhlan, joka olisi kesän suurin tapahtuma liittojen alueella ja tavoite useimmille seuramme tanhuryhmille.

Lausun parhaat kiitokset kuluneesta vuodesta kaikille nuorisoseuralaisille ja nuorisoseuran ystäville sekä toivotan Parkanon Joulun lukijoille

*Rauhallista Joulua
ja
Onnea Vuodelle 1993!*

MARKKU RIIHIVIITA

Parkanon opettajien ammattiyhdistys 75 vuotta

Senaatin vahvistettua Suomen kansakulunopettaja- ja naisopettajayhdistyksen säännöt 20.7.1893 alettiin perustaa Suomen opettajayhdistyksen alaisina toimivia haarayhdistyksiä eri puolille maata.

Liiton ensimmäinen puheenjohtaja, ammattiyhdistyksen perustaja Kaarlo Werkko kannusti opettajia järjestäytymään mm. Kansakoulun Lehdessä (1890) julkaisemassaan artikkelissa: ”On tarpeellista, että mies- ja naisopettajat, sekä suomen- että ruotsinkieliset, miehissä liittyvät yhdistykseen. Välinpitämättömyyttä alkoon opettajista osoittako, muodostettakoon tiheään paikallisyhdistyksiä. Kuta suurempi yhdistyksemme on, sitä suuremmalla menestyksellä voimme vaikuttaa Suomen kansakoululaitoksen kehittämiseksi.”

Jatkuvista vuosittaisista kehoituksista huolimatta Suomen opettajayhdistyksen liittyneiden paikallisyhdistysten lukumäärä oli vasta 114 vuonna 1918, jolloin Parkanon opettajayhdistys oli jo SOY:n jäsenyhdistys.

Yhdistäytymisen hitauteen vaikuttivat monet tekijät. Esim. sääntöjen tarkistaminen opettajien taloudellisen tilan parantamiseen, ei saanut SOY:n tasollakaan varauksetonta kannatusta, koska pelättiin vastustajien saavan käsityksen, että opettajat sellaisilla yhdistyksillä tavoittelevat taloudellista ja yhteiskunnallista arvoa itselleen. Opettajain omassa piirissäkin ja koko yhteiskunnassa koettiin opettajain työ kutsuustehtäväksi, jolle oman edun tavoittelu oli toissijaista. Oltiin palkkausasiassa varovaisen kehittelyn kannalla. Palkkausjärjestelmästä, jossa osa palkasta suoritettiin luontaisetuina, toivottiin päästävän mahdollisimman pian eroon.

Suomen itsenäistyttyä v. 1917 oli herännyt ajatus parempien aikojen koittamisesta. Nuoren tasavallan kehittämistä ajatukset olivat käyneet melkoisesti ristiin. Monien mielestä aseellista turvallisuutta oli lujitettava, ja mm. oppivelvollisuuden toteuttaminen olisi lykättävä tuonnemmaksi. Suomen Opettajainliitto ja maan opettajayhdistykset vaikuttivat kuitenkin voimakasti siihen, että oppivelvollisuus toteutui jo vuonna 1921.

Parkanon Opettajayhdistyksen perustava kokous pidettiin Kirkonkylän kansakoululla 23.9.1917.

Kansakoululaitoksen jatkuva kehittäminen tuli nyt vapaan, itsenäisen Suomen opettajille entistä tärkeämmäksi tehtäväksi. Sitä osoitti sekin, että Liittoon kuuluvien yhdistysten lukumäärä kolminkertaistui vuoteen 1925 mennessä.

Salomo Västilä toimi opettajayhdistyksen puheenjohtajana vuosina 1917–25 sekä koulunjohtajana Raivalan (1900–01), Alaskylän (1902–16) ja Kirkonkylän (1917–36) kansakouluissa.

Parkanon opettajayhdistyksen perustava kokous

pidettiin Kirkonkylän kansakoululla 23.9.1917, hiukan ennen Suomen itsenäisyysjulistusta. Tällöin päätettiin anoa Suomen opettajayhdistyksen jäsenyyttä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Salomo Västilä ja sihteerinä Aarne Virtanen.

Karvian opettajille tarjottiin mahdollisuus liittyä yhdistyksen jäseneksi. Kihniön opettajat kuuluivat yhdistykseen alusta alkaen aina vuoteen 1932 saakka, vaikka Kihniö oli eronnut itsenäiseksi kunnaksi vuonna 1920. Virassa olevia opettajia oli kahdeksan ja koulut perustamisvuosineen olivat seuraavat: Riihimäen eli Kirkonkylän (1877), Kihniön (1894), Raivalan (1897), Alaskylän (1898), Kuivasjärven (1906), Linnankylän (1910), Vuorijärven (1916) ja Vahojärven (siirtyneenä Ikaalisista 1917) koulu. Lisäksi rovasti Frans V. Tommilan laatimassa kiertokoululaitoksessa oli viisi kiertokoulupiiriä, viisi kiertokoulunopettajaa ja 25 koulua vuodessa. Viimeinen kiertokoulu päätti toimintansa keväällä 1933.

Ensimmäinen vuosikokous

Ensimmäisessä vuosikokouksessa kesäkuussa 1918 valittiin Simo Västilä

edelleen yhdistyksen puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi Aarne Virtanen sekä sihteeriksi Martta Poussa.

Sääntöjen 8 §:ssä mainittuun toimikuntaan valittiin Aarne Virtanen, K. Ylitörmä ja Kustaa Harju. Tilintarkastajiksi tulivat Kaarlo Yliaho ja A. Soini. Opettajien lisäksi yhdistykseen liittyivät jäseniksi papit ja kiertokoulunopettajat. Jäsenmaksua päätettiin kantaa vuonna 1918 kolme markkaa/jäsen, josta summasta kaksi markkaa tuli lähettää Suomen opettajayhdistykselle. Säännöt esiteltiin kokouksessa.

Samassa vuosikokouksessa merkittiin yhdistyksen pöytäkirjaan ajan henkeä kuvaava pykälä: ”Sen tiedustelun johdosta, jonka Suomen opettajayhdistyksen sihteeri lähetti 20. p:nä toukokuuta 1918 kaikille opettajayhdistyksille maassa, saa Parkanon opettajayhdistys mielihyvin ilmoittaa, ettei kukaan yhdistyksen jäsen ole ollut missään tekemisissä ”punaissessa kapinan” kanssa. Tämä pykälä otteena pöytäkirjasta päätettiin vastaukseksi lähettää.”

Kokoukset

Vuosittain pidettyihin kolmeen kokoukseen osallistuivat kaikki opettajat. Kokoukset pidettiin vuorotellen jäsenten kodeissa tai koululla. Huonot kuluyhteydet ja pitkät välimatkat eivät olleet esteenä, matkat taittuivat hevoskyydillä, polkupyörillä, hiihtäen tai jalkaisin kelistä, säästä ja vuodenajasta riippuen.

Yhdistys on alusta lähtien toiminut tarmokkaasti opettajain yhteisten etujen valvojana ja keskustelufoorumina. Toiminnasta kuvaavina lainaan mm. seuraavat pöytäkirjaotteet vuosilta 1919—21: ”Kun opettajain palkkaetuihin kuuluvien heinien ylöskannon todettiin tuottavan vaikeuksia, päätettiin ehdottaa kunnanvaltuustolle, että opettajat saisivat heinien hinnan rahana.” ”Valtuustolle päätettiin ehdottaa, että kalliinanajansä, joka viime vuonna (1918) maksettiin 50 markkaa kuukaudessa pysytettäisiin entisenä, samoin se lisäys, jonka kunta maksoi Kirkonkylän ja Kihniön opettajattarille korvauksena luonnon tuotteista.” Jälkimmäinen ehdotus oli esitetty siksi, että elintarvikkeiden hinnat olivat edelleen korkeat.

Luonnollisesti koulutyöhön liittyvät pedagogiset kysymykset sekä ammatillisen yhteyden vahvistaminen hallitsivat alkuvuosina yhdistyksen toimintaa. Niistä parhaiten kertovat seuraavat pöytäkirjalainaukset: 1) ”Opettaja A. Soini alusti kysymyksen oppilaskasvitarhoista. Esityksessään toi alustaja esille ensin ne seikat, jotka haittaavat kasvitarhojen kannatusta oppilaiden vanhempien ja muunkin yleisön puolelta, tuoden niissä esille monta varteenotettavaa seikkaa. Pontena esitti alus-

Martta Poussa toimi opettajayhdistyksen sihteeri-rahastonhoitajana vuosina 1917—25 sekä Kirkonkylän kansakoulun opettajana vuosina 1914—54 ja koulunjohtajana 1936—54.

Aarne Virtanen toimi opettajayhdistyksen varapuheenjohtajana vuosina 1917—22 sekä Alaskylän kansakoulun koulunjohtajana vv. 1917—22.

Kaarlo Yliaho toimi opettajayhdistyksen tilintarkastajana vuosina 1917—21 sekä Kuivasjärven kansakoulun koulunjohtajana 1906—21.

taja tämän ajatuksen: Oppilaskasvitarhat olisivat siirrettävät koululta oppilaan kotiin ja että heidän töitään siellä valvoisi sitävarten valittu erityinen kasvitarhanneuvoja. Asiasta keskustel-

taessa tultiin siihen tulokseen, että oppilaiden kasvitarhanhoidolle on opettajien puolelta entistä enemmän kiinnitettävä huomiota ja toimittava siihen suuntaan, että jokaisella oppilaalla olisi tilaisuus harjoitella puutarhanhoitoa ja mieluummin juuri kotonaan. Sitä varten päätettiin tehdä Parkanon kunnanvaltuustolle esitys siitä, että jo kunta yhdessä Kihniön kunnan kanssa palkkaisi neuvojan oppilaiden puutarhatöitä valvomaan. Ehdotuksen tekijöiksi valittiin Martta Poussa ja Aarne Virtanen.”

2) ”Tarkastaja Paasikallio piti mielenkiintoisen esitelmän kysymyksestä: Onko rauha aate utukuva? tuoden siinä esille rauhan aatteen kehityksen eri aikoina ja ihmisten käsityksen sodasta ja rauhasta todistellen sitä Raamatunlauseilla sekä myöskin oppineiden valtiomiesten lausunnoilla.”

3) ”Tarkastaja puhui eri aineiden opetuksesta, alkaen pientenlasten koulusta — siis alkuopetuksesta — kiinnittäen huomiota siihen, ettei varsinaiseen kansakouluun saa ottaa sellaisia, jotka eivät ole käyneet pientenlasten koulua, mainiten myös, ettei mainitun koulun opetuksessa saisi käyttää oppikirjaa muussa kuin lukemisessa.”

4) ”Opettaja K. Ylitörmä piti esitelmän siitä, miten lasten kouluelämä saataisiin sellaiseksi, että he siellä mielellään käyvät ja siellä viihtyvät. Leikin puhuja mainitsi yhdeksi keinoksi ja myöskin urheilun. Ne kasvattavat lapsessa paljon hyviä avuja ja tottumuksia.” Eri oppiaineissa annetut näytetunnit sisältyivät myös kokousohjelmiin.

Maan itsenäistymisen kynnyksellä toimintansa aloittanut Parkanon Opettajayhdistys joutui kouluasioiden eteenpäin viemisessä kokemaan monenlaista vastustusta. Onneksi yhdistyksen jäsen rovasti Frans V. Tommila, Parkanon kunnanvaltuuston ensimmäinen ja pitkäaikainen puheenjohtaja (1919—39), oli ottanut kansansivistysasiat sydämen asiaakseen. Hänen sanotaan silti tasapuolisesti hoitaneen köyhän kunnan asioita.

Alkuvuodet 1917—1921 yhdistystoiminnassa loivat tukevan alustan toiminnan jatkuvuudelle. Tämä lyhyt katsaus paikallisen yhdistyksen alkuvuosien toimintaan herättäneesi asiasta kiinnostuneet tutkimaan a.o. pöytäkirjoja, opettaja Eeva Moisio lausua Parkanon Opettajayhdistyksen historiikkiä sekä Suomen Opettajain Liiton 80-vuotishistoriaa.

Tänä vuonna Parkanon Opettajayhdistyksen täyttäessä 75 vuotta muistamme lämpimin ajatuksen ja kiitollisina yhdistyksen edesmenneitä uranuurtajia ja perustajajäseniä.

Parkanossa 23.9.1992

Mitenkä ne yhteiskoulun markat oikein riittivätkään?

”Raha on kummallinen asia. Kun sitä on vähän, niin se riittää ja kun sitä on paljon, ei se riitä mihinkään”. Tämän totesi Parkanon yhteiskoulun entinen oppilas Tuomo Tiainen puhuesaan koulun 50-vuotisjuhlassa. Sanat sisälsivät sen mieltä lämmittävän tunnustuksen, että vaatimattomuudesta huolimatta koulu oli kuitenkin päässyt hyvin oppikouluille asetettuihin tavoitteisiin.

Kieltämättä taloudelliset vaikeudet eivät koulua koskaan jättäneet. Ensimmäiset kymmenen vuotta oli pysyteltävä vuokratiloissa. Ruotsin kielen lehtori Elsa Uotila on haastattelussa kertonut, miten hän useiksi vuosiksi pakeni näitä ankeita oloja toisiin kouluihin. Hän oli ollut opettajana jo koulun toimiessa Pölläkkälässä ja miehensä rinnalla joutunut tutustumaan myös koulun talousasioihin. Karjalassa oli ollut paljon helpompaa, kun siellä yhteiskoululla oli suurten paikallisten firmojen tuki. ”Mieheni oli katkera siitä, ettei Parkanon kunta avustanut koulua, vaikka oli saanut sen ilmaiseksi”, haastateltu mainitsee. Rehtori Uotila itse muistutti myös koulun tuomasta hyödyistä. ”Yhteiskoulu on paikkakunnan suurin tehdas”, muistan hänen lausah-

taneen. ”Se antaa vauhtia varsinkin keskuksen liike-elämälle”. Sodan aikana ja sen jälkeen kunta oli toki tiukoilla muutoinkin.

Kun sitten oma koulutalo oli saatu, oli saatu myös ensimmäiset rakennusvelat talouden riipaksi. Mutta kun rahaa on vähän, niin se riittää — jos säästetään! Maassa oli yleinen sähkön säästökampanja, joten oli asiaan kuuluvaa, että ”Säästä sähköä” -laput koristivat myös koulun seiniä. Aikaisempi yritys tulla toimeen hyvin pienillä lampuilla ei sentään ollut onnistunut. Liituja laskettiin päivää kohti määrätty määrä, olisikohan ollut viisi kappaletta. Sitä varten vahtimestarin nähtiin koulupäivän jälkeen puuhailevan taulun luona asettelemassa liidun palasia liidun mittaisiksi ryhmiksi, määrä täydennettiin ehyillä liiduilla. Jos liitua meni enemmän, oli lisä haettava opettajahuoneesta. Joka väriliituja mielitelti, sai ostaa ne itse. Kouluhygieniaa edusti taulun vieressä naulassa riippuva pyyhe, jonka puhtaudesta vastasi vahtimestarimme. Aluksi pelottavalta haaskaukselta tuntunut ”paperikausi” alkoi varsinaisesti vasta vuonna 1963, kun WC:t valmistuivat. Margareta Mikkilä voimistelunopettajana taisteli

pontevasti ei vain WC-paperin vaan myös paperipyyhkeiden saamisen puolesta. Itse asiassa: säästäminenhan on tärkeää vaikkapa nykyajan Suomessa!

Kun rahapula oikein ahdisti, kai joskus juhlasalisiiven rakennusvaiheen aikana, evästi Yrjö-rehtori minut joululomalle seuraavin sanoin: ”Ellei Parkanon kunta nyt myönnä avustukseksi sitä summaa, jota olen anonut, en ole enää joulun jälkeen rehtorina, vaan sinä saat jatkaa”. Onneksi loman aikana kokoontunut kunnanvaltuusto myönsi anotun summan ja elämä koulussa jatkui suureksi helpotukseksi niinkuin ennenkin.

Kun koulu keväällä 1956 päästi ensimmäiset ylioppilaansa oli uusi juhla- ja voimistelusalali jo käytössä. Luullakseni istuttiin yhä entisillä puupenkeillä, sillä tuolikampanja oli vasta myöhemmin. Joka lahjoitti tuolin, sai oman nimilaattansa tuolin selukseen. Näin saatiin kunnan istuimet. Juhlasali muuntui kahdeksi voimistelusaliksi, kun poikki salin vedettiin paksu harmaa väliverho. Pimentämisen tarvetta varten myös ikkunanverhot olivat tummat. Tästä syystä myös suojaverkot oli pingotettu kehyksiin, niin että ne voitiin nostaa verhoja vedettäessä pois.

Vanhan koulutalon juhlasalisiipi lisäosan rakentamisen jälkeen.

Vaan pallopa osasi iskeä myös juhlasalin etuseinään, siihen missä oli puisen "haitarioven" peittämä näyttämön aukko. Eikä siinä ollut vain näyttämön aukko, vaan siinä oli myös ns. näyttämöluokan aluksi etu- ja myöhemmin kun suuntaa muutettiin peräseinä. Pallon iskusta hätkähti kyllä koko luokka! Verhoseinillä rajattava näyttämö on tietysti idea sinänsä. Sen luokan oppilaat kyllä valittelivat, miten juhlien jälkeen heidän pulpettinsa ovat sekaisin. Nehän oli ollut pakko kasata sivuun. "Näyttämöluokan" kohdalla ylimmässä kerroksessa oli porrastettu ja pitkällä opettajan pöydällä varustettu fysiikan luokka, jota toki muuhunkin opetukseen käytettiin. Porrastus positettiin, kun uusi koulutalo valmistui.

Alakerran kahdessa luokassa ja vahvistestarin kaksi huonetta ja keittiön käsittävässä asunnossa jouduttiin kärsimään katon päällä jytäävästä "jumpsasta". Kotitalous saatiin pelastetuksi pois rukoushuoneelta varustamalla toinen näistä alakerran luokista myös kotitalousluokaksi. Kaapistot ja työskentelytasot olivat luokan peräseinällä. Väliin jätettyihin koloihin työnnettiin pyörillä kulkevat hellat sitten, kun opetustunnit päättyivät. Tuskin muistan alakerran käytävää valoisana, kun jo muutaman vuoden kuluttua sen ikkunaseinän peitti kaksi uutta luokkahuonetta. Levennysosan rakentaminen oli yksi "köyhän miehen" ratkaisu, kun oppilasmäärät yhä kasvoivat ja tilapula ahdisti.

Mutta ennen tätä oli tapahtunut muutakin. Kevätlukukaudella 1957 oli näet kansliasta astunut ulos kaksi iloisia äitiä, terveysiraret Bertta Järvinen ja Vappu Tuomi. He olivat olleet kannatusyhdistyksen valtuuttamana pyytämässä lupaa kouluruokailun aloittamiseen, ja lupa oli saatu. Mahtoiko silloinen puheenjohtaja Arvo Kuirinlahti olla idean isä? Ainakin hän kertoi ajatelleensa, miten "lämmön ruokalautasellinen on paljon parempi kuin se kuiva leivänkannikka, jota minun aikani koululainen repussa kanto". Ensimmäiseksi koulukeittolaksi erotettiin heiluriovella alakäytävän peräosa. Pian saatiin lisäosasta varastotilaa, mutta ehdasta oli silti. Alakerran käytävä tukkeutui kyllä täysin, kun sinne ruokajono asettui. Muutoin ruokajärjestäjät kantoivat ruoan ämpäreissä luokkiin. Astiat oli viety jo välitunnilla. Ruokaliinat pulpeteille ja jakelu voi alkaa! Kannatusyhdistys hoiti ruokailun itsekannatusperiaatteella. Talousopettaja suunnitteli ruokalistat ja luokanvalvojat huolehtivat ruokamaksujen keruusta. Terveysviranomaisten moitiskelusta huolimatta näin oli jatkettava, niin kauan kuin Parkanon yhteiskoulu eli, kun ruokasalia ei saatu rakennettuksi. Hanke toki jo oli.

Opettajakuntaa istumassa uuden koulutalon opettajahuoneen pitkän pöydän ääressä.

Uuden koulutalon valmistuminen vuonna 1962 merkitsi kotitaloudelle pääsyä juhlasalisiin lisäosan tiloihin. Aina silloin tällöin pääsin maistelemaan oppilaiden herkkuja, kun heillä oli ruokasalissaan juhlapöytä katettuna. Osa tästä lisäosasta jätettiin koulukeittolalle. Nyt jo kelpasi keitellä kunnollisen kokoisessa sähköpadassa. Vanhan keittolen myöhempää käyttöä kuvastaa nimi "teinikeittiö".

Koulun lämpökeskus sijoitettiin juhlasalisiin pohjakerrokseen. Siellä oli myös suuri tila puuvarastoa varten. Muistammehan vielä puupinot koulun pihalla. Minä otin niistä joskus jäkäliä. Uusi aika tuli niin, että ensin siirrettiin

toinen pannu öljylle ja sitten myöhemmin toinenkin. Luulen, että talonmies iloitsi ei vain työn helpottumisesta vaan myös siitä, että pääsi eroon puun roskista. Siisti se pannuhuone Sulo Salmisen toimesta aina olikin.

"Saatiin uutta, hyvää tilaa", totesivat kouluyhtiön hallitus ja johtokunta uuden koulutalon valmistuttua. Neljä luokkahuonetta, eli erikoisluokat tyttöjen käsitöitä, luonnonhistoriaa, fyysiikkaa ja kuvaamataittoa varten, olivat tilavia ja asiaankuuluvien säilytystilojen varustettuja. Opettajahuoneen olot olivat väljät vanhanpuolen ahtauteen verrattuina. Kokoushuoneeksi tarkoitettua osaa sai paljeovella erotetuksi muusta.

Uusi kesällä -62 valmistunut koulutalo.

Opettajien ruokailu siirtyi tänne pitkän pöydän ääreen. Odotettu välttämättömyys eli toinen voimistelusalitelinevarastoineen oli nyt todellisuutta. Vikana oli huono akustiikka. Sitä saatiin parannetuksi poraamalla reikiä kattolevyihin ja levittämällä poimutetut verhot päätyseinille. Muita korjauksia ei yhteiskoulun aikaan talossa tarvinnutkaan tehdä. Suunnittelija-arkkitehti piti taloaan niin kauniina, ettei sitä opettajien hartaista toivomuksista huolimatta voitu rakentaa yhteen juhlasaliin kanssa. Nyt kun saneeraus alkoi, uusi arkkitehtuuri piilotti ensi töikseen juuri tämän rakennuksen ja liitos vanhaan osaan tapahtuu.

”Rakentaja-rehtori” Yrjö Uotilalle tuli eläkkeelle siirtymisen aika kesällä 1962. Rakentamiset olikin tähän mennessä rakennettu talousrakennuksen seuraavana vuonna valmistunutta lisäosaa lukuunottamatta. Yrjö Uotila toivoi minusta työnsä jatkajaa. Arvelen tähän olleen ainakin seuraavat kolme syytä: Hän uskoi, että huolellisuuteni riittäisi kanslian monien tarkkuutta vaativien ”paperitöiden” hoitamisessa. Varmaan hän myös luotti siihen, että seuraavan vuoden (1963) alusta voimaan tuleva uusi yksityiskouluasetus valtionapuja monipuolistavana ja lisäävänä helpottaisi taloudenpitoa. Lisäksi hän arveli minunkin osaavan ”venyttää markkaa” nimenomaan siinä vaikeassa tilanteessa, missä juuri nyt oltiin velkataakan ollessa suurimmillaan.

Syyslukukausi 1962 oli tuskin alkanut, kun rahahuolet kaatuivat päälleni. Koulun tilillä säästöpankissa ei ollut yhtään rahaa. Lukukausimaksuista sitä kertyisi jonkin verran. Mutta valtionavut tulisivat parhaassakin tapauksessa syystiedonannon hyväksymisen jälkeen vasta marraskuussa. Silti posti kantoi laskuja! Niitä kertyi uuden koulutalon kalusto- ja voimisteluvälinehankinnoista n. 13 milj. silloista markkaa. Ja palkatkin oli maksettava. Kirjoitin nimeni poikittain huomattavan suren vekseliin takaajana talousneuvos Kauko Kiviniemi, nyt niinkuin myöhemminkin. ”Kalliin rahan” ajasta oli vaikea päästä eroon, kun pitkäaikaisen lainen antajia ei tahtonut löytyä. Tilikauden 1962—63 suuri tappio ei ehkä ollut yllättävä, mutta kuitenkin pelottava. Tämän saattoi nähdä kouluosakeyhtiön hallituksen jäsenten kasvoiltakin. Näihin aikoihin muuan tarkastaja määräsi ostettavaksi fysiikan opetusvälineitä varsin suurella summalla, kun oli nähnyt kaappien ammottavan tyhjyyttään. Ne olivat myös hankittava. Niistä saatiin aikanaan kyllä valtiona-

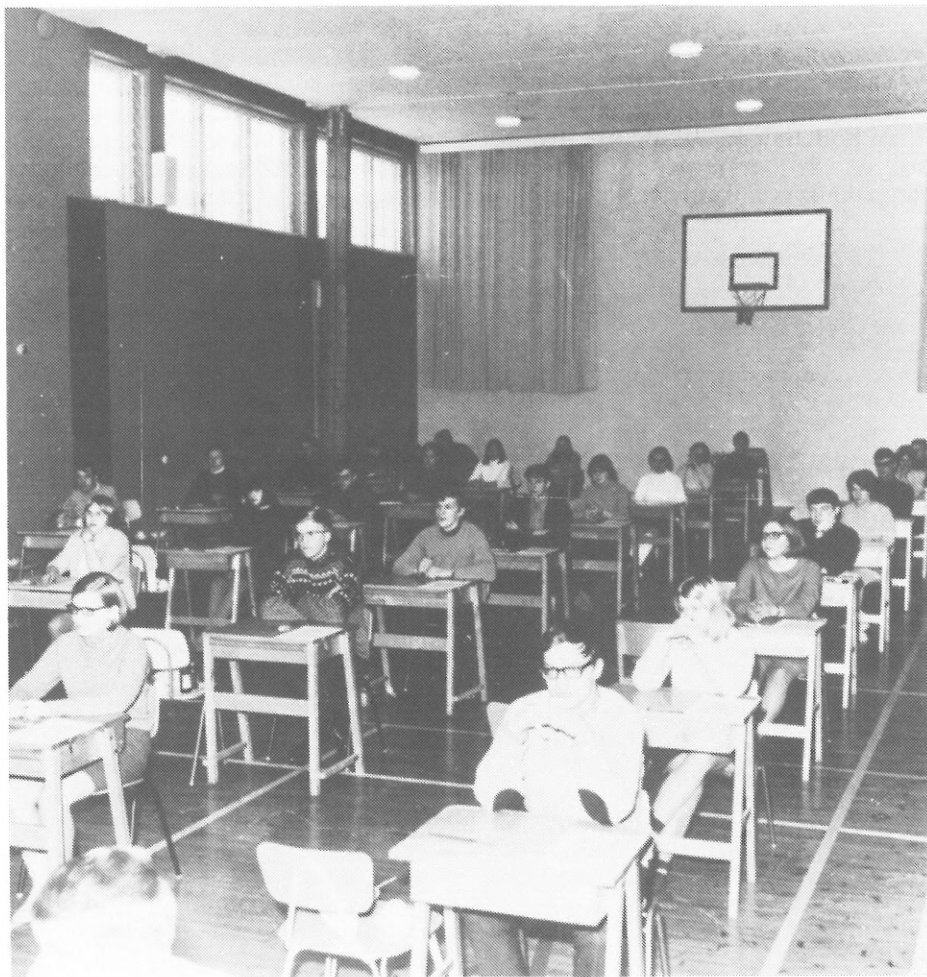
pu. Yleensä hankinnat rajoitettiin välttämättömyksiin. Kun AV-aika alkoi lähestyä turvauduttiin nauhuriostoissa kannatusyhdistyksen apuun. Eikä tälläkään kerralla turhaan! Opettelin myös avalemaan vähän omankin kukaroni nyörejä varsinkin, kun oli kyse jostakin sellaisesta, josta ei valtionapua tullut. Tällainen oli esim. lukusalin kirjasto.

Kolmen erittäin vaikean vuoden jälkeen koulun tilinpitäjä kamreeri Kirsti Hakamäki sai heinäkuussa 1966 esitellä tilintarkastajalle jo pientä voittoaakin osoittavan tilinpäätöksen. Kun yli 500 oppilaan kouluihin oli ruvettu saamaan kanslistin palkkaamiseen valtionapua, olin saanut siirtää osan töistä kanslistillemme, Marketta Oksaselle. Koulu eli jo, sanoisinko, tuollaista normaalia elämää. Kun hallitus taas kerran kyseli toivomuksiani, rohkenin jo ehdottaa sadekatoksen ja uuteen koulutaloon tulevan lisäosan rakentamista.

Lisäosan turvin vapautuisivat juhlasaliviestistä viimeinkin ruokasalin tarvittavat tilat. Ehdotus jäi mietittäväksi. Insinööri Majuri taisi sadekatoksen jo piirtääkin.

Mutta ika ei ollut enää maksullisten yksityisoppikoulujen. Ainakin keski-koulun tuli olla ilmainen. Näin oli laita jo Parkanon naapurikunnissa ja syksystä 1970 alkaen myös Parkanossa. Koko yhteiskoulun omistus siirtyi Parkanon kauppalalle. On mieluisaa todeta, ettei kauppalalle tarvinnut huonoa kauppaa ehdottaa, kun se tosi sai runsaasti enemmän kuin mitä koulun velat ja osakepääoma yhdessä, joista uusi omistaja joutui vastaamaan.

Yrjö Uotila kirjoitti jo Parkanon yhteiskoulun ensimmäisessä vuosikertomuksessa keväällä 1941: ”Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että koulua uudesta toimipaikasta odottaa valoisa tulevaisuus”. Kun koulun kolmea vuosikymmentä katselee, niin ehkei tämä optimismi vallan perusteetonta ollutkaan.

Kevään -68 ylioppilaskirjoitukset uuden koulutalon voimistelusalissa alkamassa.

Bon jour, Paris! — A bientôt, Paris!

Kuluneena kesänä Parkanon Taidekerho oli valinnut kohteekseen Pariisin. Aamuvarhaiseksi torstaina 18.6. kokoontui kuusitoista lähtijää, neljä lisää oli tulossa saman päivän iltalennolla. Kahdeksan päivän matka alkoi. Monelle oli vaikeaa jättää kotimaa, jossa alkukesä oli parhaimmillaan ja Suomen juhannus juuri tulossa. Matka lupasi sekin kuitenkin paljon uutta nähtävää.

Tilabussilla saavuimme vaivatta ja turvallisesti Seutulaan. Vajaa 3 tuntia ja olimme jo Pariisissa, missä Hassen opas otti meidät vastaan ja johdatti majoituspaikkaansa. Hotelli Bristol on erinomaisella paikalla Republique-aukion lähellä, missä peräti 5 metrolinjaa risteää. Hinnan kohtuullisuus oli hotelimme suurin etu. Sensijaan vuoteita mallia "sianselkä" emme arvostaneet kovin korkealle, ja huoneitten arkkitehtuuri mustine epäsaännöllisine paruiineen valkoista kattoa "tukemassa" herätti hilpeyttä.

Emme tunteet väsymystä lähtiesämme innolla tutustumaan Pariisiin. Inari Kohtalan veli auttoi perehtymään metron käyttöön ja vei meidät suoraan kaupungin sydänkeskustaan. Kävelim-

me siltaa yli Seine-joen. Ensi kohteemme oli Pariisin Notre-Dame, v. 1163 rakentamaan aloitettu gotiikan ylväs edustaja. Sisällä hämäryys ja hiljaisuus. Kokonaisuus oli vaikuttava, katseemme liikkui kohteesta toiseen ja kohosi taivaita tavoittaviin kattoholveihin. Lähistöllä sijaitseva pieni Sainte Chapelle oli vieläkin ihanampi maalausineen ja ikkunamosaiikkeineen.

Jo toisena päivänä alkoi ilmojen haltija leikitellä kanssamme. Sadekuuroja tuli silloin tällöin. Emme antaneet sen kuitenkaan lannistaa itseämme. Päivä oli Louvre-museon. Aika ei sallinut edes pistäytyä eri osastoilla. Suunnatomat antiikin aarteet saivat tällä kertaa jäädä syrjään. Keskityimme maalausten osastoon. Kului tunteja jokaisen antautuessa omassa hiljaisuudessa tarkestelemaan taidehistorian aarteita. Välillä oli pakko kutsua toverikin ihailemaan jotain löytöä. Leonardo da Vincin Mona-Lisa ei tietenkään unohnutun katsastaa. Väkeä oli kuin ruuhkatunnin kadulla.

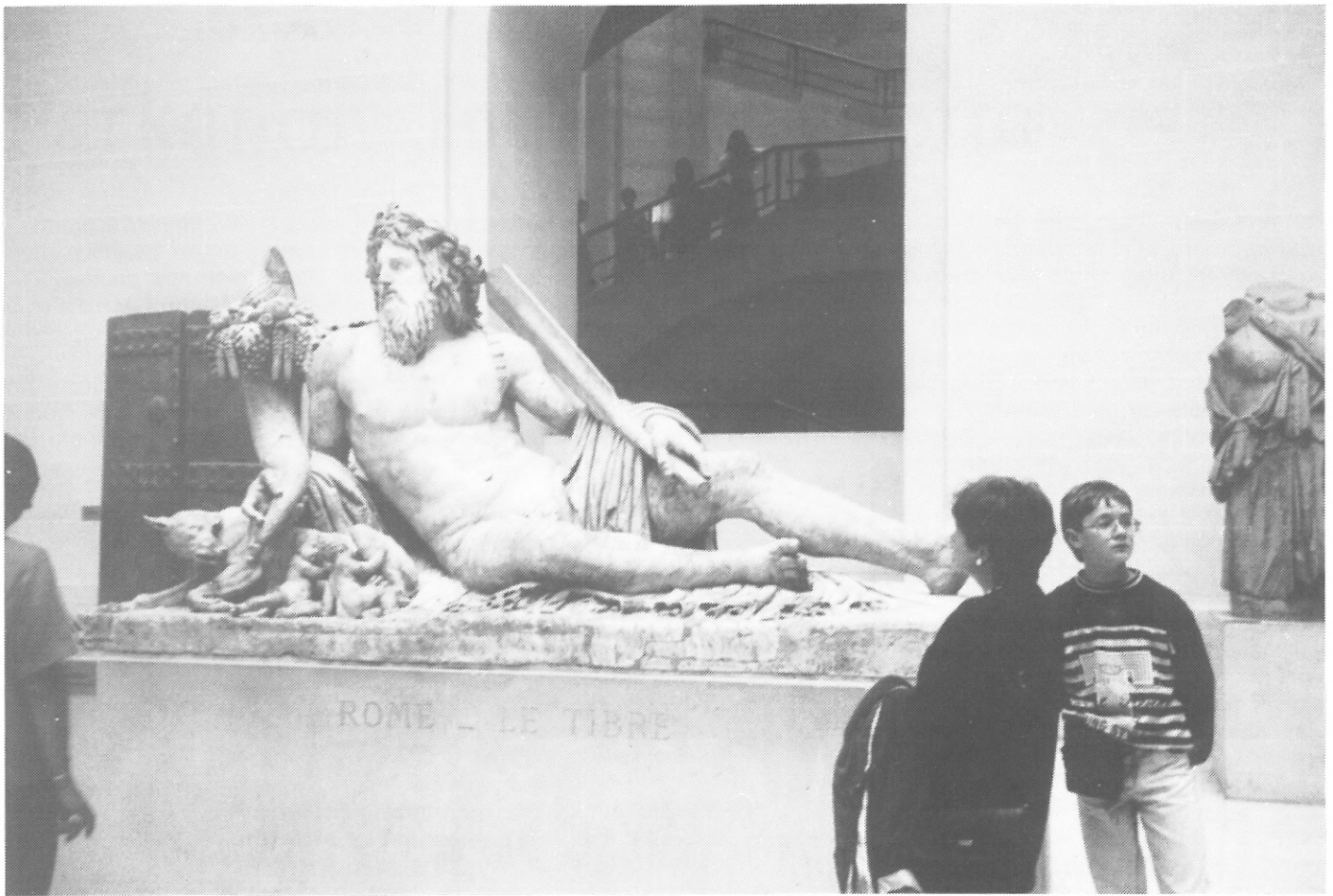
Kun seuraavanakin aamuna sateli, hakeuduimme katon alle, nyt Orsayn museoon. V. 1900 rakennettu rautatieasema Seinen tuntumassa oli käytöstä

jäätyä muutettu onnistuneesti v. 1989 avatuksi taidemuseoksi. Tähän museoon on kerätty useista aikaisemmista sijoituspaikoista yhtenäiseksi kokoelmaksi pääasiassa maalaustaidetta, jonkin verran myös veistoksia, vuosilta 1849—1914. Kolmen kerroksen anti on suunnaton. Muutamilta se vaatii uuden käynnin toisena päivänä. Impressionismia, neoimpressionismia, naturalismia, symbolismia. Nimiä sellaisia kuin Millet, Rousseau, Degas, Manet, Renoir, Pissarro, Sisley, van Gogh, Cézanne, Gauguin jne. Moni jo koulukirjoista tuttu "kuva" oli ihan aitona silmiemme edessä. Lisäksi loputtomasti oudompia nimiä ja töitä. Mieltä lämmitti löytää joukosta oman maan Albert Edelfeltin maalaukset Louis Pasteur ja Joulukuun päivä.

Toki Pariisissa riitti määrättömästi muitakin taidemuseoita ja näyttelyitä, joihin kukin kävi oman mieltymyksensä mukaisesti tutustumassa. Aikanaan purettujen vanhojen kauppahallien paikalle rakennetussa Georges Pompidou-keskuksessa sijaitseva modernin taiteen museo on tunnetuimpia. Sieltä moni joukostamme löysi suurimmat taide-elämyksensä.

Seine-joki, Notre-Dame-katedraali.

Orsain museossa kierrosta aloittamassa.

Pariisin vanhat maamerkit eivät myöskään unohtuneet. V. 1889 maailmannäyttelyyn rakennettu Eiffel-torni sai omat urheat kävijänsä. Valkeana Montmartren kukkulalla loistava Sacre Coeurin kirkko ja sitä ympäröivät taiteilijakorttelit tarkasteltiin sateesta huolimatta. Muistiin jäi pönäkkä herrasmies, joka viheltäen kutsui parven pikkulintuja leikkiin yhtyneen lapsen kädessä olevalle omenanviipaleelle. Jokilaivan iltakierroksella ihailtiin Seinen rantojen loistavaa valomerta — ja Maija Keltto oli saada raa'an kananmunan päähänsä alitetulta sillalta. Pari urheaa urosta — vaimojen luvalla — laajensi maailmankaupungintuntemustaan arvokkaan Moulin Rouge-kabareen näytöksessä.

Oli mieluista tutustua hiukan maa-seutuunkin päivälennillä. Ensimmäisen pääkohde oli Givernyn kaupunki, taiteilija Claude Monet'n viimeinen koti loistavine kukkaispuutarhoineen ja lummelampineen. Näimme myös Auvers-sur-Oise'n kylän Vincent van Gogh-muistoinen. Hautausmaalla hiljennyimme taiteilijan ja häntä jatkuvasti tukeneen Theo-veljen vaatimattomalla haudalla.

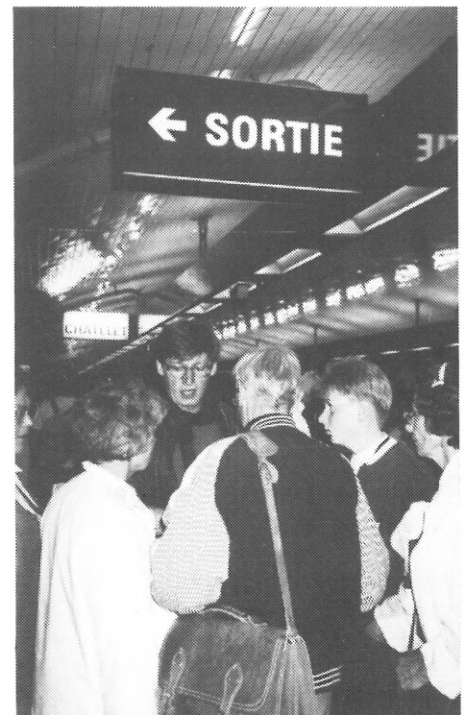
Toinen retki suuntautui Loire-joen laaksoon. Näimme arvokkaita vanhoja linnoja. Poikkesimme monipuolisen neron ja taiteilijan Leonardo da Vincin viimeisten elinvuosien kodissa, Clos-

Lucé-linnassa. Kellariin sijoitettu keksintöjen museo da Vincin piirustusten mukaan rakennettuine pienoismalleineen kertoo, kuinka tämä nero jo 1500-luvun alussa oli selvittänyt tulevan lentokoneen, auton, helikopterin, las-kuvarjon ja kääntösillan perusidean. Tosi kiintoisaa.

Omat kävijänsä oli Versaillen linnalla upeine puistoalueineen. Myös uusi La Defence'n kaupunginosa mittasuhteiltaan valtavine Suurine kaarineen (rakennus) viehätti. Koska joukossa oli nuorempaakin polvea, sai vastikään avattu Euro-Disneylandkin kävijänsä.

Meillä oli tuttujakin Pariisissa. Inarin veljen lisäksi Leena Mandeville oli eräänä päivänä oppaanamme. Sari ja Klaus Husgafvel tavattiin pariin otteeseen. He järjestivät meille tilaisuuden tulla kuoronsa, Pariisin Oratoriokuoron, kenraaliharjoituksiin St Denis'n basilikaan. Meidät kuitenkin "poistettiin" kirkosta. Ilmeisesti solistit (Barbara Hendricks ja muut) pitivät liikaa yleisöä häiritsevä. Pyyntömme ja selityksemme eivät auttaneet. Konsertin nauhoitus, Gounod'n Messe Solennelle de Sainte C'ecile, soi säveliään kotonamme. Ne ovat Pariisin muistojemme todellinen huipennus. Kaipaamme mahdollisuutta vielä kerran palata tuohon taiteen maalliseen paratiisiin.

Kiitos matkan järjestäjille! Kiitos matkatovereille!

Tutustumme Pariisin metroon.

ENTINEN AIKA — ENTÄS NYT

Tämä totta on ei tarinaa,
lähes 50 vuoden takaa muistelen
joulun alusaikaa.

Pirtti, keittiö, kamari
asukkaita kymmenkunta henkeä.
Siinä elettiin koko elämän
kirjo ja skaala kehdosta hautaan.

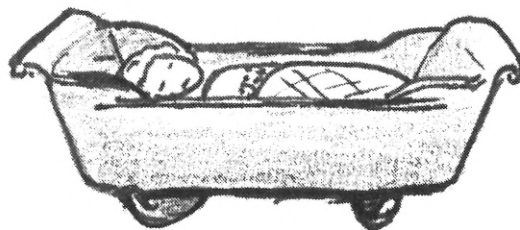
Eli vielä mummu-vainaa,
kamarissa syntyi vauva.
Siinä myös kihlapari toisiaan tapaili.
Leski-äiti Karjalasta, hällä kaksi tyttölästä,
tilaa jakoi.

Yhdellä puuhellalla vuoronperää keitettiin.
Leivinuunissa leivät, kakot, pullat paistettiin.
Paistikkaat, lihat, laatikot ja puurot kypsyteltiin.
Piiraantekotaidot opittiin.

Joulun alla mummu heikkeni.
Peräsängyssään viime henkäyksen huokasi.
Mummu sitten arkkuun laitettiin,
siunaten, veisaten viime matkaan saatettiin.
Hautajaiset pidettiin, herkut laitettiin
jouluun valmistuttiin.

Päivä kerrallaan sovussa elettiin,
työtä tehtiin — raadettiin.
Vapaa-ajan ongelmia ei tullut
kunne sitä paljon ollut.
Ei surren eikä huokaillen,
parempaa aikaa toki toivoen.
Ei arvattu silloin, miten vielä ehdittiin ja
kaikki maallinen hyvä saavutettiin.

Entäs nyt — uusi aika ehtinyt.
Talot, tuvat tyhjillään,
pellot, pihat autioina ammottaa.
Toisissa asukkaita yksi, kaksi.
Tupa uusi, huoneita viisi—kuusi.
Lapsia edes juhlapyhiksi, kesälomiksi
käymään odotellaan kotitanhuville.

Nimimerkki J. A.

Parkanon Joulu 20 vuotta

Tämä lehtemme, Parkanon Joulu, täytti edellisen kerran vuonna 1991 ilmestyessään kaksikymmentä vuotta. Tapahtuman kunniaksi järjesti lehden julkaisija Parkanon Nuorisoseura juhlapäivälliset omissa tiloissaan, jonne kutsuttuina kunniavieraina olivat saapuneet mm. julkaisun ensimmäinen päätoimittaja, metsänhoitaja Arvi A.

Musiikillista kevennystä tilaisuuteen loivat Arvi A. Koiviston viulu ja Tuomas Hyytisen harmoni.

Koivisto Porista sekä pitkäaikainen ansiokas avustaja, parkanolaissyntyinen opetusneuvos Martta Sevio Kankaanpäästä. Saapuvilla oli myöskin runsaasti avustajakuntaa, pääseuran edustajia sekä lehden toimituskuntaa.

Nuorisoseuran esimies Markku Riihiviita avasi tilaisuuden toivottaen kutsuvieraat ja oman väen tervetulleeksi.

Salt-korusta kertoessaan opetusneuvos Sevio käytti havaintovälineenä korusolkea. Varsinainen Salt-koru riipuksena neuvoksen kaulassa.

Hän totesi mm., että vuosi 1991 oli myöskin Parkanon Nuorisoseuran juhlayvuosi, sillä seura juhli 90-vuotistalvantaan 14.4.1991.

Juhlajulkaisun toimitustyöhön ja painatukseen liittyvän puheenvuoron käytti toimituskunnan puheenjohtaja Altti Mansikkamäki valottaen työskentelynäkymiä ja julkaisemiseen liittyviä kustannuskysymyksiä.

Omassa tervehdyksessään Arvi A. Koivisto muisteli aikoja lehden alkutalvapaaleita todeten, että asiassa syntysanat lausui kankaanpäälainen kirjailija, pelimanni ja kotiseutumies Jaakko Kaappa, jonka "velvoittamana" Koivisto toi ajatuksen oman lehden julkaisemisesta Parkanoon ja osoitti sen Parkanon Nuorisoseuralle, sillä varsinaista kotiseutuyhdistystä ei silloin vielä täällä ollut.

Nuorisoseura otti asian heti omakseen valiten toimituskuntaan sekä omaa väkeä että ulkopuolista asiantuntemusta. Samalla tuli Koivistolle pesti kymmeneksi vuodeksi päätoimittajana, jonka tehtävän hän koki näköalapaikaksi ylä-satakuntalaiseen perinteeseen.

Mielenkiintoisen esityksen SALT-soljesta piti opetusneuvos Martta Sevio. Puheenvuorossaan hän palautti mieliin soljen historiasta sen, että koru oli löytynyt Kihniön Kankarilta Asumaniemen talon aitan vintiltä. Löydön oli tehnyt taiteilija G. Paaer ja oli solki löydettyä varsin huonokuntoinen lähinnä ruosteisuuden takia. Kihniöön koru oli tullut taiteilijan isoäidin Tildan mukana Parkanon Kuivasesta tämän tullessa emännäksi Asumaniemeen.

Kalevala-Koru teki alkuperäisestä soljesta identtisen sarjan ja vuonna 1972 Helsingissä istuneen Salt-toimituskunnan rouvat saivat muistoksi käynnistään Kalevala-Korun toimistossa tämän pronssisen sydänsoljen. Tästä koru sai nimen Salt-sydän, koska katsottiin, että todellisen rauhan lähtökohta on jokaisen ihmisen omassa sydämessä.

Tervehdyksensä ja puheenvuoronsa lopuksi opetusneuvos Sevio toivoi, että Salt-sydän koristaisi eri juhlatilaisuuksissa parkanolaisten naisten asuja.

Tilaisuuden päätteeksi keskusteltiin tulevien julkaisujen sisällöstä. Tähän liittyen toimituskunta sai arvokkaita vinkkejä ja toivomuksia, jotka toimituskunnan jäsenet taltioivat visusti mieleensä hyödynnettäväksi toimitustyössä.

Päivälliselle osallistui kutsuvieraina lukuisa joukko lehden avustajia ja toimituskunnan jäseniä.

”Päätettiin laittaa kuntaan vaivaistalo”

Viime vuonna valmistui Parkanoon upea Rauhanan Palvelukeskus. Siihen saakka vanhuksia oli hoidettu kunnalliskodissa n. 54 vuoden ajan. Kunnalliskoti valmistui v. 1937, mutta sen syntymävaiheet voidaan katsoa alkaneeksi jo viime vuosisadan lopulla. 21.12.1891 pidetyssä kuntakokouksessa on asiasta keskusteltu ja päätetty laittaa kuntaan vaivaistalo, kuten sitä siihen aikaan nimitettiin. Päätös lienee tehty siinä toivossa, että liian rasittavaan vaivaishoittoon saataisiin näin helpotusta.

Kuntakokouksen valitsema toimikunta ryhtyi heti tositoimiin ja osti tarkoitusta varten Parkanon kylässä sijaitsevan Mäkiiviinikan tilan. Tilakaupan kuntakokous hyväksyi 24.7.1892. Tämän jälkeen oli vaivaistalohanke esillä vielä useassa kuntakokouksessa, mutta vaikeuksia ja vastoin käymisiä lienee asiassa kuitenkin ollut, koska toteuttamisesta on päätetty luopua joulukuun 16. päivänä 1893. Samoin tarkoitusta varten ostettu tila päätettiin myydä, jos saadaan sellainen hinta ettei tappiota synny. Toimikunta onkin myynyt tilan seuraavan vuoden tammikuussa, mutta kaupan kuntakokous hyväksynyt vasta 14.3.1896.

Kuntakokouksen pöytäkirjoista ei käy selville, paljonko tilasta on ostettaessa maksettu eikä myöskään mitä siitä on myydessä saatu. Myyntivoittoa on kuitenkin tullut, koska voittorahat on päätetty käyttää telefonin saamiseksi Parkanoon. Ehtona oli kuitenkin, ”että kunta ei sitoudu vastaisuudessa enempää antamaan ja että kunnan ja lautakunnan esimies saavat käyttää puhumista kuntaa koskevissa asioissa pääsentraalista ilmaiseksi”. kuten asianomaisessa pöytäkirjan pykälässä sanotaan.

Kuntakokouksen pöytäkirjassa ei myöskään mainita syytä, miksi hanke näin raukesi. Silloisen vaivaistalotoimikunnan jäsenen Vihtori Käenmäen (kirjoittajan vaari) käsityksen mukaan se olisi johtunut siitä, koska anottu valtiolainan saamisen ehtona ja toisaalta tarkastusviranomaisten vaatimus oli, että tarkoitusta varten ostetun tilan rakennuksissa olisi tehtävä huomattavia laajennuksia ja korjauksia. Tästä johtuvaa velantekoa peläten päätettiin luopua koko hankkeesta.

Edellä mainittuna aikana ei kuntia vielä lailla velvoitettu kunnalliskotia perustamaan. Asetus 17.3.1879. Vasta

1.6.1992 annetulla köyhäinhoito lailla määrättiin köyhäinhoito kunnalliseksi. Tällä lailla velvoitettiin kunta perustamaan kunnalliskoti 10 vuoden kuluessa lain voimaantulumisesta eli 1.1.1933 mennessä. Nyt kun lakikin velvoitti kuntia sijoittamaan yhteiskunnan apua tarvitsevia laitoshoitoon, alettiin uudelleen keskustella kunnalliskodin perustamisesta. Asia tuli ensikerran virallisesti esille 17.8.1927 pidetyssä köyhäinhoitoa koskevassa neuvottelussa, jossa olivat saapuvilla silloinen sosiaaliministeri Miina Sillanpää, tarkastaja Elli Tavastähti, piirin köyhäinhoidon tarkastaja sekä Parkanon köyhäinhoidotolautakunta, kunnanvaltuuston- ja kunnallislautakunnan puheenjohtajat.

Samana vuonna ostettiin kunnalle Vatusen tila Julius ja Aina Vatuselta 101000 markan kauppahinnasta siinä mielessä, että vastaisuudessa perustettava kunnalliskoti voidaan rakentaa tämän tilan maalle.

Seuraavana vuonna elokuun 31. päivänä päätti kunnanvaltuusto, että rakennetaan voimassaolevassa köyhäinhoidolaissa määrätty kunnalliskoti ja sijoitetaan se Vatusen tilan alueelle. Valtuusto antoi köyhäinhoidotolautakun-

Kunnalliskodin aluetta rakennuksineen. Tämän osa-alueen ja rakennukset Parkanon kaupunki on nyttemmin myynyt yksityiselle yritystoiminnassa käytettäväksi.

nan tehtäväksi tiedustella asiantuntijoilta kuinka suuri kunnalliskoti tämän kokoiseen kuntaan tarvitaan ja mikä rakennusaine on edullisin sekä hankkia erilaisia mallipiirustuksia Huoltolaitosten piirustustoimistolta.

Köyhäinhoitolautakunnan hankittua edellämäin tiedot, otettiin asia uudelleen esille 5.1.1929 pidetyssä valtuuston kokouksessa. Rakentaminen päätettiin toteuttaa Vöyrin kunnalliskodin piirustusta pohjana käyttäen. Kokouksessa nimettiin rakennustoimikunta. Piirustukset, työselitykset ja kustannusarvio, jotka on laatinut arkkitehti Arttur Grauffin, valmistuivat niin, että 12.5.1929 kunnanvaltuusto ne pienin muutoksin hyväksyi. Saman vuoden lopulla kävivät asianomainen köyhäinhoidon tarkastaja ja piirilääkäri tarkastamassa ehdotettua rakennuspaikkaa antaen siitä hyväksyvän lausunnon.

Nämä ja muut alkuvalmistelut veivät aikansa ja oltiin ns. pulakauden alkuaikoina. Tämän takia heräsi kysymys kunnalliskodin rakennusajan pidentämisestä. 29.9.1930 pitämässään kokouksessa valtuusto päätti anoa kolmen vuoden pidennystä kunnan huonon taloudelliseen tilaan vedoten. Maaherra suostui anomukseen 3.1.1931 siten, että rakentaminen on saatava päätökseen viimeistään 1. päivään tammikuuta 1936.

Näin hanke keskeytyi useaksi vuodeksi, kunnes se 26.1.1934 pidetyssä kunnanvaltuuston kokouksessa otettiin käsittelyyn. Keskusteltaessa rakentamisen aloittamisesta eräät valtuutetut eh-

Mäki-Viinikan tilan päärakennus. Tämän tilan maille suunniteltiin Parkanon ensimmäistä vanhainkotiä.

dottivat anottavaksi vieläkin rakennusajan pidentämistä. Asiaa käsiteltiin vielä valtuuston kokouksissa ja rakennustoiminnassa. Päätettiin tutustua vielä Hämeenkyrön, Merikarvian ja Siikaisen vastaaviin laitoksiin. Tutustumisen tuloksena päätti valtuusto tehdä eräitä muutoksia piirustuksiin.

Tämän jälkeen tehtiin vielä kerran pieniä muutoksia. Piirustusten lopulli-

sen hyväksymisen jälkeen päätti valtuusto 25.9.1935 yksimielisesti ryhtyä kunnalliskodin rakentamiseen. Kymmenestä urakkatarjouksesta rakennustoimikunta asetti ehdolle kolme, joista valtuusto hyväksyi rakennusmestari Väinö Lehtisen tarjouksen 1038000 markkaa.

Urakkasopimus allekirjoitettiin 27. päivänä tammikuuta 1936. Sen mu-

Talon väkeä päiväateriaalla. Vasemmalla osittain näkyvissä silloinen johtajatar Siiri Vuorela.

kaan saatiin työt aloittaa heti ja tuli rakennuksen olla valmiina marraskuun 1. päivään 1937 mennessä.

Samoihin aikoihin kun rakennustyöt aloitettiin, sai kunta ostaa Rosenlew Oy:ltä kirkonkylän läheisyydestä n. 22 ha:n suuruisen maa-alueen, joka oli pääasiassa viljeltyä maata. Vaikka rakennusurakka oli jo annettu ja työtkin alulla, alettiin tästä huolimatta keskustella, eikä olisi edullisempi rakentaa

kunnalliskoti nyt ostetulle alueelle lähemmäksi pitäjän keskustaa. Aseman- sa puolesta sopivana paikkana tällä alueella pidettiin Kirkkojärven rannalla olevaa Rauhalanniemeä, jonka myös köyhäinhoidon tarkastaja ja piirilääkäri hyväksyivät. Samanaikaisesti kun neuvoteltiin urakoitsijan kanssa rakennuspaikan muuttamisesta aiheutuvista kustannuksista, toimitettiin paikan päällä perustutkimuksia. Tutkimuksissa todettiin, että maa tällä paikalla oli

pehmeäperäistä, joten perustustyöt tulisivat suhteettoman kalliiksi. Tämän vuoksi raukesi rakennuspaikan muuttamishanke. Rakennustöitä jatkettiin ja ne edistyivät niin, että peruskiven laskemistilaisuus oli 7.7.1936 ja harjanostajaiset pidettiin 2.12.1936. Lopullisesti talo valmistui vuoden 1937 lopulla.

Tiedot edelliseen olen koonnut isäni talousneuvos Jalmari Käenmäen muistintoista. Kuvat Siiri Vuorelalta.

Vanhainkodille on luovutettu urkuharmooni. Luovutustilaisuuden harrastunneista yleisöä.

ANNA-LIISA PERIAHO

JOULU SAAPUU

*Jo saapui talvi, ja joulukuu
valkeana hohtavat pihapuut.
On lunta maassa, järvet jäässä
pieni lintunen pakkassäässä
ikkunalaudalle lennähtää
jyvistä meiltä pyytämään.*

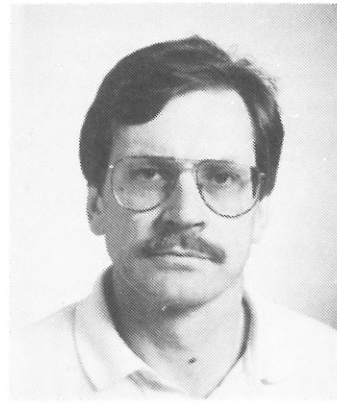
*Alamme Joulua odotella
suurta juhlaa valmistella.
Se on juhla lasten, aikuisten
myös syntymäjuhla Jeesuksen.
Sytytämme kynttilät adventteina
neljänä perättäisinä sunnuntaina.*

*On kaikkialla hyörinää, huisketta
salaisuuksia, sipinää, kuisketta.
Ihania jouluisia tuoksua
hiippalakaisia tonttuja
kulkemassa illan hämärässä
ikkunoista sisään tähyilemässä.*

*Kaiken ajoissa valmiiksi saimme
tuoreen kuusen metsiköstä haimme.
Joulujuhlaamme juhlistamaan
kotejamme koristamaan.
Sen koristimme hopea- ja kultavoin
namuin, tähtösin, kynttilöin.*

*Oi jouluaatto, sä armainen
saavuit luo rikkaiden, köyhien.
Voimme Joulujuhlan aloittaa
nyt iloittaa ja riemuitkaa.
Syntyi seimen-lapsonen
ystävä meidän jokaisen.*

Jouluterveisiä pesäpalloväelle

Urheilu ja liikunta on ollut minulle harrastus ja työ. Harrastuksena se on ollut poikkeuksetta hauskaa ja antoisaa. Työn olen kokenut pääosin mielenkiintoiseksi ja haastavaksi. Työhön on sisältynyt kuitenkin ”epäuskonkin” ai-koja. Urheilubyrokraatti tekee työtään toimistossa ja kokoushuoneissa, enimmäkseen kaukana siitä elämänpiiristä, jota hänen työnsä tulisi viime kädessä palvella. Tällöin työn yhteys kentälle ja saleihin helposti hämärtyy ja kirjoitus-pöydän ääressä käytävä ”paperisota” nostaa aika ajoin mieleen epäilyksen koko työn mielekkyydestä.

Onneksi minulla on näitä harmaita hetkiä varten käytössä pettämätön taikakeino: muistot poikavuosilta Parkanosta ja erityisesti sen Lapinnevan kylältä. Mielikuvat runsaan kolmenkymmenen vuoden takaa palautuvat tarvittaessa helposti mieleen. Korvissa alkavat kuulua raisun toiminnan aiheuttamat riemuäänet kentiltä ja saleista. Kiitollisuus täyttää mielen niitä ”Pertti Vaajamoita”, ”Erkki Pelkosia” ja ”Jukka Kuivasia” kohtaan, joiden toiminta teki osaltaan lapsuuteni sellaiseksi, että niihin muistoihin on ilo palata. ... Optimismin ja pessimismin välinen jännite työpöydän äärellä muuttuu myönteiseksi käyttövoimaksi. Ehkä työni tuloksena syntyvät jonnekin olosuhteet, jotka puolestaan saattavat merkitä jollekin nuorelle sitä samaa, mitä minulle kokemukset Lapinnevan ja Parkanon seudun peli- ja urheilukentiltä.

Lapinnevalle kunnostettiin kyläkenttä joskus 50-luvun puolivälissä. Varhaisin mutta sitäkin vaikuttavampi muistikuva on minulle seuraava. Kunnostetulla kentällä oli alkanut pesäpalloharjoitukset. Olin riemastukseksi löytänyt ullakolta vanhemman velipokani pesäpallohanskan, vuosimallia ehkä -40. Sellaisen baseball-tyylisen. Halusin innostuneena testata uutta löytöä ja sijoituin hanskoineni uhmaavasti lyöntipaikan välittömään läheisyyteen. Nyt arvioiden ehdottomasti liian lähelle. Varsinkin kun lyömässä oli Niemen Pentti. Lyönti osui kohdalleen ja keltainen pallo lähti lyönnin voimasta kuin

tykinkuula. Jotenkin hämärästi tajusin, että suunta oli huolestuttavasti minua kohti. Kiinniottoasentoni oli optimistinen. Räpylä odotti etusojossa mitä tuleman pitää. Ensimmäinen havaintoni oli ullakon tuoksu. Kaikki se tomu, mitä räpylä oli kymmenen vuoden aikana ullakolta kerännyt, tunkeutui nenääni. Toinen havainto yli ympärillä vallitseva täysi hiljaisuus ja luultavasti sitä täydentävä huokaus. Pallo oli läjähäntynyt suoraan räpylään ilman, että olin ehtinyt eväänikään liikauttaa. Kaikilla kävi mielessä toinenkin vaihtoehto: entäpä jos pallo olisi suuntautunut 20 cm vasemmalle. Kolmas havaintoni oli, että ympärilläni hääri helpotuksesta innostuneita onnittelijoita: ”kyllä oot kova poika” -malliin. Se oli minulle ujoille pojalle niin palkitseva kokemus, että vastaavanlaisen etsintä käynnisti ankaran harjoittelun. Pesäpallosta tuli elämänuralleni suuntaa antava tekijä.

Parkanossa oli käynnistynyt 50-luvun loppupuolella pesäpallon Orava-sarja. Suurten ikäluokkien aikaan Parkanon kylissä kuhisi elämä. Joukkueita oli parhaimmillaan toistakymmentä. Lapinnevan Yrityskin osallistui sarjaan. Oli juhlaa, kun otteluun Rai-valan joukkuetta vastaan tuli tuomariksi itse Erkki ”Pulla” Heikkilä. Vartuneempien arvostavasta suhtautumisesta vieraaseen arvelin kyseessä olevan mahtavan pesäpallopomon. Oleellista tapahtumassa oli sen, että Pulla tuli pelin jälkeen jututtamaan. Hän kyseli koulunkäynnistämme ja ehdotteli pyrkimistä Parkanon Yhteiskouluun. Kait olimme sellaisen olemassaolosta kuulleet, mutta tuskin sinne menoa vakavasti harkinneet. Ja kansakoulun kuudesluokkalaisina tämä optio olisi pian ohikin. Kysymys jäi kuitenkin itämään ja otettiin kotonakin puheeksi. Kun sitten kaverini Leppäsen Heikin isä oli sanonut Heikille, että ”Lue sitten siihen malliin, että pääset yhteiskouluun”, oli se ratkaisu myös minun puolestani. Mutta Pulla pisti asian vireille.

Urheilua pidetään hyvänä kasvuym-päristönä. Meille Lapinnevan kasvatteille se sitä varmasti oli. Suhteellisen

nuorena kokemuspöirimme kasvoi Lapinnevan sinänsä jännittäviä ympyröitä laajemmaksi. Ottelumäärät tihenivät ja ottelumatkat pitenivät. Parkano lähiympäristöineen kävi tutuksi. Satakuntaa vaellettiin ristiin rastiin ja jos-sain vaiheessa pelireissut ulottuivat pesäpallon pioneerityössä jopa Ruotsiin ja Norjaan asti. Toveri- ja tuttavapiiri kasvoi. Uudet kokemukset kasvattivat itsetuntoa ja elämänpiiri laajeni tavalla, jolle tuskin omassa elämässäni olisi ollut vaihtoehtoa.

Urheilun paljon puhuttuun kasvattavaan vaikutukseen uskon sen vuoksi, että urheilun sisään on rakennettu paljon haasteita. Sinänsä vaikutukset voivat olla hyviä tai pahoja. Urheilu voi olla väline tosikkomaiseen punnerrukseen, itsekeskiseen turhanpäiväisyyteen, pakopaikka aikuistumiselta, houkutus vilppiin. Mutta parhaimmillaan ainutlaatuinen mahdollisuus omien taipumusten testaamiseen, pysyvien ystävyssyhteiden syntyyn, villiin vapauttavaan leikkiin, toveruuteen, joukkue-peliin, tappion sietoon, toisen kunnioittamiseen, tavoitteellisuuteen, terveyteen.

Minä uskon, että mieluisat muistoni lapsuus- ja nuoruusvaiheesta urheilun parissa johtuvat ennen kaikkea siitä, että ”homma” hoidettiin Lapinnevan Yrityksen ja Parkanon Urheilijoiden seurajärjestelmien taholta hyvin.

On mukavaa muistella ”vanhoja hyviä aikoja”. Ja näin usein teemmekin Mansikkamäen Altin, Ojasen Esan ja muiden kumppaneiden kanssa. Pelikavereita muistelen lämmöllä. Esim. Leponiemen Jormaa, joka keksi antaa minulle lempinimen ”Lempin poika”. äitini nimen mukaan. Sain selitellä tätä sitemmin Lempiksi lyhentynyttä nimeä pitkät ajat.

Pesäpallon silloisiin taustavoimiin kuului myös edesmennyt Rajamäen Aulis, jolle haluaisin sytyttää tässä yhteydessä joulukynttilän.

Tänä päivänä maailma elää ennen näkemätöntä murroskautta. Kaikki muuttuu. Urheilukin saa uusia piirteitä. Panokset lisääntyvät ja tuovat mukaan paljon kielteistäkin. Joukkotie-

dotuksella on taipumus korostaa huippu-urheilun saavutuksia ja sankaruutta. Sensaatiouutisten varjoon jää helposti se merkittävä työ, mitä urheiluseura-aktiivit ja nuorten vetäjät tekevät sadoissa urheiluseuroissa. Tämän työn merkitys on omalla kohdallani tullut

testattavaksi uudeleen nyt, kun omat lapset ovat hakemassa elämälleen rakennusaineita. Omien kokemuksien pohjalta ja tämänpäivän urheiluseuratoimintaa tuntevana voi varauksettomasti suositella heille urheiluharrastusta yhtenä hyvänä vaihtoehtona, koska

tiedän urheiluseuroissa tapahtuvan liikuntakasvatuksen olevan erittäin hyvissä käsissä.

Kirjoittaja on opetusministeriön ylitarkastaja (toimituksen huom.).

HEIKKI LEPPÄNEN

Lapinneva — elämän koulun ensimmäinen luokka

Muistot viiskymmentäluvun Lapinnevasta tulevat elävästi mieleen näin jouluna.

Oli paljon köyhyyttä ja kurjuutta, alkoholijuomia ja rikoksia. Mutta kylän elämä oli rikasta ja siinä oli väkevä elämän maku.

Lapsia oli paljon, kun suuret ikäluokat olivat pentuässä. Kyläkoululla oli enimmillään toistasataa oppilasta, joita Salosen dynastia piti herran nuhteessa.

Lapsuuden leikit vaihtelivat leikki-autojen vetämisestä intiaani- ja salapoliisileikkeihin. Jousipyssy tai ritsa piti aina olla kunnossa. Myöhemmin sählättiin oikeiden aseiden kanssa. Talojen vintiltä löytyi sahanpurujen alta sodanaikaisia tuliluikkuja. Luvista ei aina ollut tietoa.

Meidän pojat ja Paavolan Seppo olimme käsityötaidoiltamme aivan surkeita. Naapurissa asuva Metsärannan Erkki teki hienoja autoja, joissa oikein etupyörät kääntyivät. Tekipä hän keran niin hienon ja toimivan kaivinkoneenkin vajereineen ym. vempaimineen, että vieläkin muistelen sitä kauteellisenä. Erkin isä ”Verttihän” oli ”hullujussin” käyttäjänä ”nevala”.

Ratavartija Veikko Vaajamon poika Pertti oli meitä viitisen vuotta vanhempi ja kävi yhteiskoulua kirkolla. Pertti oli saanut pesäpallonnostuksen yhteiskoulun voimistelunopettajalta Erkki ”Pulla” Heikkilältä ja alkoi pitää meille toisella kymmenellä oleville pojille pesäpalloharjoituksia. Palloa lyötiin ratapihan ”plaanilla” ja ”kopiteltiin” missä milloinkin — joskus keskelä asematietäkin. Varmasti vanhemmat lapinnevalaiset Pelkosen Erkki ja kumppanit sen muistavat. Välillä palloa löytiin Vaajamon ulkorakennuksen seinään niin, että kylä raikui.

Jonkinlaista kosketusta urheiluun olimme aiemmin saaneet Paavolan takapihalla, kun Sepolle oli jäänyt ison-

veljensä Pentin 3,6 kg:n kuula. Pentti lähti niihin aikoihin Australiaan. Kuulaa työnnettiin usein ja ohjelmassa oli mm. kuulaviisiottelu, jossa työnnettiin oikealla ja vasemmalla kädellä, heitettiin pään yli taakse ja jalkojen välistä taakse ja eteen. Pisimmälle yleensä pääsi Seppo, joka jo nuorena oli hyvälihakainen ja atleetinen.

Vaajamon Pertti kokosi kesällä -58 Lapinnevalta oravasarjan eli alle 13-vuotiaiden pesäpallojoukkueen kyläliikkeen turnaukseen. Sarjassa oli kymmenkunta joukkuetta eri puolilta Parkanoa.

Ensimmäisenä vuonna pärjäsimme kohtalaisesti, mutta emme yltäneet aivan kärkeen. Kesällä -59 Lapinnevan oravat voitti kylien välisen turnauksen.

Se oli suurta juhlaa. Kirkonkylältä oli kaksi joukkuetta Maila-Jussit lukkarinaan Timo Kahila ja Pallopojat, jonka riveissä pelasi mm. myöhemmin nuorten itä-länsiottelun pelannut Raimo ”Ville” Mansukoski. Vatajan joukkue oli pahin vastustajamme, koska siellä pelasi kanuunalyöjä ”Eetu” Viljakka.

Erkki Heikkilällä oli tapana käydä tuomitsemassa otteluja ja näin hän näki millaisia nassikoita pitäjän eri puolilla palloa pelasi. Paavolan Seppo oli synnynnäinen pallovirtuoosi, jonka taidot olivat huippuluokkaa jo vuoden kuluttua siitä, kun hän oli räpylän kaateensa vetänyt.

Pulla alkoi houkutella Seppoa ja minua oppikouluun, kun näki miten innostuneita me olimme pesäpallon pelaamisesta. Oma harrastustani haittasi alussa vasenkätisyyteni. Ei ollut varaa ostaa omaa oikean käden räpylää. Niinpä ensimmäisen kesän pelasimme Rajalan Anssin lainaräpylällä.

Harjoituksissa minusta kehittyi nopea räpylän riisuja, kun otin kiinni vasemmalla ja heitin vasemmalla.

Yhteiskouluun lähtö varmistui lopullisesti joulun tienoilla 1958, kun isä tuli aamuyöllä kotiin, herätti minut ja tokaisi: ”Hoida sitten poika ne kevät-lukukauden luvut siihen malliin, että pärjää kesällä yhteiskoulun pääsykokeissa!” Isälle ei ollut tapana sanoa vastaan ja seuraavana päivänä kerroin asian Sepolle. Menimme yhdessä Paavolaan ja Seppo sanoi äidilleen Lempille menevänsä yhteiskouluun, kun Heikkinen täytyy mennä. Asia oli sillä selvä. Talvi luettiin rankasti ja opettaja Einari Salonen nostikin keskiarvoni peräti 7,1:stä 7,4:ään. Olin onnellinen, pääsykokeet menivät hyvin kesäkuun alussa ja pääsimme Sepon kanssa molemmat oppikouluun. Seitsemän kilometrin koulumatkan pyöriminen alkoi syksyllä -59.

Urheiluinnostus senkun vaan kasvoi yhteiskouluun päästyämme. Pesäpallon lisäksi pelattiin jääkiekkoa ja koripalloa. Käytiin koulupäivän jälkeen Kirkonkylällä harjoituksissa useanakin päivänä viikossa.

Korkeushypystä olin koko ajan kiinnostunut, vaikkoin siinä erityisen hyvin silloin pärjännytkään.

Luokkani paras yleensä olin, mutta en kuulunut ikäisteni parhaimmiston piiriin saati valtakunnan tasolle. Olin lapsuuden sairastelujeni vuoksi ikäisekseni pieni ja hintelä niinkuin vastasyntynyt vasikka. Usein kyläläiset kyselivät meiltä, että mitähän hyötyä tuostakin touhusta oikein on?

Parkanon yhteiskoulun pesäpallojoukkue kehittyi ”Pullan” valmennuksessa kovatasoiseksi ja voitti vuosien varrella useita piirimestaruuksia. Keran olimme kai kahdeksan parhaan koulun joukossa koko Suomessa.

Erkki Heikkilän lisäksi Parkanon pesäpallon eteen tekivät arvokasta työtä mm. Jukka Kuivanen, joka veti luke-mattomia harjoituksia meille nuorille. Jukka oli innostava ja miellyttävä oh-

jaaja ja myöhemmin pelitoveri päästyämme Sepon kanssa ykkösjoukkueeseen.

Aikana, jolloin pesäpallo oli Parkanon valtalaji, Esa Ojanen oli toiminnan sielu. Esa pelasi itse — vanhana pikajuoksijana hän oli nopea kärkeemme.

Hän järjesteli kuljetuksia, hommasi rahaa, peliasuja, palkintoja ja toimi seuran puheenjohtajana pitkälti toistakymmentä vuotta. Esan kanssa samaan ”klikkiin” kuuluivat Pentti Niemelä, tarkka, tunnollinen henkeen ja vereen pesäpallomies. Kankaanpäästä kunnansihteeriksi Parkanoon siirtynyt Altti Mansikkamäki vahvisti raskaansarjan tukijoiden joukkoa, olihan hän jo vuosia Kankaanpäässä ollut Mailan toiminnan aktiivi. Altti valmensi Parkanon naispesäpallon hetkessä maan huipulle. Vuonna 1966 Parkanon naiset pelasivat mestaruussarjassa yhden kauden.

”Pullan” muutettua Ouluun saimme jumpppamaikaksemme Unto Lammin, vuoden 1960 mestaruussarjan ilmajokilaisen lyöjäkuninkaan. Pentti Kiviniemi ja Aulis Rajamäki, molemmat liikemiehiä, pelasivat aikoinaan aktiivisesti ja myöhemmin muodostivat maineikkaan tuomariparin. Käenmäen Markuksen kautta lähtivät urheilutut lehtien palstoille.

Monenlaista sattui vuosien varrella. Pelasimme harjoitusotteluita Karvian varavankilan vankeja vastaan. Nuorena innokkaana lukkarina syötin eräälle ”konnalle” pysäytysmatalan ja hän hädissään löi koukaten ja osui mailalla syöttölautasen reunaan. Seuraavan keran lyömään tullessaan sama mies sihahti hampaidensa välistä, että ”syötäs kloppi kunnon syöttöjä!” Senverran pelästyin, että yritin tietysti antaa mahdollisimman kiltin syötön valtion täysihoidossa olevalle veijarille.

Vuonna 1964 onnistuimme voittamaan maakuntasarjan ja pääsimme suomisarjan karsintoihin Lempäälään. Voitimme ne ja nousimme suomisarjaan vuodeksi 1965. Siihen aikaan suomisarja oli toiseksi korkein sarja mestaruussarjan jälkeen. Paavolan Seppo oli vuoden 1965 USA:ssa ja osittain senkin vuoksi teimme ranskalaisen visiitin suomensarjaan. Putosimme maakuntasarjaan. Voitimme ja nousimme taas suomisarjaan.

Kun -67 jälleen putosimme, ilmoitin, että lopetan pesäpallon ja jatkan yleisurheilijana. Olin pikkuhiljaa kehittänyt korkeushyppääjänä ja kun kessällä -67 hyppäsin 194 cm, alkoi kahden metrin ylitys kangastella mielessä.

Kahden metrin ylitys siihen aikaan tiesi kuulumista maan kymmenen parhaan hyppääjän joukkoon.

Pesäpallojoukkueemme oli heikentynyt eräiden parhaiden pelaajien kuten Arvo Riittinen ja Erkki Rantamäki, muutettua pois. Paavolan Seppokin siirtyi Kankaanpään Mailan riveihin. Parkanolainen vilkas pesäpallovuosikymmen alkoi painua unholaan.

Vaikka nuo vuodet eivät urheilullisesti olleetkaan mitään loistavia, on niiden merkitys muistoissa kultaantunut. Paljolti pesäpallo merkitsi pääsyä Lapinnevan köyhyydestä katselemaan, miten muualla Suomessa elettiin. Peli-reissut jopa pääkaupunkiin tuntuivat juhlallisilta. Silloin pelattiin nykyisen Finlandiatalon paikalla sijainneella Hesperian kentällä. Jos kakkosvarasta sai läpi, pallo oli Töölönlahdessa ja kenttä rullasi.

Pesäpallon parissa touhuava väki muodosti hyvähenkisen ja huumoripitoisen joukon. Sen aikaisista vaikut-

Kirjoittaja on Lohjan ammattioppilaitoksen apul.rehtori sekä Suomen 10-ottelijoiden lajivalmentaja. Heikki osallistui olympialaisiin 1976 Montreallissa 10-ottelussa. Kuva on ensimmäisestä lajista 100 metriltä. Toinen kilpailija on Brazilian Regis Ghesquiere (toim. huom.).

teista ja rahamiehistä Parkanossa moni oli kiinnostunut pesäpallosta. Nuoreen lapinnevalaiseen joukkueen jäsenen teki vaikutuksen, kun aina reissulle lähdetessä autot oli hommattu valmiiksi. Ei ollut omaa pikkubussia. Matkat tehtiin pikkuautoilla. Innostuneita kuskeja riitti. Jopa kanttori Matti Naamanka toimi joskus kuskina. Läh-töhetkien tyypillinen tilanne oli, että Ojaseen Esa järjesteli monenlaisia asioita ja aina homma sujui. Hänellä tuntui olevan suhteita joka suuntaan.

Pidemmillä reissuilla syötiin oikein ravintoloissa. Tällaiset asiat tuntuivat merkittäviltä juhla-kokemuksilta siihen aikaan.

Syksyllä -68 lähdin armeijaan Säky-lään ja sieltä seuraavana syksynä suoraan Helsinkiin opiskelemaan. Pian tulee 25 vuotta siitä, kun on viimeksi herännyt Santoon yläkerrassa Kanojen kaakatukseen ja tonkkien kolinaan maitolavalla.

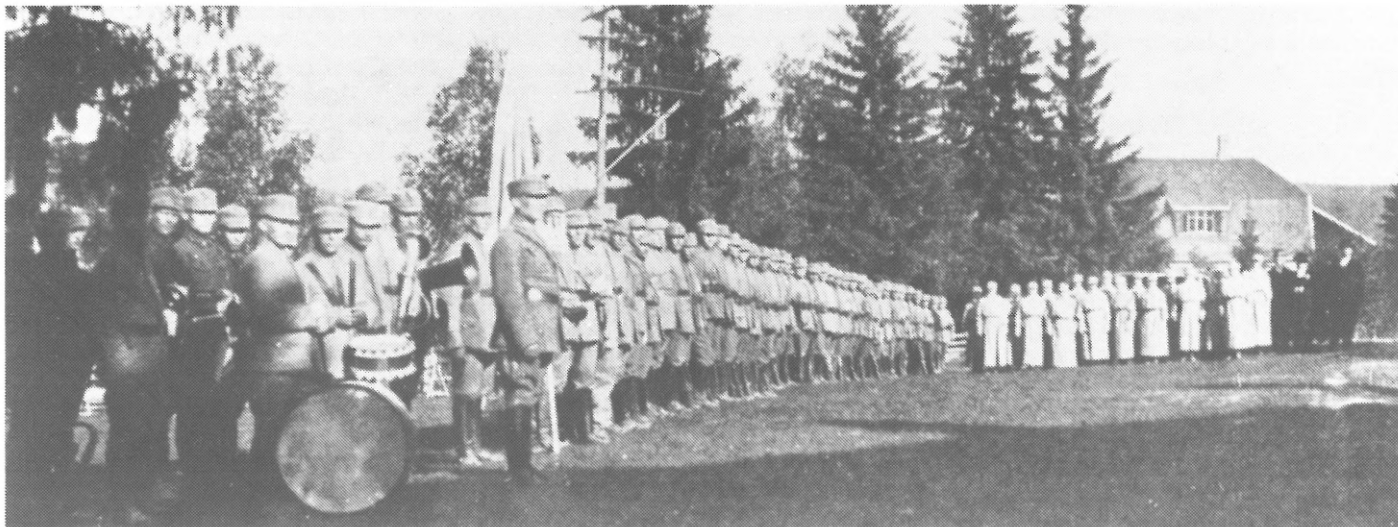
Korkeushyppy ja myöhemmin kymmenottelu tulivat pesäpallon tilalle harrastuksissani. Kivikovan totaalisen harjoittelun merkitys valkeni nopeasti, kun opiskelukurssi vilisi kovan luokan kilpa- ja huippu-urheilijoita. Mutta niiden vuosien ruotiminen olisikin uuden jutun aihe.

Olen ylpeä, että olen kokenut lapsuuteni ja nuoruuteni kasvun Lapinnevalla ja saanut sieltä käsin ihmetellä maailman menoa. Metsissä ja soilla oli hyvä miettiä miten osaan kohdata ympäröivän maailman. Saarisen Väinön, Harjusen Kallen, Vatusen Jullen, Hakalan Anteron, ”herrasmies” Hakalan, Mettomäen Arvidin ja monen muun elämäntyöni ja kielenkäytön vaikutus huumorintajuuni on ollut ratkaiseva.

Lapinnevalaista käsitystä työnteosta ja jokamiehen oikeuksista en ole tavanut missään muualla. Siinä on jotain samaa kuin Steinbeckin kirjojen kertomuksissa Monterreyn laakson elämäntaiteilijoista.

Monta joulua meni noina vuosina ilman lahjoja. Eräs rakkaimmista joulu-muistoistani on viisikymmentäluvun puolivälin tienoilta, kun jouluaattona äidillä oli pehmeä paketti jokaiselle neljälle pojalle. Kiireittäessä keskellä hän oli salaa ehtinyt kutoa meille kaikille käsiineet.

Hyvää Joulua!

Parkanjo suojeluskunta v. 1926 järjestäytyneenä katselmukseen. Kärjessä soittokunta, jossa näyttää olevan toistakymmentä soittajaa. Lippua kantaa metsänhoitaja Gustaf Wrede af Elimä (1853—1939).

ALTTI MANSIKKAMÄKI

Kuvakavalkadi vuosien takaa

Majuri evp. Tauno Kärki Kankaanpäästä on antanut toimituksen käytettäväksi julkaisun ”Satakunnan suojeluskunnat 1917—1927”, jonka Parkanon osastosta sopii näin itsenäisyytemme juhluvuonna irroittaa oikeiset vanhat kuvat Parkanon suojeluskuntaan liittyvinä.

”Levottomat ja epävarmat olot v. 1917 aiheuttivat suojeluskuntain perustamisen Satakunnassakin. Venäläinen sotaväki, joita maakuntaamme oli sijoitettu 4.000—5.000 miestä, oli erinomainen selkänöjä levottomille kansainneksille.” Vastapainona lisääntyväle ilkeimmälle perustettiin elokuun 6. ja 7. päivänä Porissa Fennia-teatterissa Satakunnan järjestyskunnat. Näin oli Satakunnan suojeluskuntain syntysa-

Parkanjo suojeluskunnan pesäpallojoukkue vuonna 1925. Olisi varsin mielenkiintoista tietää, keitä ovat pelaajat. Keitä on esim. no:t 4 ja 5? Näiden numeroiden kantajat ovat yleensä joukkueissa räväkimmät ratkaisulyöjät, joiden lyönneistä useimmat juoksut syntyvät.

Parkanjo ensimmäinen sankaripatsas. Takaa näkyy Kirkkojärvi.

nat lausuttu. Tämä todetaan julkaisussa.

Sotilaallisen koulutuksen lisäksi toimittiin suojeluskunnissa myös sekä ruumiinkulttuurin että henkisen kulttuurin hyväksi. Järjestettiin erilaisia urheilukilpailuja ja otteluita, varojen ja voimien mukaan perustettiin soittokuntia sekä työskenneltiin kuorolaulutaidon kohottamiseksi. Näin myöskin täällä Parkanossa.

Alussa mainitun julkaisun johdanto-osa päättyy säkeeseen, joka on syytä tähänkin lainata:

”Tää joukko sarkatakkien
On tehnyt pyhän valan sen:
Ei vieras koskaan johtaa saa
Sun kohtaloitas, synnyinmaa!”

(Kuvat uudelleen valokuvannut ja julkaisuamme varten valmistanut Leena Perälä.)

Toimitukselle tuntemattoman taiteilijan piirros Parkanon Paroonista Ravannin leirillä 24.6.1925.

Vuorijoen vinkkelistä

Kun se teidän myöhempi parooninne Pentti Kiviniemi on lähettänyt vuosittain Parkanon Joulu -lehden, niin tällä kertaa se oli sujauttanut väliin liuskan: ”Sopis kirjoittaa!”

Numero olikin tällä kertaa haastava, mutta silti vierastan kirjoittamista ja parkanolaisten asioiden mielestäni paperille purkamista sen takia, että siellä teillä itsellänne on Mansuperältä peräisin olevia parkanolaisia ja niitten tulisi kirjoittaa, jos jotakin Vuorijoen Mansuperän tai Mansu-Kalle -vinaan näkövinkkelistä mielenkiintoista kirjoittelemissa olisi.

Toissa kesänä Parkanon hautausmaalla etsiessäni sieltä omaisia huomasin kuinka aivan portilta alkaen on vaikea olla törmäämättä Mansukoski-nimeen. Siinäähän on isoisäni Mansu-Kalle ja tätini Tilda ja sitten vähän peremmälle kun menen löydän sieltä äitini isän nimellä Vihtori Järvensivu, kuollut 1951. Hänen paikkansa oli siellä Kurun suunnassa Pitkäjärven itäranalla, tuon valtiolle pitkän ojankaivu-urakan tehneen tervanpolttajän, joka käytännön syistä pystytti pirttinsä Pitkäjärven itäranalle lyhentääkseen kävelymatkaa jatkuville savottatyömaille Kurun sydänmaissa.

Se Mansu-Kalle taas oli tullut vävyksi Mansukosken torppaan siinä Mansukosken rannalla Vuorijoen varressa joskus 1870-luvun lopussa. Hänen isänsä oli Alaskylän Haapakosken torppari Heikki Erkinpoika ja äitinsä Kaisa Jaakontytär, joka oli tuotu Ikaalisten Sarkkilan Vähätalosta. Tämä Mansu-Kalle liittyy sitten myöhemmin kauppiaitten elämään palveltuansa heitä hevosmiehenä ja kerrotaan hänen itsekkin hetken kaupanpitoa kokeilleen.

Äitevainaani, tuo Järvensivun Vihtorin tytär (hänen äitinsä oli Vilhelmiiina Alaskylän Ryttilän tyttäriä ja isänsä Ristamäen torppari Iisak Efraim), oli puolestaan piikana siinä Rauhalassa, josta viime lehdessä erityisesti kauniiden kasvien kannalta kerrotaan. Paljon juttuja me saimme kuulla ”fosmestari Branterista”, Rauhalasta ja heidän kesäpaikastansa Ruovedeltä. Voinpa kehaista, että äitevainaalla oli joko sitten lahja tai paljon hyvää kokemusta ruuanlaitossa, peräisin tuolta fosmestarin perheeltä. Hänen jälkeensä ei ole herkkullista jänispaistia saanut! Ja niin tämä Tyyne ja sen Kallen poika Vilho osuivat sitten aikanaan yksin siinä Karvian tien varressa ja avioituivat kapinavuonna. Saivat yhdeksän lasta.

Isäni sisarukset jäivät muut siihen Vuorijoen lähistölle. Veljesten nimet menivät vähän talojen mukaan niin kuin Törmä ja Koski.

Isästani hieman lisää. Kohtalo heitti hänet nuorukaisena Parkanon paroonin apupojaksi metsätyömaille, missä hän tarinoittensa mukaan oli monitoimimiehenä ja apupoikana jopa niillä tarinoiniin jääneillä metsäylioppilaitten koulutusleireillä, jotka silloin aluemetshoitoajan tehtäviin kuuluivat. Niiltä retkiltä kuulimme tosi hauskoja tarinoita vanhan paroonin koulutusmenetelmistä. Vain yksi tähän: kun oli niin surkea räntäkelin päivä, että edes ylioppilaita ei voinut komentaa ulkotöihin, parooni palkkasi haitarinsoittajan pirttiin ja maksoi sille valtion varoista ja pakotti opiskelijat tanssaamaan koko pitkän päivän, ettei laiskana oltu. Keskenänsä tietysti.

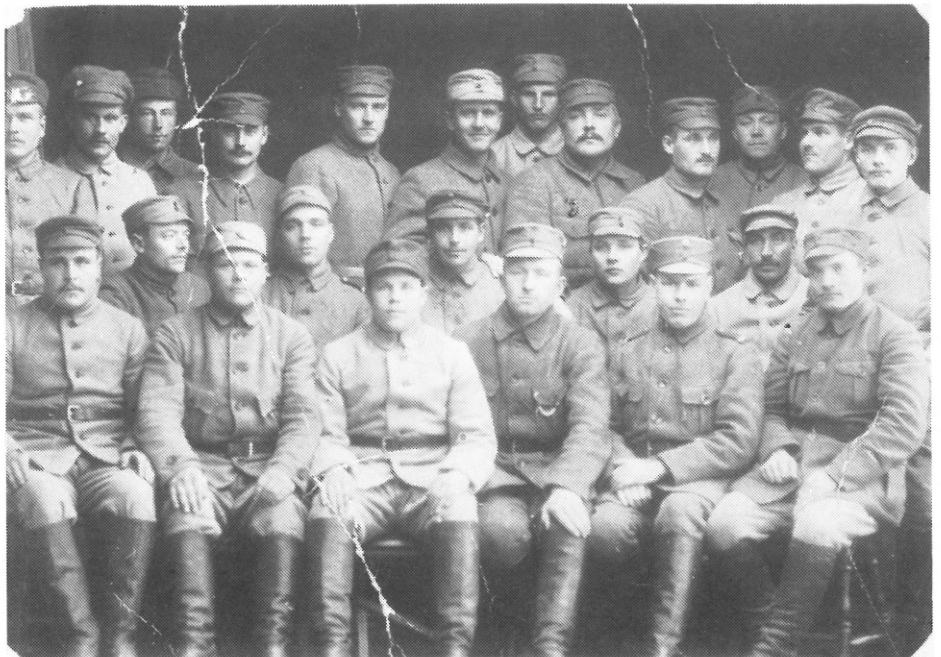
Isältäni kuulimme hänen kapinareisustaan ja mainitsemisen väarti ihan on, miten silloisen Parkanon nuorisovalitsi puolensa kapinassa. Minkäänlaista poliittista valistusta tai tietoisuutta ei ollut, sattuma ratkaisi. Isäni joutui valkoisten puolelle luonnollisesta syystä: punaiset tullessaan Pohjanmaalta ryöstivät sen hevososen, joka oli tuomassa Kurun sydänmaahan metsätyömaalle tilirahoja ja niitten perään piti lähteä. Joku hänen kylänsä pojista, Pörttomin Oskari, jostakin toisesta syystä joutui punaisten puolelle ja sit-

ten nämä kaverukset olivat vastakkain myöhemmin Mannamäessä Kyröskoskella.

Kun sota päättyi, ehdotti parooni isälleni lähtemistä poliisikouluun ja kirjoitti suosituskirjeenkin ja siitä tuli isäni tie, joka vei pitäjänpoliisiksi Jämsijärvelle heti kapinan jälkeen. Muuttomatkalalle komirekeen oli kuormattu myös nuoren pariskunnan ensimmäinen lapsi, tytär.

Mutta takaisin Parkanoon. Arvi A. Koivistolta kuulin paljon mielenkiintoista Parkanon historiaa tavatessamme joitakin vuosia sitten Kiviniemellä. Kyllähän se Parkanon varhaisempi aika tiedetään aina nuijasodan sotaretkistä alkaen, mutta enemmänkin maantieteellisten piirteittensä vuoksi, sillä itse viljely Parkanossa on alkanut perin myöhään. Ymmärrän hyvin, että Lapinneva kuulemma on siitä nimensä saanut, että vielä 1300-luvulla siellä asusti lappalaisia. Parkanon nimi, niin kuin Koivisto kertoo, olisi kotoisin siitä, että sen seudun korpia kuvattiin tyhjiksi, että siellä ei ollut muuta kuin ”bara Kana”, siis vain Kanan talo.

Maastolle vesireitit ovat olleet siunaus muutenkin kuin nuijasodan joukkojen talvitienä. Metsätalous on niistä hyötynyt. Tässä yhteydessä sopii taas Parkanon Joulun viime numero ottaa esiin. Tukkilaisen elämästä kertovassa tarinassa on kuva, josta melkein olen

Parkanon miehiä v. 1918. Isäni keskirivissä kuvan keskellä. Siitä sopii parkanolaisten omiansa etsiä.

Parkanon Vapaussodan sankaripatsaan paljastustilaisuus 13.6.1926. Lippu Paroonilla.

tuntevinani isävainaan. Hän nimittäin oli mukana kun ponttoitten kanssa ui-tettiin puutavaraa Siuroon. Kertomuk-sen teksti on tietysti isävainaan kerto-muksista niin tuttua, että ihme ei olisi vaikka tuo hahmo kuvassa koiran taka-na seisoen olisi isäni. Kasvonpiirteekin sopivat ja ikä.

Kun isäni siellä Laitilan selillä tukki-lautalla kulki, eipähän tietänyt sitä minkä minä nyt. Niissä maisemissa on sukututkimuksen mukaan hänen isäs-tään kymmenen polvea asuskellut. Tä-män sukututkimustiedon jälkeen itse-kin olen paremmin ymmärtänyt mikä kiinnostus tai suorastaan himo minul-lakin on F.E. Sillanpään kieleen ja teksteihin.

Niin ja sitten Kiviniemen Laina ja Kauko. Osuin 40 vuotta sitten työasi-oissa Parkanoon ja siitä saakka Kivi-niemen kauppiaapariskuntaan oli hy-vin tiivis ja läheinen suhde. Siinähan sitä sitten tätä nykyparooninkin kasvua tuli seuratuksi ja hänen komeata kaar-taan minkä hän Annukkansa kanssa loi kun isä-Kauko oli Lainansa kanssa jo kaupan kukoistukseen saanut. Eräs jo edesmennyt vanhempi kollegani, ai-kaisemmin Porista käsin Parkanossa kaupoilla käynyt kauppamatkustaja, kertoi minulle Kiviniemen Lainan ylis-tykseksi, että se on hänen pitkän kaup-pamiesuransa lahjakkain kauppias. Hän kertoi kuinka hän katsellessaan

Kiviniemen Lainan kaupantekoa näki, sielunsa silmillä niinkuin sanotaan, kuinka Laina otti asiakkaan käsiteltä-väkseen ikäänkuin säästöporsaan, jon-ka hän käänsi ylösalaisin ja kolisteli sieltä ulos viimeisenkin kolikon. Siinä

on kauppamiestaitojen Korkea veisu ja olkoon se tässä kerrottu Lainan muis-tolle.

Ja lopuksi takaisin Vuorijoen Man-superälle. Yllättävän virkeästi virta vie-lä kulkee Mansukoskessa ja auringossa

Tukinajoa 20-luvulla. Tukkiin nojaa Törmän Aarre. Keitä ovat muut?

kesä siinä vielä elokuussakin mahtui kimaltelemaan. Kun eräs meidän perintömme rikkauksista on sukunimemme, niin olen yrittänyt arvuutella sen alkuperää. Sukututkimuksen yhteydessä saa sen selville, että Mansukosken ”tila” on syntynyt joskus 1800-luvun puolivälissä siihen Mansukosken partaalle raivattuna. Mutta onko koskella ollut nimi jo paljonkin sitä ennen?

Vieläkin hieman ponnistellen voitaisiin 50 vuoden takaisen muistikuvani siitä maisemasta. Silloin siihen kuului pieni, mutta selväpiirteinen ahomaisema. Ja kun sielläpäin ja pitkin vesistön vartta alaspäin lasten kielellä puhutaan mansikoista, niin niitä sanotaan mansiksi. Onko siis niin, että tuo mansikainen aho kosken rannalla on, niin kuin hienosti sanotaan, diminutiiviksi

lempeästi muutettuna antanut koskelle nimen?

Kulosaarella
joulun pikkupyhinä 1991

Vuorineuvos E.O. Mansukoski on vuonna 1988 eläkkeelle jäänyt Kesko Oy:n pääjohtaja

ANNA-LIISA PERIAHO

SUUTARI

*Minun isoisäni oli suutari
se oli entisajan käsityöläisammatti.
Hän oli työssään erittäin taitava
kylän ainoa sen alan edustaja.*

*Siihen aikaan ei ollut hienoja
erillisiä suutarin työhuoneita.
Samassa tilassa tehtiin työt
asuttiin, aterioitiin, nukuttiin yöt.*

*Isoisä teki herroille lapikkaita
kippurakärkisiä riukuvartisia.
Pieksuissa oli lyhyemmät varret
jatsareissa taas haitarivarret.*

*Minäkin käytin lapsena isoisän tekemiä saappaita.
Olin niistä kovasti ylpeä
kelpasi niitä näytellä.*

*Pirtissä pienen ikkunan luona
oli suutarilla työpöytänsä oma.
Siinä oli tavaraa monenmoista,
seuraavassa luettelo noista.*

*Oli puunauloja, harjaksia, pikilankaa
sekä suutarinvasara -veitsiä ja nahkaa.
Löytyi puskureita, naskaleita, raspeja
lestejä, tonkeja ja pikkuisia taksteja.*

*Vanhatkin kengät uusiksi taikoi
kuluneisiin pohjiin uudet puolipohjat laitto.
Uudet korkolaput rouvien kenkiin
niillä taas ylvähänä keikuteltiin.*

*Nykyisin kengät tehdään tehtaissa
uusilla, nykyajan koneilla.
Suutarin ammatti on katoamassa
siihen tutustua voi enää museoissa.*

Piirros:
Marita Ojaluoma

Martti Nurmi — suoraselkäinen sahamies

Nurmen sahan täyttäessä kolme vuotta sitten 30 vuotta saivat yrityksen omistajat Martti ja Eila Nurmi eräiltä ystäviltään lahjaksi maalauksen, jonka luovutuksen saatesanat kuuluivat seuraavasti:

*”Metsät kasvoi, aika sousti.
Kuivaskylään saha nousi.
Luotu sinne oli uutta,
Suomi pärjännyt ei puutta.*

*Kolkyt’ vuotta raami hakkas,
laudat, lankut ulos nakkas.
Työtä saha kylään antoi.
Huolet Martti, Eila kanto.*

*Aika kului, suhteet muuttui,
yhteiskunnan tuki puuttui.
Itse kaikki täytyi luoda,
ilman tääll’ ei mitään suoda.”*

Voisi melkein todeta, että noissa kolmessa ”värssyssä” on Nurmen sahan toiminnan koko kirjo pelkistettynä tähän päivään saakka.

★★★★★

Talousneuvos Martti Nurmi syntyi 18.9.1925 Kauhajoen kuulussa urheilupitäjässä, jossa vietti nuoruutensa päivät tavanomaisen työnteon ja urheiluharrastuksen parissa.

Vuodesta 1945 lähtien Nurmi on työskennellyt puutavara-alalla sen erilaissa työtehtävissä. Valmistuttuaan vuoden 1948 keväällä Kotkan sahateollisuuskoulusta sahateknikoksi, hän tuli Parkanoon Haapasenkosken sahalle sahanhoitajaksi. Vuonna 1953 työtehtävät veivät Kemiin ja edelleen Petäjävedelle, kunnes paluu Parkanoon tapahtui vuonna 1959, jolloin Nurmi ryhtyi itsenäiseksi yrittäjäksi.

Heinäkuussa 1955 oli Martti Nurmi ostanut Viljo Koskiniemeltä Pohjois-meijeri-nimisen tilan Parkanon Kuivasjärven kylästä. Mainitulla tilalla toimi aikoinaan Parkanon ensimmäinen meijeri, Kuivasjärven meijeri, jonka omistajina olivat Käenmäen, Vatajan, Alasen ja Pentin sukujen edustajat. Tila oli kaupan kautta siirtynyt Koskiniemen omistukseen ja edelleen Nurmelle.

Tämän meijerin kivijalalle perustettiin Nurmen saha. Kivijalka on edelleenkin pitänyt. Kuitenkin tärkeimpänä kivijalkana yksityisyrittäjyydessä Nurmi pitää aviopuolisoiden tukea ja työtä. Martin tukena on yrityksen alusta

Parkanolaisia salskeita urheilijanuorukaisia silloisella urheilukentällä. Takana yhteiskoulu. Vasemmalta: Arvo Kemppi, Erkki Kemppi, Martti Nurmi, Veikko Pokkinen, Aulis Saharinen ja Matti Leppänen. Kuva on otettu 1950-luvun alussa.

lähtien ollut oma aviopuoliso Eila, joka on muun työnsä ja kodinhoidon lisäksi vastannut sahan toimiston kaikinlaisesta hoidosta.

Nurmen saha toimii 2-kehäisenä sahalaiteksena, jonka vuosituotanto on 15000 m³ sahatavaraa, joka tavara ohjautuu asiakaskohtaisiin toimituksiin.

Martti Nurmi.

Tämänlaatuinen erikoistuminen on Nurmen mielestä se selkänoja, johon viennin varassa olevien pienten yritysten on nojattava. Sahan tuotannosta meneekin vientiin 70 % pääkohdemaiden ollessa Englanti, Saksa, Tanska ja Sveitsi.

Pohjalaisella sisulla ja peräänantamattomuudella on sahaa kehitetty siten, että sahatavaran lajittelu ja paketoitinta tapahtuu kuivatuksen jälkeen ATK-ohjatussa paketoitilaitoksessa. Näin pyritään asiakkaan kaikki toivomukset ottamaan huomioon.

Yksityisenä sahayrittäjänä Nurmi pitää tärkeänä pyrkiä laatuun ja toimitusvarmuuteen panostamalla pitkäaikaisiin kauppasuhteisiin. Yhtä tärkeänä hän pitää luottamuksellisia suhteita metsänmyyjiin ja rahoittajaan. Erityisesti hän arvostaa yrityksessään pitkään töissä olleiden ammattimiesten panosta sahan toiminnassa.

Vastapainona puurtamiselle valitsemallaan työsaralla on Martti harrastanut nuorempana urheilua ja nyt iäk-

Tukkeja sahalle ajettiin sekä autoilla että traktoreilla. Tukkivarastolta puut siirrettiin sahan päähän traktorilla ja sahattu puutavara erikseen rakennettua rataa pitkin lautatarhaan. Kuvamme sahan alkuvaiheen tukkivarastolta.

käämpänä vapaa-ajan harrastuksiin kuuluu osallistuminen rotary-toimintaan.

Martin harrastamat lajit olivat aluksi pyöräily, josta on Etelä-Pohjanmaalta piirin mestaruuskin ja myöhemmin Parkanossa yleisurheilu ja hiihto. Petäjävedellä ollessa iski suunnistuskärpänen ja suunnistus kuului urheiluharrastuksiin vielä Parkanossakin 1960-luvulla.

Urheilun luoma peruskunto on varmistanut sen, että Martti Nurmi edelleenkin jatkaa aktiivisessa yrittäjätoiminnassa. ★ ★ ★ ★ ★

Kirjoittaja toivoo sitkeälle yrittäjäparille jatkossakin onnea ja menestystä kiteyttäen toivomuksen seuraavan säkeen muotoon:

SOIKOON RAAMI RAILAKKAASTI,
MAHTAVASTI KONEET MUUT!
EDELLEENKIN ONNEKKAASTI
MAAILMALLE MENKÖÖT PUUT!

Nurmen sahan työntekijöitä kokoontui sahan 20-vuotisjuhlakuvaan. Martti Nurmi alarivissä 3. vasemmalta. Eila Nurmi ylärivissä 1. oikealta.

Arkielämän aivoituksia

Muistiin merkinnyt Kyllikki Kallio

”Tuota nuon” sano Tuluh Valee.
”Kaikkia kah” sano Kaisa häih.
”Musta son unen puo ja näkijän
viä mustempi”.

”Inuu ku kaukana on ja puskee
ku liki pääsee”.

”Susi yksin saaliinsa syö”.

”Hyvä son sikaki kuoltuansa”.

”On niin priski, että ihiraa
sylkee”.

”Jallaat non persiih, jotka kulet-
taa”, sano maalari-Kustaa ku Kih-
niön ja Parkanon väliä kulki.

”On yhtä ja samaa ku Vatajan
paimenella”.

”On hyvä maata ku pee on vi-
lipee”.

”Parasta puuro parasta, pohojal-
ta son viä parempaa”.

”On niin köyhistä vanhemmista,
että persekki on kaharesta kappaa-
leesta”.

”Söi kapan kauroja ku Joensuun
Jussin sika ja sittekki oli roitoo
lihaa”.

Parkanolainen Raimo Virta on lähettänyt toimitukselle kirjeen, jossa hän toteaa, että asutus on tullut Ikaalisiin ja Parkanoon Kokemäenjoen vesistöä ylöspäin ja Itä-Aureeseen vedenjakajan yli Savon suunnasta. Lisäksi tiedetään, että Parkanon Sydänmaalla on ollut hyvin myöhään lappalaisasutusta. Nämä seikat ovat innoittaneet hänet Kalevala-poljentoiseen riittelyyn seuraavasti:

RAIMO VIRTA

KALEVALAN SOVELTAMINEN YLÄ-SATAKUNNAN MAISEMIIN

Mieleni minun tekevi,
aivoni ajattelevi
lähteäni katsomahan
nykypäivää noutamahan.
Katsoa kesäisen päivän,
yön yhen souatella.
Olla matkassa mukana,
hengellisenä liihotella.
Lähtisin täältä halusta
Kalmaan mustista mujuista.
Olen täällä viikon ollut
vuoet monet vonkaellut,
kaunihilla kankahalla
Kalmaan pellon pientarella.
Olen oppinut vähäsen
tieon tuonut tuonelasta,
millä ylös pyrkinehen
ilmoille ihanan seu'un.

Luki loitsut laaulliset,
teki taiat taiolliiset,
päästäksensä pälkähästä
mullan mustasta povesta.
Henki nousi tuonelasta
sielu löytyi ilmolasta.
Siinä jo oli uronen
rannalla meren sinisen.
Sehän siitä itse löytyi
ukko vanha uhkueli.
Vaka vanha Väinämöinen
tietäjä iän ikuinen.
Loihti siinä uuet loitsut
taiten sanat taivutteli.
Loihti rannalle venosen
ilmahan ihanan purren.
Ei ol pursi suuren suuri,
mut ei aivan pienen pieni.
Oli ilmaakin ohempi
untuvaista kevyempi.
Sillä somasti soutelevi
sielu miehen matkaeleivi.
Ei ole tuholla soutajata
kiskojata ohi kosken.
Ei lyö lainehet sisähän
lakkapäiset luskuttele.

Lähti siitä liikkumahan
kohti merta katsomahan.
Purttansa siinä souatti
ve'en päällä viiletti.
Tunsi hän kaikki tutuiksi
rannat kaikki rakkahiksi.
Se oli meri sininen
Kyrösjärvi laaullinen.
Käynkö tuossa soutamassa
kosken päällä kääntymässä.
Vieläkö kohisee koski
kuohahtelee Hälläpyörä.
Jo on vesi piilotettu
koski suuri taltutettu.
Ei nyt mieli mettä keitä
ilo ilmoille ylene.
Käänsi siitä venhosensa
pyöräsi purjeet purtosensa,

käänsi kokan luoteeseen
perän kaakkohon asetti.
Liihotteli linnan lailla
ve'en yllä viiletti.
Jopa muistui niemen nenät
lahet kaikki laaulliset.
Tuos oli neiot neuvolliset
tuossa tytöt tylleröiset,
niemen Toivolon nenässä
nummella ilon piossa.

Meren yli souatteli
selän yli liihotteli.
Oli tutut poukamaiset
niemet niitäkin tutummat.
Vaka vanha Väinämöinen
siitä itsekkin ilostui.

Jo oli mieli metinen
 Väinön aatos aurinkoinen.
 Tuos on vanhat mae hauat,
 tuossa kuorehen kutemat.
 Tuosta kuljin Pojolahan
 talvella rekikelillä.
 Tuossa yhtehen yhyimme
 kera nuoren Joukahaisen.
 Tuosta talvitie menevi
 summahan Sariolahan,
 pimeähän Pohjolahan.
 Lunalahen luhtasista
 Väinänperän vehkasista.
 Juhtimäen juomusia
 Seitsemisen kankahia,
 Salmiharjusta sivuitse
 Heinäahon huhtasille.
 Siitä vain etehen kulki,
 päivän matkan pohjoisehen,
 Aurejärven rantasille
 Kovasen on kankahille.
 Siellä on suvet suuret
 kansat toiset Pohjolasta.
 Ovat toista heimonkanta,
 vallan muuta sukujuurta.
 Tulleet ovat pojaisesta,
 Virtain Vaskive'elta.
 Tavat, taitot toisenlaiset,
 tieot vallan taitavaiset.

Havahtui ja hengen haamu,
 virkosi jo Väinön sielu
 noista vanhain muisteluista
 Joukahaisen lauleluista.
 Antoi hän purtensa lipua
 lauattoman lasketella.
 Tuossa tuomet kukkaeli,

tuossa miilut sauhueli
 kivisessä niemisessä
 Kallionkielen kylässä.
 Tuossa immet karkeloivat
 neiot niemien nenässä,
 kasvavassa kylässä
 kuuluisassa Höytölässä.
 Nyt jo ranta vastaan saapi,
 meren selkä raukeaapi.
 Tuli eteen sou'un toppi,
 tuos on meillä Areenloppi.
 vielä lahtea vähäsen
 jokisuuta jonkin verran.
 Siin ovat säret kuteneet,
 lohet kaikki longotelleet,
 siinä kosken kuohunnassa
 joen suistossa syvässä.

Nyt on purtta nostettava,
 ilmaa alle annettava,
 ettei käy kiinni pajuihin
 takerttu koivun konekoihin.
 Ei o joki suuren suuri,
 mut ei aivan pienen pieni.
 Haikahtaa tuonelan joelta
 samealta suo ve'eltä.
 Lähtee siitä nousemahan
 Pohjolahan pyrkimähän,
 kesätietä kulkemahan
 venetietä viittomahan.
 Siin on kosket kolmenlaiset,
 välillä suvannot soreat.
 Tuossa on koski komea,
 Kukkurakosi kumea.
 Vähäisen kun viellä väännyn
 oikealle pikkaraisen,
 tulen tutuiksi teille
 leppoisille lainehille.

Tästä kulki mies suruinen
 Kullervo koston haluinen.
 Näinpä neuvoi Viian eukko,
 hänpä tuon sanoiksi virkki.
 "Tuosta joki tulevi
 oikealle puolellesi.
 Käy sitä joen sivua
 kolmen kosken kuohumitse".

Vaka vanha Väinämöinen
 läksi Kullervon jälessä.
 Kulki kohti koskiansa,
 vasten virtoa kovoa.

Tuossa Kullervo kosivi,
 kassapäätä kyyitteli.
 Siementä oman sukunsa,
 siskoansa jo sutaisi.
 Tuossa ajoi harjunpäällä,
 Poltin hieta kankahilla.
 Jo tulevi vastaan koski,
 Poltinkoski pitkänlainen.
 Toinen on jo koski eessä,
 Leppäskoski lehtoranta.
 Kolmas koski kuohuavi,
 Kalliokoski kovera.

Löysi Kullervo kotinsa,
 Vahojärveltä väkensä,
 sieltä niemen nokkasesta
 Vähänjärven kainalosta.

Kauas kulkee Väinämöinen,
 päin on pahki pohjoisehen,
 tuonne Pohjolan perille
 Aurejärven rantamille.

Sieltä muistuu taistot tuimat,
 tasapäiset tappelukset.
 Sieltä muistuu neiet nuoret,
 immet ihan laaulliset.
 Pohjan piika pikkarainen
 kovin kiimainen kakara.
 Pohjanakka harvahammas,
 leveäperseinen letukka.
 Noita muisti Väinämöinen,
 iloa itsekin tunsu. Ei pahalla palkin-
 nunna,
 kosto ei hautonunna.

Pohjan akka harvahammas,
 tuonne päivät piilotteli,
 tuonne kuuhuet kumosi,
 Korkeasaaren kallioihin,
 Lokansaaren louhikoihin.

Vielä kulki pohjoisehen,
 kohti Kiisoa tavoitti.
 Sieltä löytyi Pohjan rannat,
 Sariolan hieta sannaat,
 Kovasen on kartanoilta,
 Äijälän niemen tyvestä.

Täällä takoi Ilmarinen,
 täällä Sampoa rakensi.
 Täällä kävi naiaksensa,
 täältä tyttöä tavoitti.
 Täällä, kun Sampoa takovi,
 kirjokantta kalkuttavi,
 orjat painoi palkehia,

palkolliset puhaltimia.
Siirtyi siitä tieto muille,
palkollisille pakeni.
Tunsi moni rauan sanat,
tieot puuttuvat tapasi.
Jotkut muutti juurillensa,
jotkut vallan Tarsiahan.
Jäi taito Sariolahan,
pimeimpähän Pojolahan.

Tuossa oli tuima taisto
Aurejärven alapäässä.
Siinä Sampo ryöstettiin,
rikottiin, raiskattiin.
Siihen luo'ot laitettiin,
Pirunniemet paiskottiin.

Vaka vanha Väinämöinen,
purtensa pilvihin nosti,
läntehen keulansa kaarsi,
kokan kohti Kankaria.
Sieltä oli soma laskea,
alavettä viiletellä.

tuos ol kuulut kuhajärvet,
lahnajärvet laaulliset.
Linnanjärvehen lasetti,
Kuorekoskehen kohahti.
Siinä oli lystit muistot,
lapsen muistot laaulliset.
Siinä lasna soueskeltiin,

poikamiesnä paulasteltiin.
Tultiin tänne kuoreen kutuun,
lahnankutuun tavoiteltiin.
Mäellä oli meidän majat,
piikain majat penkan päällä.
Nauriskellarit mäessä,
kalakuopat rinteessä.

Laskevi saaren sivuitse,
Linnan kartanon lähitse,
Pitkäkoskea hakevi,
Käenkoskea kokevi.
Eipä löyvä etsimäänsä,
toivomaansa tavoittane.
Jo on koski kahlehtu,
vesi suuri valloitettu.

Vaka vanha Väinämöinen
pahoittaapi siitä mielen.
Eipä laskekaan alemmas
tuonne tuonelan joelle,
mustille mutavesille,
syville joen sykkyröille.
Ottaa vieläkin ylemmäs,
Kohti Korttehen kylää,
lapin lasten laitumia.

Täällä lieto Lemminkäinen
hiihätteli Hiiien hirven
lyllyllä lapin eläjän,
kalhusella Kaupin poian.

Hiihteli Lapinnevoa,
pitkin Peurakeitahia,
poron poikimasioja,
lapin lasten tantereita.

Vaka vanha Väinämöinen,
tusi hän tuhonsa tulevan,
yhen päivän päättäväksi,
yön kesäisen kulunevaksi.
Loppuvan loitsun voiman,
kirpoavan kielen kannan.

Yhtä jäi nyt suremahan,
maan päältä murehtimahan.
Ei ole mulla sukua
perillistä perheinensä.
ei löy'y sukua suurta,
ei suurta, eikä pientä.
Itse laiskana laueskelin,
setämiesnä eleskelin.
En o kuokkaan tarttununna,
kirveeseen kajonnunna.
Mulle kantelo somempi,
mukavampi pieni piika.
Minä piiat pillottelin,
vaimot vallan vallottelin.

Nyt on mun aikani tullut
lähteä jo katsomasta,
muistoa verestämästä,
elämätä oppimasta.

Erään talonpojan tarina

Seuratessaan nykyisen vaikean ajan elämänmenoa ja alituista pohdintaa olojen parantamiseksi tulee joskus kuin valoisampia näköaloja toivoen silmänneeksi menneisyyteen. Siellä on erikoisesti herättänyt mielenkiintoani isoisäni isoisän isän Juha Juhanpojan elämäntarina 1700-luvulla.

Juha Juhanpojan koti oli Kurun Riuttaskorven kylässä vieläkin kunnossa oleva Lammin talo. Sen syntyvaiheet selviävät tarinassamme.

Noilla Kurun—Ruoveden seuduilla oli pitkään laaja erämaa. Ikivanhoista ajoista asti siellä näyttää kulkeneen eränkävijöitä aina Näsijärven ja nykyisen Tampereen tienoilta asti. Vähitellen he perustivat matkan varrelle eräsiijoja, joista ajan oloon tuli vakinaisia asuinpaikkoja. Ensimmäisenä suuri Puntanen, Kurun vanhin talo. Jo ennen 1300-lukua sen läheisyydessä lienee ollut enemmänkin asutusta. Siellä näet aikoinaan oli vanha hautausmaa.

Varhain siis elämä noilla syrjäseuduilla näyttää päässeensä vahtiin, mutta vaikeuksiakin tuli.

Ikmeellistä oli, että Ruotsi-Suomen aatelisvallan aikana Tallinnan käskynhaltija Grass sai hyvästä palveluksestaan v. 1649 suuren lahjoitusmaan, joka käsitti nykyisen Kurun ja osan Ruovettäkin. Tämä tiesi suurta räsitusta seudulle. Taloja meni rappiolle ja asu-mattomiksi. 1600-luvun lopulla lahjoitusmaat peruutettiin, mutta pian tuli isoviha kärsimyksineen ja hävityksi-neen. Taloja jäi autioiksi, Puntanekin vuosikymmeniksi. Monet yrittivät sitä asuttaa, eräskin 12:n vuoden verovapautta vastaan, mutta luopui pian yrityksestään. Vihdoin v. 1751 Puntasta ryhtyi asuttamaan Lammin suku.

Lammin suvun juuret johtavat Puntaselta taaksepäin Murolekoskelle ja edelleen Kuru-nimiseen taloon. Ja sijaitisi nykyisen Kurun metsäopiston alueella ja siitä Kurun pitäjä sai nimensä.

Kurun talon perustajat olivat siis Lammin suvun esi-isiä. Mutta Kurun talosta tuli pian Ruoveden komppanian luutnantin virkatalo eli puustelli. Sitä viljelivät lampuodit, vuokraajat. Kerrotaampa erää Kuruntalon pojan, Joo-seppi Heikinpojan tulleen puustelliin lampuodiksi. Ennen hän oli Myllärin talon isäntänä, mutta siitä talosta tehtiin kappalaisen virkatalo. Venäläiset polttivat sitten luutnantin puustellin v. 1717, mutta vastamainittu lampuoti korjasi sen hyvään kuntoon. Talo jaettiin hänen perheensä lapsille. Näistä

Juha Heikinpoika muutti perhekuntineen Puntaselle v. 1751. Tämän perheen poika Juha Juhanpoika (s. 5.6.1742) vihdoin oli se, jonka elämäntarinaa tässä tutkimme.

Herätti suurta ihmetystä, että vastamainittu perhe muutti tuohon kauan autiona olleeseen erämaataloon. Siinä-hän odottivat valtavat työt: Metsittyneet pellot oli raivattava, asuin- ja talousrakennukset saatava kuntoon, mylly rakennettava.

Juha-poika oli Puntaselle tullessaan vasta 8-vuotias. Mutta tuntien velvollisuutensa talon vanhimpana poikana, hän ryhtyi pian tekemään raskaitakin töitä muiden mukana.

Puntasen talo alkoi hyvin menestyä. Siitä tuli mahtava talo, jossa oli yli 1000 ha maata ja upeaa metsää. Sen pitkä pääarakennus kauniin Puntasjärven törmänteellä oli ihailtu, samoin se, että Puntasen väellä oli penkki kahdes-sa Herranhuoneessa, Virroilla ja Kurussa, joihin molempiin oli 2,5 pnk:n matka.

Kaikki tämä hyvyys herätti talonväessä kiitollista mieltä. Juha vain oli hiljainen ja mieteliäs. Hän näet oli v. 1763 mennyt avioon Susanna Emanuelintyttären kanssa, ja heille oli pian koitunut suurehko perhe.

Juha mietti lasten elämää eteenpäin ja sitä enemmän, kun hänen vaimonsa kuoli.

Oli kerran kaunis sunnuntai. Ilma oli täynnä lintujen viserrystä ja juuri elämään heränneen kevään sykkivää riemua. Tämän kaiken hermistämänä Juha tunsu tuon sunnuntain suloisempaa kuin koskaan ennen. Loipa sen tenhoisa taika hänen sielunsa siimien eteen ihanan kuvan onnentäyteisestä tulevaisuudesta sydämensä uuden valitun Liisan kanssa.

Helteisen päivän kallistuessa iltaan Juha asteli Liisa vierellään vihreää piennarta, pian pitkää metsäpolkua kauas kuin ikuisuuteen. Tuli kuitenkin matkan pää, suloinen metsälammi, jonka tyyneen pintaan iltaruskon punerrus kuvastui. Tyyne rauha levisi kaikkialle kulkijain kääntyessä kotia kohti.

Vihdoin Juha saapui kotipihaan myöhäisiltaan. Puolihämärässä hän kulki äänettömänä seisovien kuusten ja koi-vujen varjoon. Puut näyttivät vierailta. Niiden oksat olivat kuin pitkiä sormia, jotka koettivat ylettyä syleilemään toisiaan. Puiden tummat latvat kurottuivat korkeuteen ja siirtyivät outoina tavasta vasten. Jostain kaukaa kuului kuikan ääni.

Isoisäni Emanuel Lammi-Alanen sisarineen v. 1919.

Juhan valtasi äkkiä haikea tuntu: Tämän kodin suojassa hän oli onnellisena elänyt. Sen hyvinvointia hän oli saanut rakentaa ja turvata. Mutta nyt, vanhojen väistyessä kaikki on muuttumassa. Kun nuorta väkeä on paljon, kaikilla ei ole täällä sijaa.

Missä me Liisan kanssa koemme sen onnentäyteen tulevaisuuden, jonka jo unessa näin? Missä saamme yrittää raskastakin raadantaa lastemme hyväksi?

Vihdoin Juha muisti vanhan tarinan.

Hän muisti, miten muuan mies, ehkäpä sukulaiseni, tuli kaukaa tänne ja raivasi korpeen talon, tämän kotimme Puntasen. Miten monet isät ja äidit ovat tässä löytäneet elämänsä onnen. Ja miten monen tytön ja pojan on ollut lähdeittävä tästä lämpimästä kodista maailman tuuliin, kun yksi on perinyt talon?

Samassa valkeni taivaalla uuden aamun, uuden päivän kajo.

”Minullakin on terveet kädet, isiltä perityt ja työssä varttuneet voimat. Minulla täytyy olla myös isien uskallus yrittää jotakin suurta ja uskoa, että se onnistuu”, tuumi Juha.

Juhan haikea mieli havaittiin. Häntä kiusoiltiin: ”Kyllä töitä löytyy”, ja neuvottiin Juhalle renginpaikkaa. ”Minä en mene rengiksi. Minä rupean isännäksi”, ärjäisi Juha. Näin hän tuli viittanneeksi sukumme tien vankoiksi isänniksi polvesta polveen.

Juha alkoi heti, kun sai paikan, suunnitella taloa perheelleen. Hän tahtoi tehdä sen kauneimpaan ja mieluisampaan paikkaan, minkä hän tiesi. Arvaamme, että se oli kevätidyllin taipahtumapaikka, rantakeidas metsälammen äärellä. Olipa se lähellä Puntasta, vain parin virstan päässä siitä.

Niin rakas tuo lammi Juhalle oli, että hän pani talonsa nimeksi Lammi, otipa sen sukunimekseenkin.

Näin tuli v. 766 perustetuksi Lammin talo. Samalla Juha luopui Puntasen kantatalosta nuoremman veljensä hyväksi. Maksoipa hän vielä kauan osan Puntasen korkeita veroja veljensä hyväksi.

Lammin talon ympärillä levisi koskematon korpi, jota taloon kuului yli 600 hehtaaria.

Innosta uhkuen Juha alkoi heti raivata maata pelloksi, viljellä sitä ja rakentaa taloa. Kevyesti kävi häneltä raskain työ. Hauskinta se oli kesän aurinkoisina päivinä, joina Liisa-emäntäkin vaaleine vaatteineen heinätyössä heilui. Kerrotaan, että työtä tehtiin Lammilla niin ahkeraan, ettei aamulla huomattu, mistä aurinko nousi, eikä illalla, mihin se laski. Tuli hyviä vuosia. Kaskimaat tuottivat runsaasti viljaa. Niityt uhkuivat rehevää ruohoa. Karja tuotti ja kasvoi. Ja mitä paremmin kaikki kasvoi, sitä suuremmalla innolla raivattiin maata. Mitä suurempi

Lammin miehet työssä 1970-luvulla.

suo oli, sitä syvempi oja kaivettiin vaikka kalliota poraten.

Lähtienoihla ihmeteltiin Lammin talon menestystä. Huomattiin se muualakin. Niinpä luutnantti von Kothan Ruovedeltä ehdotti v. 1799, että Suomen Talousseura antaisi Juha Juhanpojalle palkinnon talonsa hyvästä asumisesta. Pian pidettiin Lammilla katselmus. Ihailen sen pöytäkirjassa lueteltiin 7 hehtaarin pellot, niityt ja arvokas mylly ym. Mainittiinpa siinä asuinrakennus, jossa oli maakunnanmukainen asuinpiiritti. Sitä vastapäätä oli pohjalaismallinen tupa ja kamari. Pihan laidassa oli lisäksi kaksikerroksinen vierastupa, sitä vastapäätä aitta, yhtä korkea kuin vierastupa. Samoin mainittiin ulkorakennukset, kaikki hyvässä kunnossa.

Lisäksi luutnantti von Kothan ja kappalainen Andreas todistivat, että Juha Juhanpoika oli käyttäytynyt kunniallisesti ja hyvin.

V. 1801 vänrikki Austrell, Ruoveden Pekkalan kartanon omistaja, luovutti uudenvuoden päivänä Virtain ja loppiaisena Kurun kappelissa matti Kituselle mitalin karhunkaadosta ja Juha Juhanpojalle kullatun hopeapokaalin eli maljan hyvästä maanviljelyksestä.

Luovutuksen jälkeen luettiin talonpojan työlle esivallan siunaus ja rukous ja veisattiin virsi.

Juhan saama malja merkitsi suurta tunnustusta korvenraivaajalle. Arvokkaana sitä pidettiin. Se oli yleensä salin piirongin päällä. Vain sukulaispiirien alkaessa se otettiin käyttöön. Siihen kaadettiin rommia ja se teki kunnia-akierroksen miehestä mieheen.

Nykyisin malja on Parkanon Alasen talossa.

Juha Juhanpoika ahkeri edelleen. Vielä vanhana hän Suomen sodan aikana (1808—1809) joutui kyytimään venäläissotilaita pohjoiseen. Mutta töitään murehtien hän eräältä paikalta lähti hyvällä hevosellaan ajamaan kotiin, eivätkä takaa-ajajat häntä saavuttaneet.

Pian Juha Juhanpoika oli kotona, luovutti nöyränä viholliselle viljaa ja kaikkea, mitä käskettiin ja asui edelleen hartiavoimin taloan.

Raja kaikella kuitenkin on. V. 1814 Juha Juhanpoika sairastui ja vaipui kuolon uneen.

Kuvassa nähtävältä isoisältä Emanuel Lammi-Alaselta sekä Arvi ja Heikki Lammilta olen saanut vihjeitä tällaisiin tarinoin ja tietoja arkistoista.

Metsällisiä tarinoita

Toimiessani vv. 1953-68 Koillis-Satakunnassa 8 kunnan alueella piirimetsänhoitajana kuului tehtäviini yksityismetsätalouden kaikinpuolisen edistämisen ohella myös yksityismetsälain valvonta. Tämä oli sikäli ikävä ja vaikea tehtävä, että siinä yleensä jouduttiin asettamaan rajoituksia yksityisen omaisuuden käyttöoikeudelle metsän jatkuvan hävityksen estämiseksi. Metstä pantiin ”lukkoon”, niinkuin kansa sanoi. Yleensä näistäkin toimituksista selvittiin yhteisymmärryksellä ja saatiin aikaan metsän kunnostussopimus. Harvoin asia meni oikeuden ratkaistavaksi, vaikka aluksi katselmushetkellä olikin tunnelma ”lukkautunut”.

Seuraavassa pari esimerkkiä:

Kuumat kaffit

Kun metsä oli kierretty, ja tultiin sisälle papereita laatimaan, talon emäntä oli niinkuin myrskyn merkki. Posket punoittivat, tuolit ja jakkarat lentelivät, kun hän lakaisi lattiaa. Homma kävi sutjakasti, ja niinhän sitä sanotaankin, että ihmisen täytyy olla vähän ”kiukus”, jotta työnteko oikein käy. Me miehet siinä katsellessamme puhelimme joutavia, ja minä aloin kaivaa esiin papereita. Emäntä sai työnsä valmiiksi, kääntyi meihin päin ja sanoi: ”Kyllä minä teille kaffia keitin, vaikka oonkin niin s-tanan kiukkuunen, jotta sisälmykset oikeen kiehuu”. Siihen minä vastasin, että täytyy varmaan kaataa kaffi tassille ja puhalttaa huulet töröllä monta kertaa, kun kiukuspäin keitetyn sanotaan olevan kovin kuumaa. Siihen se ylitilanne laukesi. Asioista ruvettiin keskustelemaan rauhallisesti, ja emäntäkin pisti nimensä papereihin. Olimme ilmeisesti onnistuneet selvittämään asioiden laidan hyväksyttävästi, koska hyvästellessämme emäntä lausahti: ”Kun seuraavan kerran poikkeatte talossa, mä taidankin keittää jo haaleampaa kaffetta”.

Musiikilla mielenmalttia

Jälleen oltiin pirtissä metsäkierron jälkeen, ja tilanne oli täysin lukkiutunut. Niin isäntä kuin emäntäkin sanoivat, että minkäänlaisiin ”paperloihin” ei nimeä kyllä panna. Emäntä sa-

Tämän jutun kirjoittaja metsäneuvos Pauli Siljamäki (oik.) on armoitettu musiikkimies, mitä tulee mieskuorolauluun tai instrumenttien viulu ja hanuri hallintaan. Kuvassa oleva toinen viuluvirtuoosi on metsänhoitaja Arvi A. Koivisto (vas.), pitkäaikainen lehtemme päätoimittaja. Yhteistä näille miehille on musiikin lisäksi koulutus metsäalan erikoismieheksi, toimiminen Parkanossa piirimetsänhoitajana ja siirtyminen täältä Poriin Satakunnan metsälautakunnan johtajaksi. (Kuva ja kuvateksti toimituksen)

noi, että he istuttavat vaikka appelsiinpuita koko mäen täyteen, jos niin käsketään, mutta mitään sopimuksia ei kyllä tehdä. Silloin kuului kamarin puolelta haitarin kitkuttelua, ja kun menin katsomaan, niin siellä talon 15-kesäinen poika yritti tapailla jotain juuri saamastaan pianohaitarista. Pyyssin saada kokeilla peliä.

Tulin pirtin puolelle haitari sylissä ja vetäisin ”Villiruusun”, ”Väliaikaisen”, ”Metsäkukkaa” jne., mitä nyt osasin ja mieleen juolahti. Isännän lapikas rupe- si lyömään tahtia lattiaan, ja hän virkkoi: ”Työhän taitattekki olla mukavii miehii. Nyt ei puutu kuin kori kaljaa ja vähän nuorempii naisii kuin tuo meidän eukko, niin pistettäis karkelot pystyyn. Pistähän eukko kahvipannu tulelle, kyllä myö näien miesten kanssa toimeen tullaan. Hae sieltä kamarin piirongin laatikosta niitä karkeampia rahojia, jotta saadaan maksaa nämä miehet samantien ulos, kunhan on pistetty nimet heidän paperloihinsa”.

Kihniön paloalueen koivunkylvö

Kihniön suurmetsäpalossa v. 1933 tuhoutui myös suuri määrä valtion metsää. Paloa seuranneena keväänä Parkanon hoitoalueen aluemetsänhoitaja Rafael Brander toimitti metsänvartija Fredrik Puskalle neljä säkellistä koivun siemeniä ja käski ”Veetun” kylvää ne paloalueelle varsinkin ”notkopaikkoihin”. Veetu kertoi mietineensä, että miten tuosta urakasta parhaiten selviäisi. Ja selvisihän se! Palo-

alueen etelälaidalla oli seudun korkein kumpare, Paskapieksun vuori, — nyt vain sopiva etelätuuli, niin koivun siemenet saivat kyytiä. Kun sitten sopiva sää koitti, Veetu raahasi säkit vuorelle. Avattuaan säkin suun hän tarttui kiinni säkin pohjanurkkiin, heitti ne korkealle eteensä ja ravisteli ”n i i n p e t e l e e s t i”. Oikein siinä aurinko pimeä jokaisen säkin jälkeen, kertoili Veetu. (Koivun siemen on erittäin kyyvettä, pieni siemen ja suhteessa siemeneen isot lenninsiivet) Tästä tuulihajakylvöstään vanha metsänvartija näytti tosisaan uskovon paloalueen koivurunsauden olevan peräisin. — Tiedä häntä, vaikka asiassa olisi vähän peräinkin, sillä paloalueelta löytyy muutamia puhaita, kauniita rauduskoivikoita.

Mooses ja Aaron

Kihniöstä vielä toinenkin tarina, joka sattui ennen vuotta 1920, jolloin Kihniö kuului vielä Parkanon seurakuntaan. Kihniöläisessä torpassa kasvoivat rippikouluikänsä ehtineet kaksoispojat Mooses ja Aaron. Tuohon aikaan torpan poikien oli yleensä lähdettävä leivän tienestisiin heti, kun he vain kynnelle kykenivät. Niinpä kaksoispojatkin hakkasivat halkoja kruunun metsässä kuusi päivää viikossa. Rippikoululaisina heidän oli kuitenkin mentävä joka sunnuntai Parkanon kirkkoon, ja kirkonmenojen jälkeen ripille pyrkijät kokoontuivat seurakuntatupaan kuulusteltavaksi ja sanan selitystä kuulemaan. Lämpimässä kirkkotuvassa veljekset kuitenkin nukahtivat kesken koulunmenon, ja heräsivät siihen, kun rovasti Tommila jylisevällä äänellä kysyi: ”Mitä Herra sanoi Moosekselle korvessa?”. Mooses hypähti seisomaan, hieraisi silmiään ja sanoi: ”Ei se mulle mitään sanonut, mutta tuon Aaronin pinoja se moitti mataliksi. Se sanoi, ett’ ei niis’ oo tarpeeksi ylimittaa”.

Päreitä kainalossa

Pärehöylästä se sai alkunsa, nimittäin latojen kattaminen.

Eräänä kesäpäivänä 1930-luvulla Parkanon Alaskylän Alasella, Mummolassa, käynnistettiin pärehöylä. Me kölvit, veljeni ja minä, katselimme hetken sen toimintaa terän suoltaessa pölistä ohutta siivua. Ei kuitenkaan kauan, sillä katselijoita ei suvaittu työtätekevien joukossa. Meidät komennettiin kantamaan päreet pinoon. Olivat huomanneet, että meistä saattaisi olla apua.

Päreitä vaan kainaloon, niiden kanssa kuormaan ja pollan matkassa latotyömaalle. Perillä ensitoimenpiteinä puhdistimme lapioilla ikääntyneet ja samaloituneet kattaukset pois katolta. Uudet päreet pinoimme ladon sisäseinustalle, pystytimme tellingit sisäpuolelle ja niin olivat esityöt tehtyinä.

Ylin käskynhaltija ja työnjohtaja Reino-eno vanhimpana ammatti-ihmisenä jakoi itsekullekin vasarat käteen, kahden tuuman naulat astioihin ts. hatunreuhkoihin ja päreet kainaloihin. Ne ”eväät” mukamme kiipesimme tikkaita katolle.

Työporukkaamme kuului viisi miestä: Reino- ja Esko-eno (kölvi-ikäinen hänkin) ja me kolme veljestä. Reino-eno jakoi kullekin leiviskänsä so. paltan, johon latoisimme päreet. Katon päästä päähän ulottuvan riialaudan nauloimme ensitöiksemme räystään reunaan kiinni lappeelleen. Pomo selitti meille kölveille, miten menetellään ja esitti työnäytteen.

Alkoi varsinainen työ. Taivuttamalla pärettä polveamme vasten katsoimme syiden kulkusuunnan, ettei vesi pysähtyisi sen rakoihin. Asetimme päreet limittäin syiden kulkusuunta alaspäin riialautaa vasten.

Tellingin päällä seisten alkoi kova paukuttelu katse naulittuna naulan päähän. Iskun piti osua päreen läpi roudelautaan kiinni, ei väliin. Hakatesa tunsu löysyytensä, milloin naula uposi tyhjyyteen eli lettoon. Ladon sisäpuolelta huomasi tarkastelija töröttävät piikit. Irvistelyn aihe tekijälle. Piti irrottaa naulat ja uudistaa työ, varsinkin jo sitä jatkui pitkälti. Siisti jälki täytyi olla.

Kun rivi kaikkien kohdalta oli valmis, niin me pojat riiaattiin ts. riialauta siirrettiin yhtäaikaan laudan leveyden verran kattoa ylöspäin. Tellingiä siirrettiin tarpeen mukaan perässä. Syntyi helposti kilpailutilanne, koska ensimmäisinä valmiiksi ehtineet joutuivat odottamaan viimeisiä ja pieniä letkauksia saattoivat joutua kärsimään hävinneet. Jotta pärjättäisiin, valittiin usein salaa mahdollisimman leveät päreet ja näin voitaisiin saavuttaa kunnias etusija pienemmällä päremäärällä. Pomo joutui toisinaan selvittämään tästä johtuvaa riitaa ylimpänä käskynhaltijana ja tuomarina.

Paukuttelu jatkui taas uudelta riviltä. Silloin tällöin särähti Parkanon taivaalle kova karjaisu kun joku iski vasaralla kynsilleen tai lyöntiase putosi alas latoon, myös päreet saattoivat lähteä hipsimään liukua räystään suuntaan.

Tämä katastrofi saattoi kohdata vuorollaan kutakin ja johtaa ”päreen poltoon”. Hattureuhkan huomasimme heti alussa naulata kevyesti varmuuden vuoksi lautaan kiinni. Työn edistyksen mukaan siirsimme sen uute asemaan.

Välillä haimme alhaalta sylillisen päreitä omaa tarvetta varten. Pian kyllästyimme liikenteellisesti hankalaan yksilökuljetukseen ja suunnittelimme pärehissin: heitimme köyden kattohirren ympäri, toiseen päähän sidoinimme pärekimpun ja toisesta veti joku meistä alhaaltapäin kuorman ylös, jossa se vastaanotettiin. Näin saimme suuremman kimpun kerralla ylös. Toteutui fysiikan laki: minkä matkassa voittaa, se voimassa menettää. Mutta se kannatti.

Kun olimme päässeet harjalle asti, aloitimme toiselta lappeelta riialautaa vasten räystäältä aloittaen. Tellingit siirsimme vastaavasti allemme. Paukuttelu jatkui. Yhä ahtaammaksi kävi työskentelyrako työn edistyessä harjalle päin. Lopuksi oli noustava katon päälle työskentelemään hankalampaan asentoon. Kumitossut estivät liukumisen. Pärehissi ei enää toiminut siinä tilanteessa, vaan tarpeen mukaan pärekimppu oli haettava omakohtaisesti alhaalta. Fysiikan laki toimi nyt käänteisesti.

Viimeisenä toimenpiteenä nauloimme päreet kaksipuolisesti harjalle ja harjalaudat iskimme päälle. Työ oli nyt valmis. Jälki oli kaunis katsella. Katto kiils upeasti auringossa. Olimme ylpeitä saavutuksestamme. Pomo antoi tunnustusta hyvästä työstä, samoin isäntä-eno Aarne.

Vitimme harjakaisia nauttimalla talon piian tuomaa kahvia tuoreen nisun kera. Saimme rahapalkkaa työstämme harkinnanvaraisesti oppipojan hintatason mukaan. Mitään tulopoliittisia palkkaneuvotteja ei pidetty. Olimme tyytyväisiä työpalkkioomme.

Saimme lisää kattaustöitä. Taitomme kehittyi siinä määrin, että meille kölveille uskottiin jo työt ominpäin suorituksina.

Historiallinen aika, joka säälimättömästi karsii pois entiset työvaiheet ja -välineet uusia menetelmiä suosien, hylkäsi meidänkin pärehommat niinkuin aikanaan Juhani Ahon Istukas-Pekaltakin päreiden veistelyn. Edellisen kohtaloksi tulivat uudet päällysteet, jälkimmäisen öljylamppu.

”Panta rhei” (Kaikki virtaa), sanoi aikoinaan Kreikan viisaista Herakleitos. Kotoisesti: ”Aikansa kutakin”, sanoi pässi, kun päätä leikattiin.

Me pojankölvit latoa kattamassa Parkanon Alaskylässä 1937. Valokuva Reino Alanen.

Lipeäkala on Parkanon pitäjäruoka

Joulun valmistelut aloitettiin itsenäisyyspäivän tietämillä. Lipeä- eli likokalat pantiin kylmään veteen turpoamaan. Vesi oli vaihdettava kaksikin kertaa päivässä, joskus lisättiin luntakin, jotta kalat pysyisivät tasaisen kylminä.

Livekalaa varten uunissa poltettiin koivuhalkoja. Koivutuhkasta tuli paras livekala. Lipeä valmistettiin lisäämällä kiehuva vesi koivuntuhkaseoksen päälle. Kirkas lipeä nousi pintaan ja tuhkanporot laskivat pohjalle. Lipeä kaadettiin kalojen päälle, kalat aseteltiin vatiin nahkapuoli ylöspäin, liemeen lisättiin myös kalkkia. Lipeäliuoksen vahvuus piti itse maistaa, muistelee lipeäkalamestari Olavi Nikander. Jos livevesi kirpasi suussa, väkevyys oli sopiva.

Kalaa lioteltiin viikon verran ja se sai jäädä jonkin verran kovaksi. Hyvä livekala natisi hampaissa. Liotuksen onnistumista kokeiltiin sormella. Jos sormi solahti lihan läpi oli kala lionnut tarpeeksi kauan.

Aikaisemmin kaupasta sai parempaa lipeäkalaa, jossa oli mukana myös ruoto, kertoo parkanolaisesta ruokaperinteestä kiinnostunut Sylvi Raitio. Ruoto antaa lisää makua keittoliemeen. Lipeäkalaa keitetessä on muistettava ettei kalaa saa missään nimessä keittää alumiinikattilassa, vaan ainoastaan emali- tai teräskattila sopivat.

Livekala on peräisin katoliselta ajalta, 1500-luvulta ja se on niukkaa käytössä olevaa katolisen ajan ruokaperinnettä Suomessa. Hilka Uusivirran Suomalainen ruokaperinne -kirjassa mainitaan livekalan yleistyneen Hämeen suurimmissa taloissa 1800-luvulla. Livekala tehtiin alun perin itse haudesta tai kuhasta, vuosisadan vaihteen jälkeen kuivatusta turskasta.

Jouluaaton satakuntalaiseen ruokapöytään kuuluu lisäksi varikakko perunasta, ruisjauhoista ja ruismaltaista imellyttämällä ja hapattamalla valmistettu tumma leipä sekä leipäjuusto, jotka ovat myös Parkanon pitäjäruokaiksi nimettyjä.

Lipeäkala säilyy vakuumpakkauksessa tuoreena peräti kolme kuukautta.

Pakkauspäivän tarkastamisella voi selvittää tuoreuden.

Lipeäkalan valmistamisessa vaikeinta on saada kala pysymään kiinteänä. Hyvä keino on liottaa tuoretta kalaa kylmässä vedessä 2–24 tuntia.

Lipeäkalan kypsentämisessä uuni ja mikrouuni voittavat perinteisen keittämisen. Liotetut kalapalat asetetaan reunalliseen uunipannuun nahkapuoli alaspäin. Kilolle kalaa sirotellaan 1–2 teelusikallista suolaa. Vuoka peitetään foliolla. Kala kypsyy uunissa 175 asteessa noin 50 minuutissa.

Mikro sopii myös lipeäkalalle niin kuin se sopii muillekin kalaruokille. Kilon kypsentämiseen menee aikaa kolmeneljäsosan teholla parikymmentä minuuttia.

Kala paloitellaan ja asetetaan vuoan ulkoreunoille. Vuoan on syytä olla korkeareunainen, ettei kalasta valu uuniin nesteitä. Suola lisätään kypsentämisen jälkeen.

Lipeäkalamestari Olavi Nikander pääsee maistelemaan Sylvi Raition valmistamaa jouluherkkua.

Lipeäkalan paino kymmenkertaistuu liotuksen aikana.

Jotkut lipeäkalan valmistajat käyttävät valmiita mikrouunipakkauksia, jotka sijoitetaan ohjeiden mukaan uuniin. Tämä lieenee kätevin tapa. Lipeäkalan voi myös itse sujauttaa mikronkestävään kalapussiin.

Perunoiden, valkoisen kastikkeen ja maustepippurin lisäksi lipeäkalamme voi kokeilla myös laatikkona. Siihen sopii hyvin myös tähteeksi jäänyt kala.

Aineiston kokosivat:

Tarja Puolanne ja Sylvi Raitio

LIPEÄKALAKEITTO

Parkanon perinneruoka, joka on päässyt myös Suomen pitäjäruookiin, on lipeäkalakeitto.

Sen voi valmistaa myös valmiiksi liotetusta ostokalasta.

- 1 kg lipeäkalamme
- 1 1/2 lt maitoa
- 1 dl vehnäjauhoja
- 10 maustepippuria
- 1 tl suolaa
- 1 sipuli

1. Keitä kalapalat kypsäksi vedessä. Harsokankaan sisällä kala säilyy kiinteänä.

2. Sekoita vehnäjauhot maitoon ja kiehauta seosta koko ajan sekoittaen pohjaa pitkin.

3. Mausta keitto suolalla, pippurilla ja sipulisilpulla.

4. Lisää keittoon valutettu lipeäkala.

(Suomen pitäjäruoat kirjasta)

Kulttuurisihteeri
ANNE-MARI ALI-JAAKKOLA

Lamakulttuurista

Mitä yhteistä on sillä, kun... Olli Mustonen taituroi Beethovenia Jukka-Pekka Sarasteen johdolla Tampere-talossa. Birgitta Kiviniemi-Cheremeteff esittelee tansseja Keskustan ala-asteen oppilaille. Seinäjoen Kaupunginteatterin pojat laulavat ikivihreitä Rauhan Palvelukeskuksessa. Ahti Jokinen pyörii Lauri Viidan betonimyllyssä yläasteella. Salillinen lapsia seuraa valkokankaalta Uppo Nallen seikkailuja Bio-Siriuksessa. Sakari Kuosmanen laulaa karhealla äänellään Finlandiaa vastapaljastetun muotokuvansa edessä kaupungintalon näyttelytilassa Toni Niemisen olympiavoiton kunniaksi. Jussi Parviaisen uutuusnäytelmä Suojelusenkeli puhuttelee Turun Kaupunginteatterin näyttämöllä. Pekka Ruuska ja Isä Pikkarainen anelevat armahdusta Rafaelin enkeliltä. Suomen Kansallisoorperan solistit tarjoilevat Lemmenjuomaa urheilutalolla. Lastenteatteri Teatteriporukan sammakkokaverukset Kurnu ja Loikka hyppelivät Pahkalan Kesäteatterissa. Linja-autolinainen parkanolaisia aistii menneen elämän palavan päreen valosta ja savuuntuneiden seinähirsien tuoksusta Savu-

tuvan Apajalla Vaajakoskella, jatkaa nautintoa kerimäkeläisessä kesäillassa saunoen, uiden ja syöden savusiikojen Mozartin Taikahuilu korvissaan, ja päätyy tutustumaan rääkättyihin muurahaisiin Stefan Lindforsin Marathonilla Retretin luolastossa. Yhteistä näille keskenään erilaisille tapahtumille on se, että ne ovat pieni osa Parkanon kaupungin tänä vuonna asukkaalleen tarjoamia kulttuuripalveluja. Itsenäisyys-temme 75-vuotisjuhla on myös tuonut oman lisänsä tähän tarjontaan.

Suomalaisesta juhluvuodesta huolimatta elämme taloudellisesti vaikeita aikoja. Kunnat juotuvat vähentämään menojaan niin Parkanossa kuin muuallakin. Sama prosentuaalinen vähenys koskee yhtä lailla kulttuuria kuin muitakin hallinnonaloja. Tilanne ei kuitenkaan anna oikeutta palvelujen laadun huonontamiseen. Taloudellinen ajattelu on tietysti kaiken kaikkiaan hyvä asia ja jokaisen kannalta parasta. Kulttuuripalvelujen tilanne on sikäli uhanalainen, että taide ja kulttuuri eivät kuulu ensisijaisiin tarpeisiimme. Joissakin kunnissa on vakavasti keskusteltu jopa kulttuurivirkojen lak-

kauttamisesta. Ostopalveluina kulttuuri tulisi kuitenkin paljon kalliimmaksi ja myös kunnille tärkeät verotulot siirtyisivät etelän suuriin asutuskeskuksiin. Tällainen ajattelu on muutenkin arveluttavaa ja ilmaisee päättäjien mielipiteen kuntalaisten henkisen hyvinvoinnin tärkeydestä. Onneksi Parkanossa ei ole päätöksiä tehtäessä ilmenyt sentään vielä tämänkaltaista lamahysteriaa.

Kulttuuripalvelujen merkitystä on vaikea mitata taloussuunnittelun mittarein. Kävijämäärä kertoo vain jotain ja osan totuudesta. Esimerkiksi yhden perheenjäsenen levähtäminen konsertissa vaikuttaa koko perheen ilmapiiriin antamalla voimaa arjen tilanteisiin. Kulttuurin sosiaalista merkitystä eivät pelkät kävijätilastot kerro. Jos yhdenkin kaupunkilaisen henkinen romahtaminen on kulttuurilla estetty, on se tehtävänsä tehnyt ja rahansa ansainnut. Kulttuurissa ei sitä paitsi ole koskaan ollut kysymys suurista rahoista ainakaan pienemmissä kunnissa. Parkano on oikeastaan vasta tänä vuonna päässyt vähimmäistasolle kulttuurivaaroissa. Palvelujen tarjoamisen ehtona

Suomen Kansallisoopperan solistit ovat jo monet vuodet lennähtäneet keväisin Parkanoon. He tuovat tuulahduksen oopperaa ja operettia, kimaltavia pukuja, taidokasta laulua ja notkeaa tanssia.

on aina ollut niiden hinta—laatu -suhde. Tinkiminen on tuttua, mutta ei laadusta. Palveluja on ollut aina tarjottava myös monipuolisesti eri kohderyhmille.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelujen käyttäjämäärät ovat laman aikana kasvaneet huomattavasti. Tämä on selvä merkki kulttuurin tilauksesta, johon on vastattava. Materiaalin tukijalan murtuessa on tarve vahvistaa henkistä perustaa. Kulttuuripalveluja käyttävät Parkanossa vähiten nuoret ja miehet. Olen huolissani etenkin lukioikäisten passiivisuudesta, sillä kaupungin kulttuuripalvelut on valittu varta vasten tukemaan myös koulun kulttuurin opetusta. Kulttuuri tukee myös muiden

kuin taideaineiden opiskelua, esimerkiksi historian, äidinkielen ja vieraiden kielten oppimista voi täydentää tekemään liittyvällä kulttuuritilaisuudella. Taloudellinen lama, työttömyys ja rahahuolet koettelevat henkisesti etenkin suomalaista miestä. Toivoisin, että myös miehet löytäisivät kulttuuritahtumistamme omansa ja toisivat myös toiveitaan esille.

Kulttuurin tulevaisuuden näen Parkanossa valoisana. Meidän on vain hyödynnettävä olemassaolevat mahdollisuutemme. Läheiset taidelaitokset ja -oppilaitokset kuuluvat niihin. Taiteen ammattilaisten viihtymisestä Parkanossa on myös pidettävä huolta.

Upeimpia tulevaisuudennäkymiä avaa vuoden alusta alkava taiteen perusopetus. On hienoa, että Parkano lähtee heti ensimmäisten kuntien joukossa toteuttamaan uutta lakia. Opetus alkaa musiikissa, mutta toivottavasti jo pian voimme tarjota mahdollisuuksia muillakin taiteenaloilla, esimerkiksi tanssissa ja kuvataiteessa. Mitä enemmän itse tiedämme taiteesta, sitä helpompi sitä on myös ottaa vastaan. Lasten taidekasvatuksesta huolehtiminen on varmin takuu kulttuuripalvelujen tulevaisuudelle.

Suurin taide on aina noussut yhteiskunnan ja yksilön ahdingosta. Uskon kulttuurin ihmeitä tekevään voimaan.

Rosma

Se oli semmoinen keksintö, että se vei isännän arvovallan kohluimiinsa ja kynnyksen riihestä. Juusi sen se sai aikaan, rosma.

Menneinä sukupolvina oli aina ollut isännän vastuullinen ja kunnia-akas tehtävä riihen lämmitys syksyllä. Siihen tehtävään sisältyi suuri määrä monenlaista taitoa. Sellaista joka oli opittu käytännön kovassa koulussa.

Isäntä kuhki riihiaikaan öisinkin kuumassa savuisessa riihessä, huolehti tarkoin että kaikki jyvät kuivuivat oljen latvassa. Ainoa mittari oli sormet ja sisäinen tieto, joka ei koskaan erehtynyt. Kun sato tuli hyvä, oli mieli harras. Monesti kuitenkin kovan työn ja uurastuksen tuloksena oli kovin kevyt säkki. Sekin oli kestettävä. Vaikka tiedossa oli niukasti ravintoa ihmisille ja eläimille. Kuitenkin oli katsottava toivoen seuraavan vuoden satoon, ehkä silloin taas täyttyy laarit... Se oli ihmisen ja luonnon keskeistä vakautta yhteiseloa.

Mutta eikös pitänyt levitä villitys maailmaan: Oli tullut sellainen kone joka ohitti kokonaan riihen. Sen tärkeimmän elämän ylläpitäjän, mi-

tä leivän saantiin kuului. Vänkäsi siinä kyllä vanhan kansan raataja, ettei tässä anneta periksi, kallista viljaa haaskata... Mutta mitäs, kone tuli jäädäkseen.

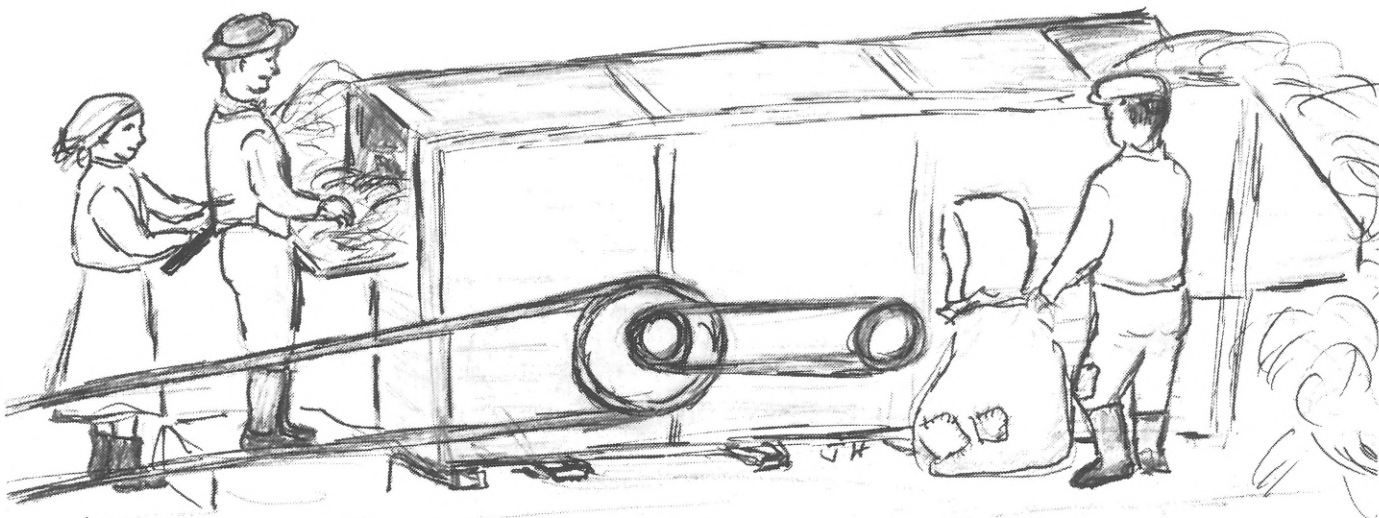
Kaikki vanha ja tarpeellinen heitettiin pois kuin lumput. Vanha raataja oli sivullinen, naurettava taiton- neen. Uusi aika vain oli elämisen arvoista. Kallis vilja ruimettiin vain viikattelella, lyötiin surutta seipäille. Vilja joka oli leikattu sirpillä huolellisesti, sidottu siikoille ja pystytetty kykäiksi. Kaihersi siinä isännän silmänurkassa katsellessaan koneen mellastusta. Pölyäkö lie lentänyt...

Riihen kynnys sen kummajaisen tiellä oli kun pahnoille tarvittiin väljää tilaa. Arvokas riihi oli alennettu ladoiksi. Niin kuin muinoin Jerusalemin temppli rahanvaihtajien tilaksi. Tiedä mitä sellaisesta seura... Rahan vaihdoksi se tulikin, koko elämä sen koneen mukana. Aina syksyisin riihtä lämmittäessään oli isännän ollut helpottavaa istah- ta riihen kynnykselle hengittämään raikasta ilmaa savun läkähdyttämään kurkkuun ja silmiin. Enää ei ollut kynnystä, ei ollut. Kun eivät koko seinää repineet...

Mutta ei talossa eletty yksin ulko- töiden varassa. Ei hetikään. Oli tu- pa ja takkanurkkakin. Ja sen nur- kan kannattaja oli emäntä. Tärkeä pylväs talon elossa pitäjänä. Jos- kaan tällä pylväällä ei ollut juuri sa- nan sijaa miesten kuuluvilla. Hänel- le kuului vain rustata ruokapöytä kolmasti päivässä odottamaan työ- väkeä syömään. Mutta silloin kun rosma sekoitti isännän pasmat pa- han päiväisesti, saattoi kauhavar- ressa olia tuntea hiljaisesti sympati- aa rinnassaan. Emännän ikimuis- toisessa työelämässä tapahtui arvaa- maton muutos. Sen merkillisen har- millisen koneen vaikutuksesta työ- väki jaksoi kahdella aterialla päi- vässä suoriutua tehtävistään.

Se teki monen askeleen säästöä kauhankäyttäjän päivässä. Emäntä koki yllättäin hänkin olevansa oma- tahtoinen ihminen eikä ainoastaan ympärivuorokautinen huushollilu- ta. Oli aikaa itsellekin vähän, mikä oli uutta. Ikinä ei ollut osannut uneksiakaan naisihminen sellai- sesta.

Mutta isäntä uneksi syksyisin tu- tustua varstan jyskeestä nokisessa riihessä...

Parkanon vuoden 1991 yrittäjä: Pientä myötäistä henkeä autokaupassa

— Mitään hurraamisen aihetta ei ole, mutta siinä mielessä myönteisempi henki on tänä vuonna on ollut, että uusia autoja olemme myyneet enemmän kuin vuosi sitten, toteaa toimitusjohtaja Jorma Mantila, jonka luotsaama yritys Paroonin Auto Oy valittiin Parkanon vuoden 1991 yrittäjäksi.

Pientäkin nousua voidaan pitää jo merkittävänä, sillä koko maassa on uusia autoja myyty noin 25 % vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavana aikana.

Paroonin Auton, Ford-piirimyyjän, suosio selittyy pitkälle siitä, että liike on saanut asiakkaiden jakamattoman luottamuksen. Tästä on osoituksena, että asiakkaat ovat arvioineet liikkeen kahtena vuotena peräkkäin Suomen parasta palvelua tarjoavaksi Ford-liikkeeksi.

Kilpailu koskee koko Eurooppaa. Suomessa Ford-liikkeet on jaettu kahteen sarjaan — pieni- ja keskikokoisiin sekä suuriin.

Pieni- ja keskikokoisten sarjan, jossa on lähes 40 liikettä, Paroonin Auto voitti taas selvästi, kuten edellisenäkin vuonna. Tässä sarjassa ei mikään muu liike ole voittanut kilpailua kahdesti peräkkäin. Isojen liikkeiden sarjassa siihen on yltänyt Lahden Autotalo.

Kilpailu perustuu uuden auton ostajilta pyydettyyn palautteeseen, jossa on otettu huomioon myös huoltopalvelut. Palkintomatkalle Paroonin Autosta päästiin keväällä Budapestiin.

Kellunnasta ei suurta iloa

Markan kellunta ei ole Mantilan mukaan paljon vaikuttanut kaupankäyntiin.

— Ehkä noin 1–3 kauppaa saattoi suoranaisesti tulla devalvaatiokellunnan ansiosta, mutta se vei kyllä päätökseen vireillä olevia kauppia. Nyt on taas ehtinyt olla hiljaisenhenkistä vähän aikaa; tosin joitakin kauppia on tehty, Mantila puhelee.

Missä määrin hinnat ovat kellunnan johdosta nousseet?

— Devalvaatiokellunnan aiheuttama hinnannousu on ollut 6–9 %, mutta uhkana on, että devalvaatioprosentit siirtyvät uusien autojen hintoihin kokonaankin ainakin ensi vuoden puolella. Nyt hinnankorotuksia on lykätty ja toisaalta kaiken aikaa edelleen tarjolla myös vanhanhintoisia autoja. Meillä autojen hinnat ovat nousseet, kun ovat tulleet vuoden 1993 mallit markkinoille.

Uuden karheat ovat vähissä

Onko autokaupan painopiste siirtynyt uusien autojen sijasta vähän käytettyihin?

— Kyllä siinä perää on, mutta nyt on vain se tilanne, että kun uusien kauppa on ollut laimeanhenkistä, niin uudenkarheitakaan ei tahdo olla tarjolla.

Varovasti eteenpäin

Mantilan mukaan nykyinen lama rassaa ketä tahansa autokauppiasta niin paljon, ettei mihinkään ylimääräisiin rasitteisiin ole varaa.

— Luojan lykky, ettemme alkaneet rakentaa korjaamotiloja tämän autohallin yhteyteen. Siitä, että huoltopalvelut tarjotaan edelleen vanhasta paikasta, ei asiakkaille ole ollut haittaa, Jorma Mantila tuumii.

Toimitusjohtaja Jorma Mantila saamassa Parkanon vuoden 1991 yrittäjänä yrittäjien viiriä Tampereella maaliskuussa pidetyssä yrittäjäillalla. Viirin luovuttivat valtiovarainministeri Iiro Viinanen ja Pirkanmaan Yrittäjien puolesta aluejohtaja Kari Kantalainen (oik.).

Kylätoimikunnat esittelyssä:

Pentin alueen kylätoimikunta

Parkanossa toimii toistakymmentä kylätoimikuntaa, joista olemme yksi ns. kaupunginosatoimikunta, joka on toiminut n. 15 vuotta. Toimintaperiaatteena on yhdistää asukkaita erilaisten tilaisuuksien avulla ja saada toiminnalla parannettua asumisviihtyvyyttä alueellamme.

Toiminta-alue muodostuu 3:s tiestä länteen, Kirkkojärvestä pohjoisen puoli jatkuen Kivelän tietä Repolan tehtaalle menevään tiehaaraan asti, sekä pohjoisrajana Karvian tie, kuitenkin teollisuusalue Vaasankadulla on mukana toiminnassa.

Toimintamme aikana on parannettu leikkikentän kalusteita ja -aluetta yleensä viihtyisämmäksi.

Viime vuosina ovat ns. kevätsiivoustalkoot antaneet paljon parannusta siisteyteen koko alueella, talkoihin on osallistunut vuosittain 30–40 henkilöä.

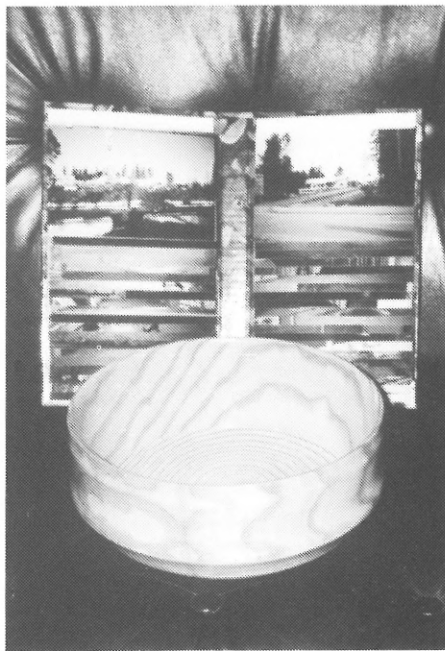
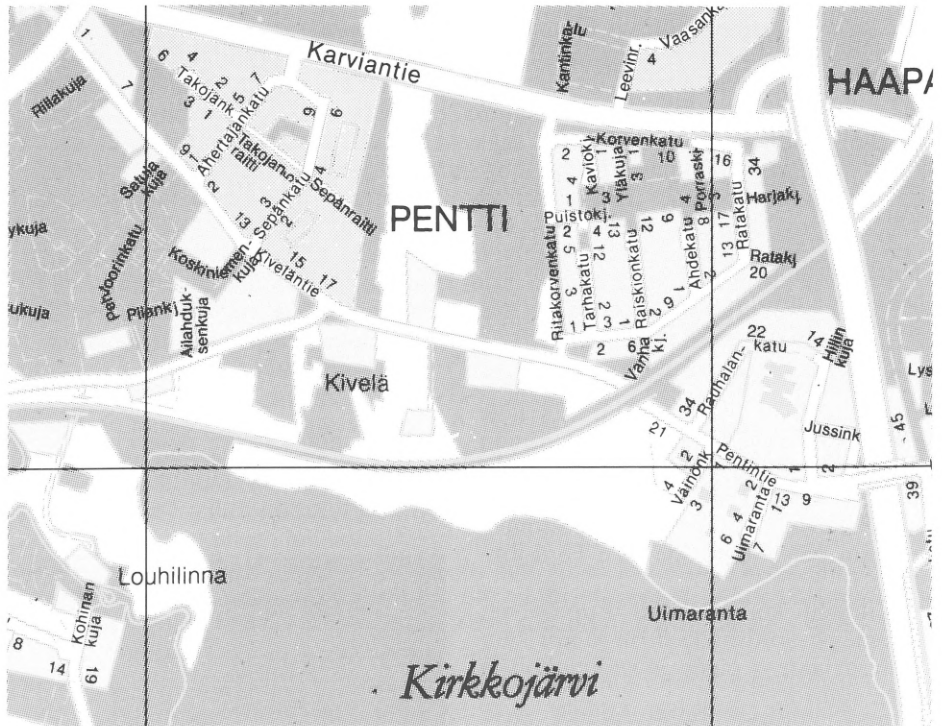
Myöskin on yhteyttä pidetty Parkanon kaupungin hallintoon, jolta on saatu kylärahaa ym., joista viimeisin on Rinteenkujan katuvalot, jotka ovat olleet monen kulkijan ilona viime joulusta -91 lähtien.

Tervetuloa Penttiin!

Rauhalan palvelukeskuksen rakentamisen alettua päätimme, että otamme ohjelmaan tervetuloilaisuuden järjestämisen heti, kun asukkaat ovat muuttaneet Rauhalaan, Tyynelää ja Onnelaan.

Halusimme olla ensimmäisinä vastaanottamassa uudet asukkaat ja hoitohenkilökunnan, toivottaen tervetulleeksi uuteen paikkaan Penttiin, jossa on viihtyisät tilat asua ja toimia.

Rauhalan palvelukeskus valmistui muuttokuntoon marraskuun aikana, asukkaiden muutto alkoi marraskuun puolivälissä. Olimme jo kesällä sopineet alustavasti tervetuloilaisuuden järjestämisen johtaja Mirja Käkelän kanssa, joten aloimme valmistella tilaisuuden ohjelmaa ja esiintyjä.

Olavi Hultin sorvaamasta kulhosta näkee, että lehtikuusi, josta kulho on sorvattu, on kasvanut hyvässä ja voimakkaassa maassa antaen suuret vuosireunat.

Vierailumme Rauhalan palvelukeskuksen tervetuloilaisuuteen ajoittui arvokkaaseen kirkkopyhään eli adventtisunnuntaihin 1.12.1991 klo 13.00, jolloin asukkaat ja hoitohenkilökunta olivat paikalla avarassa ruokasalissa.

Kylätoimikunnan puheenjohtajana allekirjoittanut toivotti Rauhalan väen tervetulleeksi **Penttiin**, joka myöskin on 7:s kaupunginosa.

”Toivotan viihtymään uusissa asunnoissa ja uudessa ympäristössä keskelämme, sillä olette lähellämme, lähiympäristön ihmisten on myöskin lyhyt matka käydä tervehtimässä Teitä”.

Avauksen jälkeen tarjottiin kahvit, kakut ja pasteijat ja taustamusiikkia pianolla esitti Katja Seppälä.

Pentin alueen pyhäkoululaisten ryhmä esitti laulua ohjaajana Anita Niemennä.

Kansalaisopiston vanhojen tanssien piiriin Kairoskosken ryhmä tanssi mainiosti ja vauhdikkaasti, yleisö vaati lisää

tanssia ja myöskin sai lisää esityksiä, jotka ohjasi Martta Rantala ja Jorma Haapakoski säesti.

Pentin alueen oma tyttö Johanna Markkola soitti taidokkaasti hanurilla useita kappaleita.

Olimme saaneet Enni Pekkalan avustuksella myöskin esiintyjäryhmän, Kihniön Eläkeläiset, jotka esittivät omaa tuotantoaan: "Kevät voi muuttaa kaiken".

Näytelmän jälkeen luovutimme isännille valokuva-albumin, jossa oli Olavi Hultin ottamia kuvia Rauhalan palvelukeskuksen rakentamisesta yhteensä 42 otosta, myöskin Olavi Hult oli tehnyt rakennusten alta kaadetusta lehtikuusesta puukulhon, jonka hän lahjoitti kuvien lisäksi muistoksi Rauhalaan.

Tilaisuus päättyi adventin Hoosian-virteen, sekä kiitospuheenvuoroihin.

Tilaisuutta pidimme erittäin onnistuneena ja virkistävänä kaikille mukana olleille.

Vanhojen tanssien ryhmä "yhteispotretissa" Rauhalan takan edessä. Edessä vas. Inkeri Harjamäki, Jorma Haapamäki, Anja Luoto ja Martta Rantala. Takarivissä vas. Mikko Perämaa, Väinö Luoto, Olavi Harjamäki, Tärja Talonen, Helena Myllymaa, Maire Perämaa, Paavo Talonen ja Martti Myllymaa.

100-vuotta vanha uudenvuoden tervehdys

Merkillepantavana voi todeta vaihdettavan vuosiluvun.
Tämän kortin myötä toivottaa toimitus lukija- ja avustajakunnalle
Hyvää tulevaa vuotta.

(Kortti toimituksen käyttöön saatiin Ulla Toivaselta)

TARJA PUOLANNE

Parkanon mitali 1991 Tuomas Hyytiselle

— Musiikkia pitää kuunnella valikoiden. Pieni lapsikin nauttii hyvästä musiikkiesityksestä, kertoo Ylä-Satakunnan musiikkikoulun entinen rehtori Tuomas Hyytinen. Hän on Parkanon kulttuurilautakunnan viimevuotisen kulttuurimitalin saaja.

Hyväksi musiikiksi hän mainitsee klassiset musiikkikappaleet, jotka satojen vuosien jälkeen yhä tuovat myönteisiä musiikkikokemuksia.

Parkanon musiikkikoulun rehtorina Hyytinen toimi vuodesta 1974 viime vuoteen saakka. Musiikkikoulun perustajat olivat hänen mielestään varsin avarakatseisia: musiikin opetus laajeni Parkanon lisäksi Ikaalisiin ja Kihniöön.

Myönteisenä hän mainitsee tiiviin yhteistyön koulun henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kanssa. Koulun toimintaa voitiin näin laajentaa laajalaisesti ilman puoluepolitiikan painolastia.

Tuomas Hyytisen juuret ulottuvat Pohjamaalle. Ennen Parkanon musiikkikoulun rehtoriksi tuloaan hän toimi varuskunnan soittokunnassa. Parkanoa Hyytinen pitää hyvänä asuinpaik-

kana, mutta toivoo enemmän kulttuuriväen yhteistyötä. Parkanoon pitäisi hänen mielestään saada toimintaa yli harrastus- ja toimintarajojen. Ikaalisten valtakunnallisesti vahvaan kulttuuri-ilmastoon hänen mielestään pontimena ovat olleet voimakkaat vetäjät ja hyvä yhteishenki. Parkanolla on hänen mielestään aivan samat mahdollisuudet yltää yhtä korkealle kulttuurimaailmaansa. Nuorisoseuran tanhupiirit ovat niittäneet kaupungillemme mainetta maamme rajojenkin ulkopuolella, siitä on hänen mukaansa hyvä ponnistaa kulttuuritoimissa lähivuosina.

Hyytisen haaveena on tallentaa vanhaa parkanolaista pelimannimusiikkia. Parkanossa on kerätty jälkipolville mm. Itkupolskan — surumielisen soitto-kappaleen nuotit.

Hyytinen on itsekin säveltänyt paljon pelimannimusiikkia mm. Pohjan-kankaan Pelimanneille, joissa hän itsekin soittaa. Puhallinmusiikin perinteen jatkuminen on Hyytisen innostuksen kohteena: hän johtaa Parkanon Soittajia, joissa on ilahduttavasti mukana myös nuoria musiikin harrastajia.

Mansikanviljelijät Parkanon Vuoden maatalousyrittäjiksi

Vuoden 1991 maatalousyrittäjäpalkinnon sai Parkanossa Karhusten mansikkatila Vatajankylästä. Maija ja Seppo Karhunen ovat viljelleet myyntiin mansikkaa toistakymmentä vuotta. Heidän tilansa on ensimmäinen laajempi mansikkaviljelmä Parkanossa.

Karhuset ovat hyvä esimerkki siitä, että maaseudulla pärjää Parkanon leveyksillä myös erikoisalan yrittäjä.

Karhuset muuttivat parkanoon Hankasalmelta. Aluksi mansikkaa kasvatettiin kokeiluluentoisesti kahden hehtaarin alalla. Ensimmäinen sato korjattiin vuonna -80.

Karhuset ovat rakentaneet kaikki tilan rakennukset. Ensin tehtiin huvilarakennus, joka on sittemmin toiminut kesäkahviona, sitten valmistui varasto, jossa on konesuoja ja mansikoiden käsittelytilat. Seuraavaksi tehtiin asuinra-

kennus.

Vuonna -91 Karhusilla oli mansikkaa kolmen hehtaarin alueella. Lisäksi heillä on yli 300 mustaherukkapensasta. Herukat istutettiin -88.

— Mansikkasato on markkinoitu 70-prosenttisesti suoraan tilalta Parkanoon ja lähiympäristöön enimmäkseen siten, että ostajat käyvät ne itse poimimassa. Loput sadosta on mennyt myyntiin tukkuostajan välityksellä, Seppo Karhunen kertoi.

Kiivaimpana mansikkasesonkina Karhuset ovat palkanneet myös joitain ulkopuolisia poimijoita, koska mansikkasato täytyy saada nopeasti talteen. Samoin kitkentäaikana on käytetty perheen ulkopuolista apuvoimaa.

Perheen lapset Tommi ja Tanja ovat olleet hyvänä apuna vanhemmilleen.

Markkinointikanavat oltava tiedossa

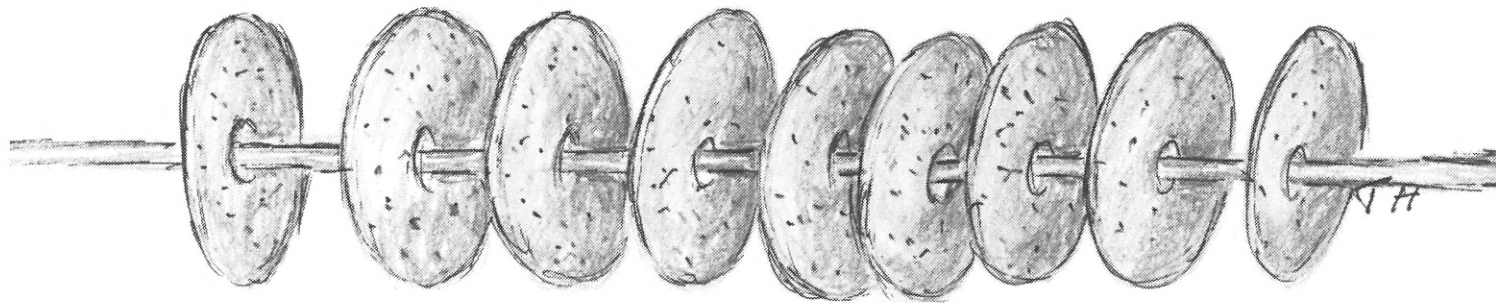
Seppo Karhunen mielestä mansikanviljelyssä on oltava tiedossa hyvät markkinointikanavat, koska alalla on paljon yrittäjiä.

— Suin päin ei kenenkään kannata mansikanviljelijäksi ryhtyä. Ostaja on sadolle oltava tiedossa. Meillä on ollut hyvä tukkuostaja, jonka kautta sato on saatu markkinoitua, Seppo Karhunen sanoi.

Mansikkasato voi olla hyvinkin vaihteleva vuodesta ja sääoloista riippuen. Talvella taimien pahin uhka on jääpölyte, kukinta-aikana esiintyvät hallat ovat myös tuhoisia sadolle.

Parkanon maatalouslautakunta nimesi Maija ja Seppo Karhusen vuoden -91 maatalousyrittäjiksi.

REIJO OJENNUS

Paakarin muisteluksia ja perinnetietoa

On tunnettu tosiasia, että kaiken ruoan, mutta ennenkaikkea leivän kulutustottumukset kulkevat käsikädessä elintason muutosten kanssa. Elintason noustessa ruoan ravintoarvo heikkenee mm. leivän käytön vähentyessä. Samalla erilaiset elintasosairaudet lisääntyvät. Kun Suomessa elettiin edellistä "lamaa" joskus 60-luvulla, oli leivän kulutus suhteellisesti paljon suurempaa, kuin tänä päivänä.

70—80-lukujen elintason nousu opetti ihmiset "väärille" ruokatavoille. Nyt tämän hetkisen "laman" aikana on leivän kulutuksessa ollut havaittavissa pientä elpymistä.

On tosiasia, että leipä on edelleen yksi halvimmista valmiista elintarvikkeista, joten miksipä ei laman aikana leipää syötäisi. Varsinkin kun huomioidaan leivästä saatavien kuitujen ja ravinnon arvo ihmisen elimistölle.

Edelläoleva tieto ei ole perinnetietoa. Se on lähinnä tietoa allekirjoittaneen omalta työajalta.

Perinnetietoa lienee lähinnä tieto, joka kulkee sukupolvesta toiseen perintönä.

Omalta työajaltani, sen alkuvuosilta muistan vanhan perinteen, jolla nuoria leipuriooppilaita tavattiin juoksuttaa,

niinsanotusti aprillata. Huhtikuun ensimmäisenä päivänä tahtoi tulla leipomon isännän tai mestarin mielestä leipomon uuniin vikaa. Tarvittiin arinahöylää. Sitähän oppipoika laitettiin lainaamaan kylän sepältä. Kyläsepällä oli kovin hauskaa moisen lainapyynnön kuultuaan. Asian selvittyä oppipojalla ei niinkään hauskaa. Tämäkin perinne on jännyt. Ei ole kyläseppiä eikä paljon arinauunejakaan.

Varsinaista perinnetietoa on tarinat rinkelin synnystä. Lähinnä niinsanotun Viipurin rinkelin esiasteista.

Vanhin tarina lienee vuodelta 1683, jonka mukaan rinkeliä on valmistettu muistoksi siitä, että keisari Leopold I antoi sinä vuonna wieniläisille leipureille kunniamerkin urhoollisuudesta taistelussa turkkilaisia vastaan.

Toisen tarinan mukaan eräs leipuri oli tuomittu kuolemaan, koska oli myynyt huonoa leipää. Hän saisi vapauden yhdellä ehdolla: hänen täytyisi leipoa sellainen leipä, jonka läpi aurinko voi paistaa kolme kertaa. Niin tästä leipurista olisi pitkän kokeilemisen jälkeen tullut ensimmäinen rinkelin valmistaja.

Totuus lienee kuitenkin paljon vanhempi.

Jo keskiajalla leipoivat munkit paastonaikaan ristittyjen käsien muotoisia leipiä, joita he oppineina miehinä kutuivat nimellä "bracchium" = suljetut kädet. Tästä latinankielisestä sanasta on muodostunut nykysaksan sana "Brezel". Eli on todennäköistä, että rinkelin tyypillinen muoto on tunnettu jo keskiajalla.

600-luvulta on säilynyt piirroksia, joissa troijalainen sankari Aeneas ja karthagolainen kuningatar Dido ruokailevat yhdessä. Pöydälle oli piirretty rinkeliä muistuttavia leipiä.

Kristinuskon varhaisen leviämisen aikoihin käytettiin iltaruokana roomalaista alkuperää olevaa "rengasleipää".

Vähitellen leipä alkoi muistuttaa kuutosta ja myöhemmin kehityksen myötä sai rinkeli toisen renkaan ja tyypillisen muotonsa.

Vanhin piirros tällaisesta täysin kehittyneestä rinkelistä on 1200-luvulta.

Rinkelin kehittyminen rengasleivästä selittää sen erikoisen siunaus- ja parannusvoiman, jota sillä kerrotaan olevan. Myös vanhat tarinat kertovat, että se olisi kolmiyhteyden symboli. Rinkelimuotoa pidetään myös rakkauden symbolina. Rinkelin kerrotaan tuovan onnea ja siunausta, terveyttä ja hedelmällisyyttä.

*Toivotamme Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta vuotta 1993!*

— **PARKANO OY**

MIKÄ ON AUTON TÄRKEIN OMINAISUUS?

Käsi sydämelle: onko se ulkonäkö?

Vai 115, 133 tai 158 hv:n tarjoama suorituskyky? Vai tilavuus, taloudellisuus, turvallisuus? Ajomukavuus, käytövarmuus, jälleenmyyntiarvo, 3 vuoden takuu...

Aivan, sehän riippuu täysin niistä toiveista ja tarpeista, jotka autosi tulee täyttää.

Kun olet kiinnostunut tämän hetken uudenaikaisimmasta perhe- ja yritysautosta, tule ja koeaja uusi

Toyota Carina E.

Tulet tuntemaan, että se vetoaa yhtä voimakkaasti sekä sydämeen että järkeen.

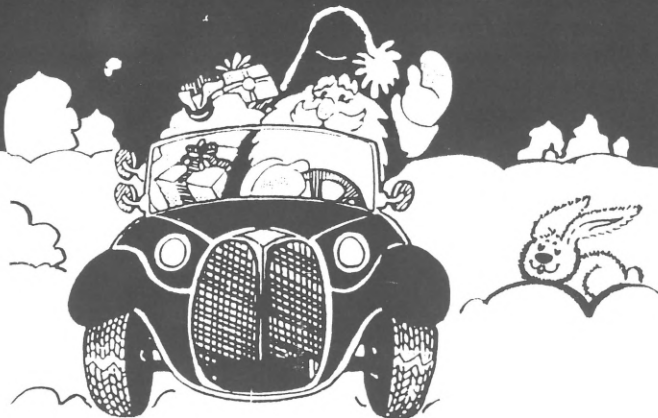
UUSI CARINA

AUTOLUOJUS

Teollisuustie 2, PARKANO, puh. 83100.

**TOIVOTAMME KAIKILLE
PARKANON JOULUN LUKIJOILLE**

*HYVÄÄ JOULUA
JA
LIIKENNETURVALLISTA
UUTTA VUOTTA 1993*

Parkanon Autokoulu Ky
Lasse Mäntynen 933-82033

**Yhteistyökumppanisi
muovialalla**

SKM Teollisuusmuovit tarjoaa sinulle Euroopan johtavien valmistajien kestopuovituotteet:

- putket, putken osat ja venttiilit
- levyt, tangot ja ainesputket

Tuotantomme valmistaa sinulle:

- altaat, säiliöt ja putkistot
- koneenosat, laitteet ja laitteistot, vaikka avaimet käteen

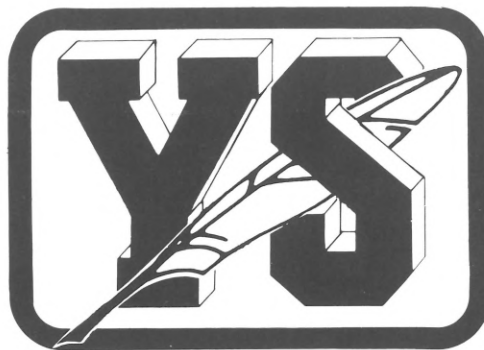
Korroosio- ja kulumisongelmissasi ota yhteyttä SKM Teollisuusmuovit — muovia eduksesi

SKM TEOLLISUUSMUOVIT KY

39700 Parkano

puh. (933) 837 33, fax (933) 837 38

Valitse
**Voimakas
Viestittäjä:**

YLÄ-SATAKUNTA

A KUMERA OY

Teknologiakeskus

JUNA ON PAREMPI VAIHTOEHTO.

Nopea, täsmällinen, mukava. Valitse aikatauluusi sopiva. Junassa saat latautumisaikaa: Voit rentoutua tai työskennellä. Säästät itseäsi olennaiseen.

JUNA - VAIVATON TAPA MATKUSTAA

Kun matkustat paljon, aja vain asemalle. Useimmilla on hyvät pysäköintitilat, suurimmilla myös lämpöpaikkoja. Junalla ajat ruuhkatta keskustasta keskustaan.

Kysy pintakäsittelyn ammattilaiselta!

MAALAAMOPALVELUT

- hiekkapuhallukset
- maalaukset
- erikoispinnoitukset
- koneiden ja laitteiden huoltomaalaukset

KENTTÄPALVELUT

- huolto- ja kunnossapitomaalaukset (siirrettävällä kalustolla)
- rakennusmaalaukset
- lattiapinnoitukset

YIT-YHTYMÄ OY
PINTAKÄSITTELY

Parkano (933) 814 70
Kauhajoki (963) 219 33

**AIATAT
WILET**

TOPMAN
GENTLEMAN

The Topname in Shoes

Oy AVEC-Shoe Ltd
PARKANO 39700 FINLAND
PHONE 933-83 201

PARKANON SEURAHUONE

Parkanontie 45, 39700 PARKANO Puh. 933-82503

Pesti HOTELLI RAVINTOLA

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

• ASKO • ISKU • ARTEK • MARTELA • LUNDIA
• MUURAME • JA YLI 200 MUUTA VALMISTAJAA

SISUSTUSTALO TAMMELA

Teollisuustie 2 39700 PARKANO Puh. (933) 81331
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää. Puh. (930) 81331

BLUE DUN OY

MOODI OY

- tietokoneita
- kirjoittimia ja oheislaitteita
- verkkotuotteita
- kiintolevyjä
- palvelua
- hyvää joulua

p. 931-220 911

Fax. 931-220 711

TEEN ALIHANKINTA- JA KORJAUSKONEISTUKSIA

Sorvaamo Ari Laurinaho

Puh. (933) 814 58
Tuomenhaara
Parkano

Hanakat
LVI-ASiantuntijaliike

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

39700 Parkano, Teollisuustie 18,
puh. (933) 824 00 ja 949 261 456

Samara
Lada

Mazda

VALTUUTETTU HUOLTOKORJAAMO

- Huollot
- Takuuasiat
- Korjaukset
- Varaosat

PARKANON AUTOKORJAAMO J. & J. KOSKINEN

Pentin teollisuusalue
puh. 81303

AVOINNA YÖTÄ PÄIVÄÄ

TERVETULOA

SHELL-PARKANO

**Kello-Kulta
E. Syrjänen**

Puh. 821 81

**OPTIKKO
SYRJÄNEN**

Parkano — puh. 821 81
Ikaalinen — puh. 6520

**SANELMAN
VAATEAITTA**

Parkano puh. 825 51

**RAVINTOLA
PIPPURI**

Parkano puh. 827 54

MYYNTEI

Teollisuustie 15

HUOLTO, VARAOSAT

Aureentie 2

Paroonin AUTO

Parkano p. 82295

Yli 20 v autokauppaa Parkanossa

PARTURI-KAMPAAMO-SOLARIUM

AULI

puh. 83 151
Parkanontie 45—49
39700 Parkano

**LINJA-AUTO JA
TAKSILIKENNETÄ
PARKANOSSA**

20 vuotta

25—54 HENK. BUSSIT

HANNU TURUNEN

Parkano ☎ 933-82203

— Al-kaapelihyllyt, — Sähkötiet, — Lämpösäteilijät

LÄMPÖMAJORA KY

Vaasankatu 39700 PARKANO
puh. (933) 824 07, fax (933) 83600, auto 949 654 320

COPLEAN KY

CNC-levytyöstökoneet • CNC-koneistusyksiköt
• **ROBOTTI mekanisointi hitsaus**
+ INST.TSTO suunnittelupalvelu
prototyypivalmistuksineen käytössäsi.
TUNNETULLA AMMATTITAITOILLA

Vaasank. 9, 39700 PARKANO
puh. (933) 824 07, autopuh. 949 227 954,
telefax (933) 83600

**KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**

ESA OJANEN LKV (933) 835 90
Keskuskatu 4, 39700 Parkano

**TAPIOLA-YHTÖT
Palvelupiste:**

Marja Ojanen p. 835 90

**VIITAMATKAT
Asioimisto:**

Esa Ojanen,
Kirkkokatu 1
39700 Parkano,
puh. 835 90
fax. 835 90

**PARKANO
PAULA KUIVANEN KY**

Keskuskatu 10, puh. 833 95

HUOLLOT • PESUT • KORJAUKSET • RENGASTYÖT
POLTTOAINEET ITSEPALVELUNA JA PALVELUNA
MYÖS VALO- JA MOOTTORIPETROOLIT
KORTTIAUTOMAATTI BENSIINILLE JA DIESELILLE
TOYOTA HUOLTO JA VARAOSAT

PARLAVA KY

39750 KUIVASJÄRVI
puh. (933) 362 69
auto 949 339 514

— Finn-kuormalavojen valmistus ja korjaus
— Kertakäyttölavat

SORVAUSTYÖT
LAAKERIT
LAAKERIYKSIKÖT

SORVAAMO E. AALTO

Puh. 933-81580
auto 949 620765
Parkanontie 90

VENESMAJA

Kuivasjärvi ☎ 36 237

- ☆ Viihtyisä ruoka- ja taukopaikka
- ☆ Lounas ark. 11—16, su 12—16
- ☆ Aittayöpymisiä
- ☆ Kokous, sauna, uinti, takka, olut...

JOUSTOTURVA
ELÄMÄSI VAKUUTUS

 KANSA

Matti Tammiranta puh. (933) 824 99

VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE PARKANOSSA

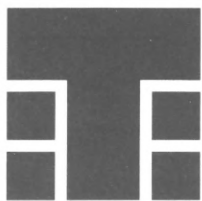
- ★ Raskaan kaluston korjaukset ja varaosat
- ★ Hydraulikkaletkut, liittimet ja komponentit
- ★ Laakerit ja laakeriysiköt
- ★ Ajopiirturimittaukset
- ★ Päälle rakenteet

**PARKANON KONE
JA METALLI**

Riihiviita Ky
933-82750 949-234586

- MYYMÄLÄAUTO
- LÄHIMYYMÄLÄ

ANSSI RINTALA

Jokiharju p. 83099
auto 949 332 795

PAKETTI- tai KUORMA-AUTOLLA SOPIMUKSEN MUKAISESTI

- Tavarakuljetukset, hinaukset, muutot
- Erikoiskuljetukset, — Hiab-nosturi ym.

G. KORPINIEMI

PARKANO puh. (933) 832 21
AUTOPUH. 949 233 676
ja 949 337 640

Multien multa
Kekkilä
● Kukkamulta
● Kestomulta

 *monipuolista
asiakaspalvelua
henkilökuljetuksissa*

ARI LAMMINMÄKI KY

- TAKSIBUSSI
- INVATAKSI (hissivarustus)
- LINJA-AUTOJEN TILAUSAJOT

Tilaukset 933-4423736
auto 949 120703
949 621241

FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

Parkanon ☎ 81498
KUNTOUTUSKULMA

Keskuskatu 7

**Kun
pikkunälkä
yllättää**

**PUISTOGRILLI
Inkeri Suojanen**

**Parkanontie 41
puh. 949 641 788**

MUISTA MONIPUOLISET ARTIKKELIMME

- POSLIINIT
- ERILAISET ASKARTELUTARV.
- KEHYSTYSPALVELU
- RUNSAS KORTTIVALIKOIMA
- LELUT ym.

EDULLISIN OSTOPAIKKA

PARKANON PAPERI OY

Keskuskulma
puh. 81 812

Kodinkoneiden ja kylmlaitteiden

**VALTUUTETTU HUOLTO,
VARAOSA JA TARVIKEMYynti**

**Parkanon KY
KODINKONEHUOLTO**

T. Mansikkaviita p. 82460 ja 949320247

Asemankatu 20, 39700 PARKANO

— Täyden palvelun siivousliike —

**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**
puh. 933-837 77, 949 555 590

STUDIO

Parkanon Kuvaamo Ky

Keskuskatu 5, 39700 PARKANO, puh. 933-82433

1
*kuvat joppa
tunnissa*

Toivotamme asiakkaillemme

Lämmintä Joulua

ja

Valoisaa vuotta 1993

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ OY

Kärkölän Puutarha ja Viherpalvelu

puiden
pensaiden
kukkien

TAIMIA

CAD

pihasuunnitelmat
-laitteistolla
neuvontakäyntejä

TAIMIMYYMÄLÄ
(933) 83 088
Keskuskatu 9
39700 PARKANO

telekopio
(910233) 34 344

PUUTARHA
(933) 34 125
Vaasantie 1437
39700 PARKANO

KIULUVERSTAS

Tehtaanmyymälä avoinna ma—la klo 10—19

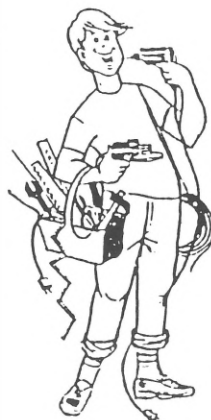
- * kiulut * haarikat * kulhot *
- * tuopit * tynnyrit * leikkuulaudat *
- * leipälapiot * leilit * kellot *
- * katajatyöt * ym. * ym. *

Alueen laajin valikoima. Valmistus ja myynti

PUUTYÖLIIKE PELKONEN

Parkanosta Poriin päin n. 7 km
osoiteviitta "KIULUVERSTAS"

39660 Lapinneva
Puh. (933) 351 39.

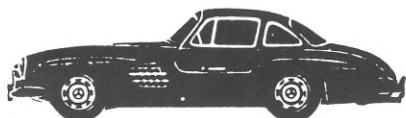
HENKILÖNOSTIMET

lavakorkeudet 10 m ja 20 m
urakointi ja vuokraus

Teemme

- rakennusten korjaukset
- kiinteistöjen hoito- ja huoltotyöt
- lukkojen asennukset

Parkanon
PIKA-APU
REIJO RIIHILAINEN
autoon 949238979 kotiin 83226

KOLARIKORJAAMO • MAALAAMO

AUTO-OJANEN KY

- KOLARIKORJAUKSISSA:
Autorobot oikaisu- ja
mittauslaitteet

- Laadukkaat uunimaalaukset

Puh. (933) 342 45

Kotinumero: **Timo Ojanen** 343 34

Ari Ojanen, Parkano 816 75

Hyvää Joulua
ja

ONNEA Vuodelle 1993

PARKANON LAITOSPESULA

Sepänkatu 1
39700 PARKANO,
Puh. (933) 834 74

INSINÖÖRITOIMISTO

DESEC OY

Ulko- ja kotimaan projektinhoito
CAD-suunnittelu
Koulutus
Asennusvalvonta

DESEC OY
39700 PARKANO
puh. 933-83442
fax 933-83443

PARKANO STEEL KY

Metallirakenteet,
koneistukset,
laitetoimitukset ja
asennukset

Laivanevantie 6
39700 Parkano
puh. (933) 3960
fax. (933) 3955

RAUHALLISTA JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA TOIVOTTAA

Kuljetusliike
ALAMETTÄLÄ OY
39700 PARKANO

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta ja toivomme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

OLAVI KAIJA KY Puh. 824 26

**OTA LUSIKKA
KAUNIISEEN KÄTEESI,
me kyllä valmistamme
hyvät sapuskat!**

Järjestämme syntymäpäiviä, muisto-
tilaisuuksia, häitä, ylioppilasjuhlia,
rippijuhlia, pikkujouluja yms.

Santoon ruokalassa
tilat 200 hengelle (300).

- TYÖPAIKKARUOKAILU ma-pe 10.30-13.00
- RUOKALA AVOINNA 8.00-14.30

PITOPALVELU JA TYÖPAIKKARUOKAILU
ARJA GRÖNFORS KY Parkano puh. (933) 813 39

Hyvää Joulua
**PARKANON
KEHRÄÄMÖ**

LANKASUULI 82204, LANKATORI 82215

PARKANON BETONI KY

om. SIRKKA NIEMINEN

puh. **82557**

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu

Parkanontie 41

Puh. 82228

NAISTEN ALUSASUJEN ERIKOISLIIKE

USVA

Kirkkokatu 5, puh. 933-81158

market
Mestarintori

Parkano puh. 820 31

**NYT KANNATTAA
SÄÄSTÄÄ
VEROVAPAASTI!**

MÄÄRÄAIKAISTILIT

24 kk 7,5%

UUTUUS!

36 kk 8,5%

**SUURIN VEROVAPAA
KORKO, JOKA VOIDAAN
MÄÄRÄAIKAISTILEILLE
MAKSAA.**

EKA
SÄÄSTÖKASSA
JÄSENETUJA JÄSENTALLETTAJALLE

Euromarketeissa, EKA-
marketeissa, Tennoissa,
Mistoissa, Manteleissa,
useimmissa Siwoissa ja
Valintataloissa (pääkau-
punkiseudun ulkopuolella)
sekä säästökassan muissa
palvelupisteissä

Parkano, puh. 82831
Autopuh. 949 636 190
Telefax 933-83787

TM-RAUTA OY

Myydään uutta ja vanhaa käyttörauta.

P. (933) 822 06

Autop. 949 233 181

**MAALAUSLIIKE
HANNU NUMMELA**

puh. 832 15

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KYL LKV (A)**

PARKANO, PUH. (933) 827 02
tai 949 234 349

Parkanon Lasikuitu Ay

Parlas-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet
Pahkalan teoll.alue 830 58

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

Lämmintä Joulua

PARKANON LÄMPÖ OY

PHILIPS — TUNTURI
JOULUA JUHLISTAMAAN

Alan vanhin erikoisliike paikkakunnalla
PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY
puh. 82185

Puusepäntiike

PAJUNEN KY

39700 Parkano, puh. 933-82254

Parkano 933-4480030
Karvia 930-41097

KEHYSTYKSET • TAULUT • TAIDETARVIKKEET
PARKANON TAIDE JA KEHYS

Parkanontie 81, 39700 PARKANO
Puh. (933) 811 92, auto 949 333 078

KIITOKSET HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
RAUHALLISTA JOULUA

HATAN
PUUTARHAPALVELU
Satakunnankatu 22 PARKANO

**TRAKTORI- JA
KAIVURIURAKOINTIA**
PENTTI KUUSIKKO
puh. 949 233639

KOSTIN KORJAAMO

Kiviniitunkatu kp2

933-82760

SINUA LÄHELLÄ
EUROMASTER
RENGASPAROONI

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO, Puh. (933) 82149

RENKAITA FILLARISTA PILLARIIN

**TERVETULOA EDULLISILLE
JOULUOSTOKSILLE**

**PARKANON
KELLOLIKE**
Kalliokoski & Maijala
puh. 82588

VAIHTOLAVA-, NOSTURI- JA JÄTEKULJETUKSET
Parkanon Puhdistuspalvelu
Esa Rikalainen ky

puh. 82349

— säiliöauto 949-232129
— nosturi, vaihtolava 949-231329

Ikkunalasia määrittäen leikattuna,
nopeat toimitukset ja edulliset hinnat

PARKANON LASIPALVELU/KORUPEILI OY

Puh. 82842, Fax 83227

Kyllästämme myös arseenittomalla aineella

Parkanon Puukylläste Oy

A & R Juurakko

puh. 933-83103

auto 949 530 854

koti Ari (933) 819 59 Reijo (933) 331 14

**MAALAUSLIIKE
ERKKI NIEMENMAA**

39700 Parkano, puh. 82589

PELTISEPÄNLIKE

Alamettälä & Koivisto

Puh. 82027

KONEPAJA KoPAR OY

PARKANO

PARKANON

RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky, Hahkamäenkatu, Parkano puh. 826 96

**RAIVALAN
KYLÄKAUPPA**

PUH. 53215

**9 hengen
TAKSIA**

saatavana ajoon
ympäri vuorokauden
MYÖS PYÖRÄTUOLIPAikka

TARJA MARTTILA

puh. (933) 36255 949 231 610

Hyvää joulua ja

Onnea uudelle vuodelle toivottaa

— HINAUSPALVELU — PAKETTIAUTOPALVELU

PAULI SYVÄNEN

PARKANO, 933-82726 tai 949 232 270

HÖYLÄTUOTTEISTA PUHEENOLLEN

— RAKENNUSLISTAT

— KIILALISTAT

— ERIKOISLISTAT

— KALUSTELISTAT

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

Kp 12, 39700 Parkano
puh. (933) 3951, fax 3951

ASENNUKSET JA SUUNNITTELU HOITAA

PARKANON SÄHKÖTUOTE KY

39810 Linnankylä, puh. 933-34293

**SUOMEN
PINTAKÄSITTELYKESKUS OY**

Sepänkatu 2, 39700 Parkano
puh. (933) 833 77

**KULJETUSLIKE
SAKARI MAJA KY**

39700 Parkano
puh. 933-82233

Paroonin
KALUSTE

PARKANO
AHERTAANK. 2 **82630**

- ★ kalusteet
- ★ patjat
- ★ vuodevaatteet
- ★ valaisimet
- ★ matot
- ★ avoinna: ark. 9—18

**Lähikauppa
Tuunainen**

39750 KUIVASJÄRVI, puh. 36 116

**ELINTARVIKKEITA
PIRKON KIOSKI**

JOKAMIEHEN TAVARATALO VIINIKASSA
PARKANO AVOINNA: MA—PE 11—21
PUH. 83666 LA—SU 10—21

**Mainospalvelu
Tarja Puolanne**

puh. 81870

KODINKONEHUOLTO

Jukka Kivimäki

puh. 933-81185
PARKANO
autopuh. 949-236284
PÄIVYSTYS klo 9—11.00

PUH. 83195 PARKANONTIE 51

39700 Parkano puh. (933) 829 69

LEHTISAAREN KUKKA JA PUUTARHA

puh. 81813 Parkanontie 72, liike
puh. 82806 Kissakivi, puutarha

LIISAN KIOSKI

Keskuskatu 2
Parkano p. 81810

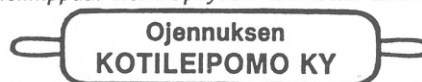
HYVÄÄ JOULUA SEKÄ ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Aurejärventie 70, 39770 Parkano

"Herkkua on siinä monenlaista, monenlaista..."

On joulutorttua, limppua, pitkoa, suussasulavia pikkuleipiä.
On leipää moneen makuun, täytkekakkua ja tietysti parkanolaista
perinnelimppua. Herkkupöydän valmistaa tänäkin jouluna

Puh. 828 93, m:lä 833 39, konditorio-kahvio 818 11

Sepänkatu 2, Parkano puh. (933) 81 100

Parturi-Kampaamo HELKA MÄKIRANTA

Parkano
puh. 82459

Parkanontie 84. Puh. 933-81373

Eijan Kukka

Keskuskatu

Avoimna: ma-pe 15-19

la-su 10-19

Puh. (933) 827 86, kotip. 361 88

Huoltokorjaamo E. LEPISTÖ

Korjaamo Parkanon Varaosakeskus

Puh. 83380, autop. 949 637 622

Teollisuustie 9 39700 PARKANO Puh. 933-831 11 Telex 22321 rauno sf
Telefax 933-817 60

Kampaamo Maija Autio

Keskuskulma II-kerros
Parkano puh. 933-82994

VAATTEITA
AIKUISILLE NAISILLE

vaate-soppi

Parkanontie 41, puh. 836 43

PARKANON APTEEKKI

PUH. 82022

PARTURILIIKE RISTOLAINEN

Puh. 81266

PALVELEMME ILMAN AJANVARAUSTA.

Asiantuntevaa autokauppaa Parkanossa

IK-INVEST Ilkka Kiviniemi

Parkanontie 28 A 6
39700 Parkano, ☎ (933) 819 70
949 630 266

VANTERÄ KY

Parkano,
☎ (933) 818 87

ykkös PUB

Parkanontie 45
Puh. (933) 834 57

ROMULIIKE PERTTU LEMPINEN

PARKANO
puh. (933) 312 21, 949 333 655

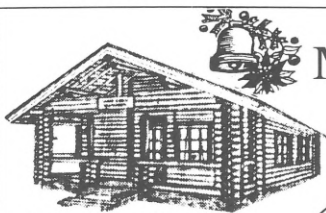
AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
paikkakunnan laajimmasta valikoimasta
AINA EDULLISESTI!

Korjaamo — Opel-huolto

AUTO-LAHTINEN OY
Ahertajankatu 2, 39700 PARKANO puh. 933-82507

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Puh. (933) 815 11

Parkano p. 830 34

MÄNTYPIRTTI

toivottaa asiakkailleen

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

PARKANON TERÄHUOLTO KY

☎ (933) 824 95

PENTINAWEEEN ELINTARVIKEKIOSKI

KIPSAKKA

Avoimna 11.00–21.00
Lauantaisin 11.00–18.00

KIOSKI — JOKAMIEHEN TAVARATALO

☎ 83 199

*Soita, tilaa,
nouda ja
nauti!*

PARKANON TV-ELEKTRONIIKKA HUOLTO

T. Kovesjärvi

Peltokuja 6

39700 Parkano (933) 812 96

KULJETUSLIIKE MARJAMAA

Puh. (933) 442 2295
(9337 832 68
(933) 235 106

Kolarikorjaukset

Maalaukset

T.M.

Ramin

AUTOPELTI JA MAALAUS

Teollisuustie 21 • 39700 Parkano • ☎ (933) 448 0006

LINJA-AUTOASEMAN KAHVIO

39700 Parkano
puh. (933) 820 01
Avoimna: ma—pe 07—22,
la 10—22, su 12—22

*Kahvia
lehtiä
makeisia
kebabia
juomia
ym...*

*Hyvää Joulua
ja
ONnellista Uutta
Vuotta*

HYVÄÄ
JOULUA
TOIVOTTAA

**EXPERT. LAHJASSA
LAADUN MERKKI!**

Rajala OY
RADIO JA TV
PARKANO
Keskuskatu 8, puh. 81510

MARTTI NURMI

39700 PARKANO, PUH. (933) 82071

S. VIITASALO KY

34102 ja 34200

Telefax 34285

Kihniö Linnankylä

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE

Puh. 826 65

Autopuh. 949 232 265

**Kansityöt, tasohiontaa,
kampiakselihiontaa, sylinterin poraukset**

Moottori

KONEISTAMO TOIVONEN KY

Parkano puh. 813 23

*Parkanon Joulun toimitus esittää
kiitokset kaikille avustajilleen ja
toivottaa heille sekä ilmoittajille*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta 1993*

Sisällysluettelo

	Sivu		Sivu
Kulttuurityötä ja "kulttuurityö",		Vuorijoen vinkkelistä, E. O. Mansukoski	21
Altti Mansikkamäki	1	Suutari, Anna-Liisa Periaho	23
Rinnallakulkija, Matti Hjelt	2	Martti Nurmi — suoraselkäinen sahamies,	
Joulumieltä — parkanolaiset,		Altti Mansikkamäki	24
Jukka Ylikarjula	3	Kalevalan soveltaminen Ylä-Satakunnan	
Puheenjohtajan palsta, Markku Riihiviita	4	maisemiin, Raimo Virta	26
Parkanon Opettajien Ay 75 vuotta,		Erään talonpojan tarina, Martta Sevio	29
Heikki Pentti	5	Metsällisiä tarinoita, Pauli Siljamäki	31
Mitenkä ne yhteiskoulun markat oikein		Päreitä kainalossa, Tapani Virtanen	32
riittivätkään?, Toini Vainio	7	Lipeäkala on Parkanon pitäjärüoka,	
Bon jour, Paris!, Aira Laatu	10	Tarja Puolanne	33
Entinen aika, entäs nyt, nimimerkki J. A.	12	Lamakulttuurista, Anne-Mari Ali-Jaakkola	34
Parkanon Jouluku 20 vuotta,		Rosma, Anni Havunen	36
Altti Mansikkamäki	13	Parkanon vuoden -91 yrittäjä,	
Päätettiin laittaa kuntaan vaivaistalo,		Taisto Nummi	37
Tapani Käenmäki	14	Pentin alueen kylätoimikunta,	
Joulusaapuu, Anna-Liisa Periaho	16	Pentti Niemelä	38
Jouluterveisii pesäpallovaelle,		Parkanon mitali -91 Tuomas Hyytiselle,	
Seppo Paavola	17	Tarja Puolanne	40
Lapinneva — elämän koulun		Parkanon vuoden -91 maatalousyrittäjä,	
ensimmäinen luokka, Heikki Leppänen	18	Lea Luodetlahti	41
Kuvakavalkadi vuosien takaa,		Paakaran muisteluksia ja perinnetietoa,	
Altti Mansikkamäki	20	Reijo Ojennus	42

Hyvää
Joulua
Toivottaa

K **kesoil**
AutoMatti
CaféKesoil

**PARKANON
PORTTI**
KESKUSKATU 9
PUH. 82530

kesport parkano

Parkanontie 66, 39700 PARKANO. Puhelin (933) 83840.

TAVARATALO
K PEKKA
KESKUSKATU 9 PUH. 83133

**PAREMMAN
PALVELUN
TAVARA-
TALO**

BUSSEITTAIN HYVÄÄ JOULUA

Sata-Häme Soi 28.6.–4.7.1993 Ikaalisissa

Konserttilippujen myynti
on alkanut!

Myynnissä jo:

- ke 30.06. Hopeinen Harmonikka -kenraali
- ke 30.06. **Hopeinen Harmonikka** -finaali
(suora TV-lähetys)
- to 01.07. Valkea Ruusu -kenraali
- to 01.07. **Valkea Ruusu** -TV-nauhoitus
- pe 02.07. Kultainen Harmonikka -kenraali
- pe 02.07. **Kultainen Harmonikka** -finaali
(suora TV-lähetys)

Varmista hyvä paikka
konsertteihin,
tilaa lippusi jo nyt!

*Konserttilippu on
mainio joululahja!*

Tiedustelut ja lippuvaraukset SATA-HÄME SOI
Puh. (933) 869 91, telefax (933) 4501 365

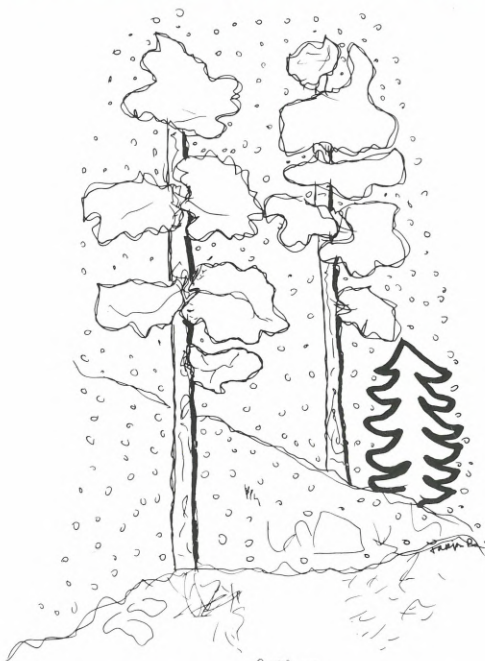
**Lämpimät
LAHJAIDEAT
Ja kaikki
JOULUHERKUT**
Satapirkasta
Tervetuloa
jouluostoksille!

**MARKET
SATAPIRKKA**

EDULLISTA
OSTOAIKAA

ma—pe 9—20
la 9—16

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille

T. PARKANON KAUPUNKI